Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 12 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 259 | Łódź, Niedziela, 11 Listopada 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, ד׳ כסלו תרצ״ה | № 259

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

היינט-אומאָפּהענגיקייטס-יום-טוב

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש).

שבת, ערב דעם יום-טוב פון פוילענס-אומאָפּהענגיקייט האָט די הויפּט-שטאָט, אָנגענומען אַ פייערליכען אויסזעהן, און אויף פערשידענע ערטער און פלעצער זענען פאָרגעקומען פייערליכע פערזאַמלונגען, אין וועלכע עס האָבען זיך בעטייליגט אַלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג.

אויסצייכענונגען פאַר יודען

וואַרשאַ, 10 (יט״א טעלעגראַפיש).

אין צוזאַמענהאַנג מיט פוילענס אומאָפּהענגיקייט-פייערליכקייטען, איז ראַפאַל שפ״ר אויסגעצייכענט געוואָרען פון דער פוילישער רעגירונג מיט אַ גאָלדענעם אויסצייכנונגס-קרייץ און דער בעקאַנטער פובליציסט פלאָריאַן סאָקאָלאָוו, דער זוהן פון פרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע האָט בעקומען דעם פערדינסט-קרייץ פון „פּאָלאָניאַ רעסטיטוטאַ“.

מאַרשאַל יוזעף פילסודסקי

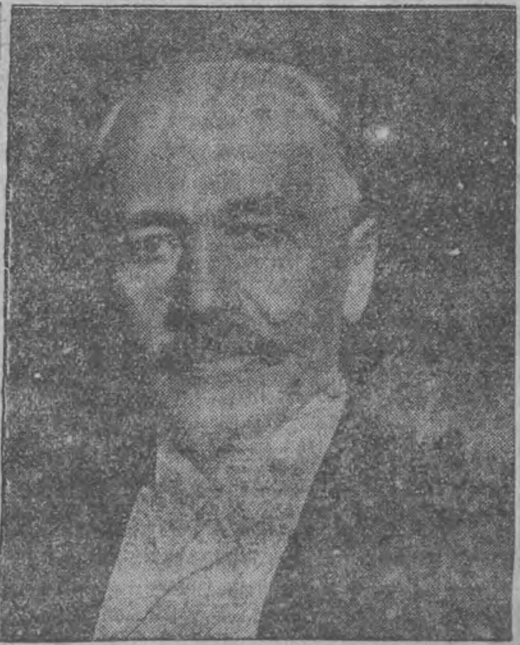

מלוכה-פרעזידענט מאשטשיצקי

דער הסכם צווישען די פראַנצויזישע און פוילישע קאַמבאַטאַנטען

פּאַריז, 10 (ספ. טעל.)

דער מיינונגס-אויסטויש, וואָס איז בעת'ן לעצטען צוזאַמענפאָהר פון „פידאַק“ אין לאָנדאָן, אָנגעהויבען געוואָרען צווישען די פראַנצויזישע און פוילישע קאָמבאַטאַנטען מכוח די געגענזייטיגע בעציהונגען פון ביידע לענדער, איז ווידער פערפעסטיגט געוואָרען אין פאַריז.

אַטענטאַט אויף אַ מאַדרידער בירגערמייסטער

מאַדריד, 10 (ספ. טעל.)

פרייטאָג איז דאָ אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַן'אַטענטאַט אויף איינעם אַ בירגערמייסטער פון אַ מאַדרידער פאָרשטאָט.

דער בירגערמייסטער איז געבליבען טויט אויפ'ן אָרט.

די היטלער-מיטלען אין דער ווירטשאַפט

הויבען נישט אז צו טויגען!—דערקלעהרט דער פאָרשטעהער פון די דייטשע האנדעלס-קאַמערן

בערלין, 10 (ספ. טעל.)

דער פאָרשטייער פון די דייטשע האַנדעלס און אינדוסטריע-קאַמערן, ד״ר הילאַנד איז אין געטינג אַרויסגעטראָטען מיט אינטערעסאַנטע בעמערקונגען אַ. ד. ט. פון דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער ווירטשאַפטס-פּאָליטיק.

לויט דער מיינונג פון ד״ר הילאַנד, קאָן מען דעם עגאָאיזם אין דער ווירטשאַפט נישט בטל מאַכען דורכן אַריינפיהרען דעם פּרינציפּ, אַז די טובה פון כלל שטייט העכער פון דער טובה פון יחיד. די ווירטשאַפט איז אַ געגענשטאַנד, וואָס פערטראָגט נישט דעם צוריהר פון גראָבע הענד, אז מען וויל זיין אַ פיהרער פון דער ווירטשאַפט. איז נאָך נישט גענוג בלויז צו האָבען נאַציאָנאַל סאָציאַליסטישע איבערצייגונגען, גאָר מען דאַרף טאַקי אויך עפּיס קענען.

ווי האַלט עס מיט'ן שאַנד-ענין „פּראָטאָקאָלען פון זקני ציון“

ניו-יאָרק, 10 (יט״א טעלעגראַפיש)

פּאָלקאָווניק קריסהאַלער פון ערפורט, וועלבער איז פאָרגעלעגט געוואָרען אַלס עקספּערט אינ'ם פּראָצעס וועגען די „פּראָטאָקאָלען פון די זקני ציון“, האָט געגעבען זיין הסכמה צו זיין דער עקספּערט בעת די געריכטס-פערהאַנדלונגען אין בערנער פּראָצעס.

די פערטיידיגער מצד די אַנטיסעמיטען האָבען פון זייער זייט פאָרגעלעגט איינצולאַדען נאָך אַנ'עקספּערט, וועלכער זאָל זיך אַרויסזאָגען וועגען די כלומרשטע בעציהונגען צווישען די מאַסאָנען און די יודען. אַלס דעם דאָזיגען עקספּערט האָבען די אַנטיסעמיטען אַרויסגערוקט די קאַנדידאַטור פון מאַיאָר הענינג.

מאַיאָר הענינג איז אין 1918 געוועזען דער אַטאַשע פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אין מאָסקווע.

די ענטשיידונג וועגען דעם דאָזיגען נייעם עקספּערט ווי אויך די פראַגע וועגען טערמין פון פּראָצעס וועגען די „פּראָטאָקאָלען פון די זקני ציון“, וועט דערוואוסט ווערען אין די נאָהענטסטע טעג.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער הייסגעליבטער פאָטער, שוויגערפאָטער, גרויספאָטער, ברודער, שוואָגער און פעטער

נ״ע ישראל לייב לאגזשיצקי
ב״ר בענדעט ז״ל
אין עלטער פון 55 יאהר

די לויה קומט פאָר היינט זונטאָג, דעם 11 נאָוועמבער 1934, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז, זשידאָווסקאַ (מרדכי גבאי'ס גאַס) 11, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

וועגען זיכערן די עקזיסטענץ פון די נאַצ. מינדערהייטען אין סאַאַר-געביט

רוים, 10 (יט״אַ טעלעגראַפיש)

אונטער'ן פאָרזיץ פון באַראָן אַלאָיזי איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קאָמיטעט, וואָס איז געשאַפען געוואָרען צוליב די אַנגעלעגענהייטען פון דער סאַאַר-פראַגע. דער קאָמיטעט האָט אָנגענומען אַ בעשלוס, אַז אויב אַפילו אַ בעדייטענדע מינדערהייט וועט זיך אַרויסזאָגען פאַר סטאַטוס-קוואָ אינ'ם סאַאַר-געביט, זאָל די רעגירונג זיך פערפליכטען צו זיכערן די עקזיסטענץ פון די מינדערהייטען.

70 מענשען אַרעסטירט אין שייכות מיט'ן מאַרסעלער מאָרד

פּאַריז 10 (ספ. טעל.)

די פּאַריזער פּרעסע גיט אָן, אַז אין שייכות מיט'ן אַטענטאַט אויפ'ן קעניג אַלעקסאַנדער זענען לעת עתה אין פערשידענע לענדער אַרעסטירט געוואָרען 70 פּערזאָן, וואָס מען רעכענט, אַז דירעקט אָדער אומדירעקט זענען זיי שולדיג אין דעם קעניגס טראַגישען טויט.

שיסעריי אין מאַדריד

מאַדריד, 10 (ספּ. טעל.)

אויפן מעדיצינישען פאַקולטעט פון היגען אוניווערזיטעט איז געקומען צו אַ שיסעריי צווישען די פאַשיסטען און זייערע געגנער, עטליכע פּערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. דער בילדונגס מיניסטער האָט פעראָרדענט צו שליסען דעם מעדיצינישען פאַקולטעט.

פּאַריז, 10 (ספ. טעל.)

פון מאַדריד ווערט געמאָלדען, אַז דער שפּאַנישער פּאַרלאַמענט האָט בעשלאָסען די דעפּוטאַטען-אומבעריהרליכקייט אין בעצוג צום סאָציאַליסטישען פיהרער לאַרגאָ קאַוואַלעראָ.

„נאָר אַזעלכע פּראָפעסאָרען, איז דאס לאַנד כאַז גיין פערלאָרען“...

בערלין, 10 (ספ. טעל.)

מיט עטליכע חדשים צוריק האָבען צוויי טעאָלאָגיע פּראָפעסאָרען פון ברוסבערגער אוניווערזיטעט (אין מזרח פּרייסען) אַרויסגעגעבען אַ חיבור, אין וועלכען זיי האָבען זיך בעמיהט צו בעווייזען, אַז סט[illegible]ליזאַציע שטימט מיט די פּרינציפּען פון קאַטאָליציזם.

דער דאָזיגער חיבור, – לויט ווי עס מעלדעט די „קעניגסבערגער אַלגעמיינע צייטונג“ — איז דורכן וואַטיקאַן אָפּגעוואָרפען געוואָרען, און ביידע פּראָפעסאָרען האָט מען אָפּגעזאָגט פון זייערע אַמטען.

נייע פראנצויזישע רעגירונג

דערקלערונג פון נייעם פרעמיער. — ערשטע זיצונג פון קאבינעט. — די רעכטע אלארמירען

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

איינס ביינאכט האט דער פרעמיער פלאנדען פארגעשטעלט דעם מלוכה-פרעזידענט די מיטגלי-דער פון דער נייער רעגירונג.

דער קאבינעט בעשטייט פון פאלגענדיגע פערזאנען:

פרעמיער: פלאנדען.

מיניסטארען אהן פארטפעלען: הערי‌א און מארען.

אויסערן — לאוואל.
אינערן — רעניע.
יוסטיץ — פערנא.
מלחמה — מארען.
פלאט — פיעטרי.
לופט-פלאט — גענ. רעשען.
האנדעל — מארשאנדא.
פינאנץ — דזשערמען מארטען.
ארבייט — רוא.

דערקלערונג פון נייעם פראנ-צויזישען פרעמיער

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

די הוואס-אגענטור מעלדעט: נאכן פאר-מירען דעם קאבינעט האט דער פרעמיער פלאנ-דען געגעבען דער פרעסע פאלגענדיגען אינטער-וויאו:

דער פאליטישער בורג-פרידען דויערט. מיר האט זיך איינגעגעבען. די מענשען, וועלכע איך האב ארום זיך צונויפגעקליבען, וועלען קענען פארגעסען וועגען די פארטיי-כתירות, וואס טיילען זיי פערגאנגענדער האבענדיג פאר זיך די הויפט-צילען. קאמף מיט דער נויט, מיט דער ארבייט-לאזיגקייט, ווירטשאפטליכער אויפבוי פון לאנד, און איבערגנייט אוועקשטעלען די פראבלעם פון מלוכה-רעפארם. איך מיין, אז דאס לאנד וועט זיך בעציהען מיט סימפאטיע צו דער רעגירונג. די רע-גירונג וועט זיך שטעלען פארן פארלאמענט דעם קומענדיגען דינסטאג.

היינט וועט פארקומען די ערשטע זיצונג פון קאבינעט-פרעזידיום.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

נעכטען שפעט ביינאכט איז בעוואוסט גע-ווארען, אז פלאנדען וועט צונויפשטעלען די נייע רעגירונג. די בעמיהונגען פון פלאנדען צו פאר-מירען דעם קאבינעט אין פריהערדיגען צוזאמענ-שטעל, האט זיך איינגעגעבען בלויז אויף א העלפט. די מעהרהייט פון פריהערדיגע מיניסטא-רען זענען אויך אריין אין דער רעגירונג, אבער קודם-כל איז נישטא אין נייעם קאבינעט חוץ דומערגן אליין — די גענ. מיניסטארען גענ. פע-טען, טארדיע, מארקע און לעמערי.

ווי אזוי פלאנדען האט צונויפ-געשטעלט זיין קאבינעט?

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

פרעמיער פלאנדען האט געשאפען זיין קא-בינעט אין משך פון 10 שעה. לויט די פראנצוי-זישע בעציהונגען איז דאס א רעקארד שנעלקייט. פלאנדען האט געוואלט האבען אין זיין קאבינעט אלע פריהערדיגע מיניסטארען. די ראדיקאלען האבען איהם באלד צוגעזאגט זייער אונטערשטי-צונג. טארדיע האט דערקלערט, אז ער סאלידא-ריזירט זיך מיט דומערגן. אויך לאוואל האט תחילת נישט געוואלט אנגעהמען דעם אמט פון אויסערן מיניסטער. די גרעסטע שוועריגקייטען האט פלאנדען געהאט ביים בעזעצען דאס קריגס-מיניסטעריום, מארשאל פעטען האט זיך אפגעזאגט. אויך גענ. זשעמעלין און מארקע, ווצמען מען האט פארגעשלאגען דעם דאזיגען אמט, האבען זיך אפגעזאגט. לויט׳ן פארשלאג פון מארשאל פעטען איז אלס קריגס-מיניסטער בעשטימט גע-ווארען דער גענעראל מארען. דאס פערטיילען די איבעריגע פארטפעלען האט שוין אויף קיין גרויסע שוועריגקייטען נישט אנגעטראפען, אזוי אז ארום 1 ביינאכט איז שוין די ליסטע פון נייעם קאבינעט געווען צונויפגעשטעלט און בע-שטעטיגט דורכ׳ן מלוכה-פרעזידענט.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

די ערשטע זיצונג פון קאבינעט האט בע-האנדעלט די פראגע וועגען אנטייל פון דער רע-גירונג אין די וואפענשטילשטאנד-פייערונגען. עס איז בעשלאסען געווארען שאפען א קאמיטעט, וואס זאל אויספארשען די פעראָרדנונגען, כדי צו מיל-דערן דעם עקאנאמישען קריזיס. עס איז איבער-געגעבען געווארען די מיניסטארען פון אינערן, ארבייט און לאנדווירטשאפט צו בעארבייטען אונ-טער׳ן פארזיץ פון מינ. הערי‌א א פעראָרדנונג וועגען אימיגראציע, וואס זאל פארזיכערען דעם פארצוג פון די היימישע ארבייטער-כוחות. מינ. דזשערמען מארטען דארף אויספארשען די פראיעק-טען צו בעגרעניצען די רעכט פון פארלאמענטא-רישער איניציאטיוו אויפ׳ן געביט פון נייע אויס-גאבען.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

פלאנדענ׳ס קאבינעט וועט האבען אין פארלאמענט א בעדייטענדע מעהרהייט. עס וועלען איהם שטיצען די רעפובליקאנער, דעמאקראטען, רעפובליקאנישער צענטרום, לינקע רעפובליקאנער און די ראדיקאלען. ארום דינסטאג וועט פלאנדען פארשטעלען זיין פראגראם פאר׳ן פארלאמענט און פאר׳ן סענאט. די רעגירונגס-דעקלאראציע וועט אויסגעארבייט ווערען שפעטעסטענס ביז מאנטאג.

די ערשטע אויפגאבע פון דער נייער רעגי-רונג וועט זיין דאס אדורכפיהרען דעם גאנצען בודזשעט פארן יאהר 1936 און דערנאך די פרא-יעקטען פון מלוכה-רעפארם, ווי דומערג האט זיי אויסגעארבייט, מיטן בלויזען אונטערשיד, וואס עס וועלען געגומען ווערען אין אכט די פאדערונגען פון סענאט וועגען זיינע רעכט ביים פונאנדער לאזען דעם פארלאמענט.

די קאמוניסטען און די סאציאליסטען זעהען אין פלאנדענס קאבינעט א פארטזעצונג פון דו מערגס פאליטיק. זיי האלטען אבער פאר זייער ערשטען נצחון דאס וואס דומערג איז געווען גע צוווּנגען אפצוטרעטען. עס קורסירען קלאנגען, אז די סאציאליסטען פון בלומס גרופע וועלען זיך אפ האלטען פון שטימען ביי דער פראגע פון צוטרוי פאר פלאנדענס קאבינעט.

די עקסטרעם רעכטע אטאקירען די ראדיקא לען פאר דערפיהרען צו דומערגס דעמיסיע. פלאנ-דענען בעצייכענען זיי אלס א פערעטער.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

וועגען די נעכטיגע גאסען-צוזאמענשטויסען ברענגען די פרעסע פאלגענדיגע פרטים.

די פאליציי, אויסרעכענענדיג אויף מעגליכע אומרוהען, האט אונטערגענומען די נויטיגע פאר-היטונגס-שריט. ארום 8 אוונט האט א גרופע פון 200 יונגעלייט פון די רעכטע גרופירונגען געפרובט איינארדענען א דעמאנסטראציע אויפ׳ן אפערע-פלאץ. זיי האבען געמאכט אויסרופען: הענגען די דעפוטאטען, נידער מיט הערי‌א. די פאליציי האט די גרופע פונאנדערגעטריבען, ארעסטירענדיג 50 דעמאנסטראנטען.

די פאשיסטישע „אקסיאן פראנסעז“ שטעלט פאר די געשעהענישען ווי א העלדען-טאט.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

„לעוור“ שרייבט, אז דאס כאראקטעריסטישע פאר דער איצטיגער סיטואציע אין פראנקרייך איז די אלגעמיינע מורא, וואס האט ארומגענומען א סך פארטייען. אלע האבען מורא צו נעמען אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט. עס קורסירען קלאנגען, אז עס וועלען זיך איבער׳חזר׳ן די מאניפעסטאציעס פון די רעכטע.

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

„עקא דע פארי“ פערעפענטליכט פאלגענדיגען אויפרוף: „מיר אלארמירען אויף דער געפאהר. עס גרייט זיך אנ׳אטענטאט געגען פאטערלאנד. מיר וועלען דערצו נישט דערלאזען. מיר זענען גרייט אפצושלאגען אלע שריט פון „איינהייטליכען פראנט“ און פון די קארטעלען“. אונטער׳ן אויפרוף זענען אונטערגעשריבען די פאשיסטישע גרופע „קארישענעס פאטריאט“ און סאלידאריטעט פראנסעז“.

אויערען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווי-אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולא.
טארישעס פון 1-11 און פון 5-8 אוונט.

נאך די פרעכטיגע ערפאלגען, וואס עס האבען דערגרייכט די פילמען „קעניגין קריסטינא“, „יעקאטערינא די גרויסע“, „די ליבע פון טארזשאן“, „דער גבור איז קייטען“ —— היינט פרעזענטירען מיר דעם גרויסען סופער-פילם, די יובילי-פראדוקציע פון Metro-Goldwyn Meyer
„VIVA VILLA“
דראמע פון גרעסטע אוואנטורניס פון דער וועלט. — אין די הויפט-ראלען:
WALLACE BEERY, FAY WRAY, KATARZYNA MILLE, JÓZEF SCHILDKRAUT
אויסער׳ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע פון FOX און די אקטואליטעטען פון P.A.T.
אנהויב פון די סעאנסען 4.30, 6.30, 8.30 און 10.15 אוונט, שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג!
דער זאל איז שטארק געהייצט און טעכניש ווענטילירט.
קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

האנדעלס-ביכער
צו פיהרען לערנט גרינדליך אויס אין איין מאנאט דאס בוכפיהרונגס-ביורא פון
ס. בראווערמאן,
פיעטריקאווער 17. טעל. 242-27
אנפאנג פון נעכסטען קורס דעם 20/XI.
פרייז נור 30 זל. נאכ׳ן ענדיגען פון קורס פראקטיק ביים ביורא.
איינשרייבונגען אין די ביורא-שעה׳ן.

פאר גאלד, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגע-, הארץ און טכלפה-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

Dr. Artur Banasz
כירורג-אוראלאג
וואולטשאנסקא 23
טעלעפאן 139-88.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

Lecznica Położnicza
Ewangelicka 18 (Sienkiewicza 83)
tel. 107-23
ordynują: Dr. med. Sz. Eigerowa
i Dr. med. J. Baum.
Porody Zł. 200.— i Zł. 150.—
Porady od 12—2. Ceny lecznicowe

Dr. med.
J. Weller
אינערליכע קראנקהייטען
GDANSKA 31 a, tel. 149-01.
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוונט.

א פעהיגע
בופעטאווע
מיט רעפערענצען, קען זיך מעלדען אין דער צוקערניע „Źródło“, פזשעיאזד 1.
נאמאלינסקי.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
עמט אן פון 8—11 פריה און פון 1.30—2.50 מיטאג
און פון 5—9 אוונט.
זונטאג פון 10—1 בייטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייז!
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

צענטראלער יודישער האנדווערקער-און קליינאינדוסטריעלער - פערבאנד
פון דער לאדזער וואיעוואדזשטווע
לאדז, פאלודניאווא 4, טעלעפאן 226-15
אלע האנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער ווערען אויפגע-פאדערט זיך צו פערזאמלען היינט, 8 פריה אויפ׳ן הויף פון פליישהעקער-צעך, פיעטריקאווער 24, כדי אנטיילצונעהמען
אין דער מאניפעסטאציע.
גלייכצייטיג לאדנען מיר איין אויף דער אקאדעמיע, וואס מיר ארדנען איין אין אונזער לאקאל, פילסודסקיעגא 69 היינט פינקטליך 6 אוונט.
דער ראט און פערוואלטונג פון דער צענטראלע
די פערוואלטונגען פון אלע צעכען און פעראיינען

שיטלעך
צו בעקומען
קערש
סקווערא 15

Dr. Jakób Handzel
ספעציאליסט אין ארטאפעדיע
(קראנקהייטען פון ביינער און געלענקען, ארטרעטיזם)
Sienkiewicza 20, tel. 141-41
נעמט אן פון 4—6 נאכמ.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער טשארשע כ. געפנער און פערוואל-טונגס-מיטגליד ל. ברעסלער צוליב׳ן טויט פון זייער שוויגער און מוטער
נ״ע מרים ברעסלער
זי״ט געטרייסט!
די פערוואלטונג
פון טאפעצירער-צעך אין לאדז

אכטונג, קאלאניאל-הענדלער!
דער קאלאניאל-הענדלער-פעראיין, שרודמיעסקא 20, מאכט בעקאנט, דאס היינט, זונטאג, דעם 11. נאוועמבער 4 א זייגער נאכמ. קומט פאר אין אייגענעם לאקאל
א מאסען-פערזאמלונג
געווידמעט די פראגע פון
זונטאג-רוה און האנדעלס-שעה׳ן.
אין אייער אייגענעם אינטערעס ערשיינט מאסענוויז.
די פערוואלטונג.

לעכער
ווערען אויסגענעמט
ביי ג. נארדמאן
שרודמיעסקא 8.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
שערפליעז 37 (בענעדיקטא) 6.
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון
רעשטען
אויף פאלטענס און אנציגער
פון די בעסטע ביליצער און טאמאשא-ווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל, בעקומט מען נאר ביי
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוראמיעסקא 5
טעל. 156-09
געדענקט, פראנט 2 שטאק.
געדענקט, פראנט 2 שטאק.

די קארפּאראציע=ראטען אין איטאליען

האבען זיך געבילדעט ביי א פייערליכער ערעפנונגס=רעדע פון מוסאליני'ן

רוים, 10 (ספּ. טעל.)
היינט איז אין קאפּיטאל, אין יוליוס צעזארס זאל פארגעקומען א פייערליכקייט געווידמעט דעם ענטשטיין פון 22 קארפּאראציע-ראטען, די מיטגלידער פון וועלכע, אין דער צאהל פון 8000, עס האבען אויסגעהערט מוסאליניס א פייערליכע רעדע.

ביים שוועל פון דעם יוליוס צעזאר דענקמאל האט דער „דוטשע" גערעדט וועגן די אויפגאבען און צילען פון די געשאפענע קארפּאראציעס, און אין זיין דרשה אונטערגעשטראכען, אז – אויף אינעווייניג דארפען זיי, די קארפּאראציעס, הייסט עס, דערגרייכען די העכסטע שטופע געזעלשאפטליכער יושר, און אויף אויסענווייניג – תיכף צו פערשטארקען די מאכט פון פאלק, בכדי צו פערזיכערן זיין עקספּאנסיע אין דער וועלט.

רוים, 10 (ספּ. טעל.)
אין די קארפּאראציע-ראטען, וואס דארפען פערטרעטען דעם פּארלאמענט אין דעם נייעם קארפּאראציע-רעזשים, גייען אריין 823 דעלעגאטען ובתוכם 5 פרויען.

מוסאליני האט צוו. א. אין זיין רעדע דערקלערט, אז דער פריהערדיגער יאהרהונדערט האט פּראקלאמירט דעם לאזונג פון פּאליטישער גלייכקייט פון די בירגער, און דער איצטיגער פאשיסטישער יאהרהונדערט (לויט'ן אויסדרוק פון מוסאלינין) טראגט דעם לאזונג פון גלייכער ארבייטס-פליכט פאר אלע.

סיריען פאדערט אונאפּהענגיגקייט

אין דמשק, האמא און אלעפּא — גענעראל-שטרייק

בערלין, 10 (ספּ. טעל.)
דאס דייטשע אינפארמאציע=ביורא איז מודיע פון ירושלים, אז אין שייכות דערמיט, וואס דער פראנצויזישער הויך-קאמיסאר האט געשלאסען די בעראטונגען פון סירישען פּארלאמענט, האבען אלע פּארטייען פון סיריען ארויסגעשיקט אין דער פעלקער=ליגע און צום פראנצויזישען אויסערן-מיניסטעריום א פּראטעסט-נאטע, אין וועלכער עס ווערט געפאדערט די אבסאלוטע אונאפּהענגיגקייט פון סיריען.

אין דמשק, האמא און אלעפּא איז פּראקלאמירט געווארען א גענעראל-שטרייק.

צווישען דער באפעלקערונג הערשט א שטארקע אויפרעגונג.

אורטייל פון מארשאלעק=געריכט

איז עבין ווישליצקי

ווארשע, 10. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספּאנדענט) בעכטען האט דאס מארשאלעק-געריכט ארויסגעטראגען דעם אורטייל אין ענין פון דעפּ. ווישליצקי.

דער אורטייל לויטעט:

1) דאס מארשאלעק-געריכט שטעלט פעסט, אז דער אויסדרוק פון עדרעקישען דעפּ. ריבארסקי אז דעפּ. ווישליצקי איז צופרידען מיט יודען רעושים, שטימט נישט מיט'ן אמת.

2) דעפּ. ווישליצקי האט יא רעאגירט אויף די פארוואורפען, וואס זיינען איהם געמאכט געווארען דריבער צייט דורכ'ן געזי. סענאטאר טרוסקיער.

3. דעפּ. ווישליצקי האט נישט געגעבען די מעגליכקייט דעם בירגער-געריכט צו בעקענען זיך מיט די פארווארפען בנוגע דעם ריינ-ענין. די פארווארפען האבען געדארפט לויט דער מיינונג פון מארשאלעק-געריכט אויפגעקלערט ווערען אויף דעם אייגענטליכען וועג.

די מיר דערוויסען זיך, זאל נאכ'ן דערהאלטען דעם אורטייל פון מארשאלעק-געריכט האבען דעפּ. ווישליצקי זיך געווענדעט צום ב.ב.-קלוב, וועגען אויסטיילען א געריכט אויף צו בעטראכטען דעם ריין-ענין.

צוליב די נייע שטייער=געזעצען

דראהט א קאטאסטראפע די יודישע רעליגיעזע און סאציאלע הערפער=שאפטען אין דייטשלאנד

פּאריז (יט"א) „פּאריזער טאגעבלאט" ווידמעט אן ארטיקעל דער נייער שטייער-געזעצגעבונג אין דריטען רייך, וועלכע קען האבען ממש קאטאסטראפאלע פאלגען פאר די יודישע רעליגיעזע און סאציאלע קערפערשאפטען אין דייטשלאנד.

אלע שטייער-געזעצען ווערען פון איצט אן אינטערפּרעטירט אין הסכם מיט דער „נאציאנאל-סאציאליסטישער וועלט-אנשויאונג". לויט דעם נאציישען געדאנקען-גאנג קען שוין, נאטירליך, דאס וואס עס איז נישט „אַריש", מעהר נישט זיין „בונציליך פאר'ן כלל". ווער עס איז א יוד אדער פון יודישער אבשטאמונג קען שוין מעהר נישט געניסען פון וועלכע עס איז שטייער-בעגינסטיגונגען.

בעזונדערס שטארק זענען דורך דעם נייעם געזעץ בעטראפען געווארען די יודישע רעליגיאנס-געמיינשאפטען און קהלות ווי אויך יודישע שטיפטונגען, אנשטאלטען און פעראיינען. ביז איצט פלעגט מען נישט מאכען קיין אונטערשיד צווישען „קירכע" און „רעליגיאנס-געזעלשאפט" און א דאנק דעם זענען יודישע קהלות, אנשטאלטען, שטיפטונגען א. ד. גל. געווען פריי פון קערפּערשאפט-שטייער און אין א געוויסער מאס פון פערמעגענס-שטייער, אין איניגע לענדער (צ. ב. פּרייסען, זאקסען) אויך פון גרונד-שטייער, חוץ דעם זענען שפענדונגען און לעגאטען פאר די דאזיגע אינסטיטוציעס געווען פריי פון ירושה-שטייער און שענקונגס-שטייער. איצט קענען די יודישע קהלות און אינסטיטוציעס בעלאסטעט ווערען מיט די אויסגערעכענטע שטייערן. עס איז נישט שווער זיך פארצושטעלען צו וואס פאר א קאטאסטראפאלע פאלגען וואלט דאס געפיהרט. שוין איצט ראנגלען זיך די יודישע אינסטיטוציעס און אנשטאלטען אין דייטשלאנד מיט געוואלדיגע פינאנציעלע שוועריגקייטען, אונטער'ן לאסט פון דעם נייעם נאצישען שטייער-סיסטעם וועלען זיי מוזען אנגעהויבער בעגרענצען זייער טעטיגקייט און א טייל פון זיי וועט, אפשר, איינגאנצען געהן צו גרונד.

גרויסער היטלער-פּאראד אין מינכען

בערלין, 10. (ספּ. טעל.) גאנץ דייטשלאנד האט היינט געפייערט דעם 10-טען יאהרטאג פון היטלערס ערשטען אויפשטאנד אין מינכען.

דאנערשטאג אוונד האט היטלער מיט אלע עלטסטע מיטגלידער פון זיין פּארטיי אפּגעהאלטען א פערזאמלונג אין דעם בעקאנטען זאל „בראוהויז-קעלער" ווי היטלער האט מיט 11 יאהר צוריק פּראקלאמירט דעם אויפשטאנד. היטלער האט געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט זיך בערימט מיט זיינע מעשים פון פאר 11 יאהר צוריק. ער האט אויך בעעהרט דעם אנדענק פון די 16 היטלעריסטען, וועלכע זענען דאן דערהרגעט געווארען.

היינט האט די היטלערישע יוגענט אין מינכען אפּגעגעבען אויפ'ן גרעסטען פּלאץ פון דער שטאט א שבועה פון טרייהייט צו היטלערן. דאן האט היטלער פאר זיי געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט גערופען זיינע יונגע אנהענגער צו פיהרען א קאמף געגען די אינערליכע שונאים, וועלכע זענען נאך גרויס אין דער צאהל.

ענגל. קויהלען-אינדוסטריעלער ארויסגעפאהרען קיין ווארשא

לאנדאן, 10 (ספּ. טעל.)
א דעלעגאציע פון דער בריטישער קויהלען-אינדוסטריע איז היינט ארויסגעפאהרען קיין ווארשא.

די געשפּרעכען זאלען זיך אנהייבען מאנטאג און זאלען דויערן 3 טעג.

פערמשפּט דייטשע קאמוניסטען

בערלין, 10 (ספּ. טעל.)
דאס העכערע לאנד-געריכט אין קאסעל האט פערמשפּט 32 קאמוניסטען פון טורינגען, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין שאפען אומלעגאלע יאטשייקעס, צו הויכע תפיסה-שטראפען.

פינף הויפּט-בעשולדיגטע האבען בעקומען צו 11 יאהר שווערע תפיסה. די איבעריגע – צו עטליכע יאהר געוועהנליכע תפיסה.

א רעוואלוציע אין סאנט-יאגא

האוואנא, 10 (ספּ. טעל.)
אין דער פּראווינץ סאנט-יאגא זאלען האבען אויסגעבראכען רעוואלוציאנערע אומרוהען.

בעוואפענטע גרופּען זאלען האבען פערנומען א רייה סטראטעגישע פּונקטען.

בן גוריון אפּגעפאהרען קיין א"י

לאנדאן, 10 (יט"א טעלעגראפיש)
בן-גריון איז אפּגעפאהרען קיין ארץ-ישראל.

פּיראנדעלא האט בעקומען די נאבעל-פּרעמיע

שטאקהאלם, 10. (ספּ. טעל.) די היי-יאהריגע נאבעל-פּרעמיע פאר ליטעראטור איז אנערקענט געווארען דעם בעקאנטען איטאליענישען דראמאטורג לואידזשי פּיראנדעלא.

דייטשער דעמארש וועגען סאאר-געביט

פּאריז, 10. (ספּ. טעל.) דער דייטשער אמבאסאדאר קעסטער האט היינט בעזוכט דעם אויסערן-מיניסטער לאוואל, מיט וועלכען ער האט גערעדט וועגען די פאדערונגען פון דער דייטשער רעגירונג אין צוזאמענהאנג מיט דעם פארשטעהענדיגען פּלעביסציט אין סאאר-געביט. אן'עהנליכען דעמארש האבען געמאכט די דייטשע אמבאסאדארען אין בריסעל, לאנדאן און רוים.

לאוואל האט אויך אויפגענומען דעם פראנצויזישען אמבאסאדאר אין בערלין פראנסוא פּאנסע.

לאנדאן, 10. (ספּ. טעל.) דינסטאג, דעם 60-טען ה' ח. האט די דייטשע רעגירונג פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אז די דייטשע אמבאסאדארען אין פּאריז, לאנדאן, רוים און בריסעל האבען געמאכט א דעמארש ביי די בעטרעפענדע רעגירונגען וועגען סאאר-געביט. דער דייטשער אמבאסאדאר האט נישט בעוויזען אין לאנדאן צו מאכען דעם דעמארש דעם זעלבען טאג און ס'איז דעריבער ארויסגעקומען, אז בערלין האט פערעפענטליכט דעם דעמארש מיט א טאג פריהער איידער ער איז דערלאנגט געווארען דער ענגלישער רעגירונג. כדי אונטערצושטרייכען די אומצופרידענקייט געגען אזא האלטונג פון דער דייטשער רעגירונג, האט דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער סיימאן דעמאנסטראטיוו געלאזען ווארטען דעם דייטשען אמבאסאדאר פּאן העש צוויי טעג אויף די אודיענץ, ער האט איהם אויפגענומען ערשט היינט 12 בייטאג. דער דעמארש איז געווען א מינדליכער: דייטשלאנד פּראטעסטירט געגען בעשלוס פון דער פראנצויזישער רעגירונג וועגען ארויסשיקען פראנצויזיש מיליטער אין סאאר געביט.

פּאריז, 10. (ספּ. טעל.) גלייכצייטיג מיט'ן דעמארש פון די דייטשע אמבאסאדארען וועגען סאאר-געביט איז ארויסגעפאהרען קיין לאנדאן היטלערס ספּעציעלער שליח פאן ריבענטראפּ. מ'זאגט אז ער וועט אנהייבען אונטערהאנדלען וועגען אריינטרעטען פון דייטשלאנד אין דער פעלקער-ליגע.

זיך צוריקקעהרען קיין זשענעווע

סענסאציאנעלער פּלאן פון היטלער=ריבענטראפּ

לאנדאן, 10 (ספּ. טעל.)
ארומרעדענדיג דעם וויזיט פון ריבענטראפּ אין לאנדאן, שטעלט פעסט דער „דעילי העראלד", אז ריבענטראפּ האט געקראגען פון היטלער'ן די אויפגאבע אויסצוגעפינען די מיינונג פון די ענגלישע רעגירונגס-קרייזען וועגען היטלער'ס פּלאן צוריקצוקומען קיין זשענעווע.

דער דאזיגער פּלאן בעשטייט פון פאלגענדע פּונקטען:

1) היטלער וועט ערקלערען, אז דייטשלאנד איז בעפרייט פון די מיליטערישע בעגרעניצונגען, וועלכע זענען אויסגערעכענט אין 5-טען פּונקט פון ווערסאלער טראקטאט.

2) דייטשלאנד וועט צוריקציהען איהר ארויסטריט פון דער פעלקער-ליגע און וועט צוריקקומען קיין זשענעווע, נעהמענדיג אנטייל אין די ארבייטען פון דער פעלקער-ליגע און פון דער אבראוו.-קאנפערענץ.

3) דייטשלאנד איז גרייט ווידעראמאל צו בעטראכטען אין פּאזיטיוון זין דעם פראנצויזישען פּראיעקט פון א מזרח-אייראפּעאישען פּאקט וועגען געגענזייטיגער הילף.

„דיילי העראלד" דערצעהלט, אז ריבענטראפּ וועט וועגען דאזיגען פּלאן רעדען מיט סיימאנען און מיט עדענען און אז ער וועט שפּעטער פאהרען קיין פּאריז אויסצופארשען די מיינונג פון דער פראנצויזישער רעגירונג.

לאנדאן, 10 (ספּ. טעל.)
היטלער'ס פערשטייער פאן-ריבענטראפּ, איז היינט אויפגענומען געווארען דורכ'ן מיניסטער עדען.

די רייטער-אגענטור איז מודיע, אז לעת עתה פעהלען אויס וואס'ערע אפיציעלע ידיעות וועגען די צילען פון ריבענטראפּ'ס וויזיט. מען האט איהם נאר צוגעשריבען, אז דאס איז דער פערלאנג ארויסצורוקען נייע פּראפּאזיציעס בנוגע אנערקענען פאר דייטשלאנד גלייכע רעכט פון בעוואפענען זיך.

אלס יסוד פאר דעם דאזיגען פּלאן זאל זיין דאס, וואס דייטשלאנד וועט פערפיהרען א דיסקוסיע מכוח א זיכערקייטס-פּאקט פאר'ן פרייז פון אנולירען די מיליטער-קלויזולעס פונ'ם ווערסאילער טראקטאט.

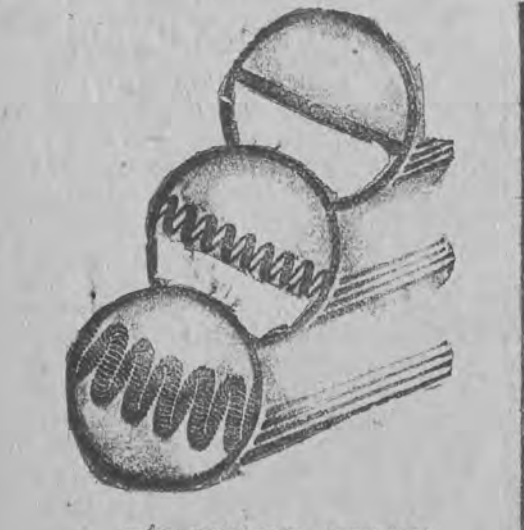

צייטען בייטען זיך ...

די נייע זשארובקעס טונגסראם האבען אראנק דעם דאפּעלט-געדרעהטען דרעטעל ביז 20 פּראצענט מעהר ליכט. זיי זענען, אלזא, פיעל עקאנאמישער פון די ביז-איצטיגע זשארובקעס. די זשארובקעס פון נייעם טיפּ טונגסראם ה' בעזיצען די בעצייכנונג פון זייער ליכטקראפט דעקאלומענען ווי אויך דעם שטראם-פערברויך אין וואטען. דאס גיט דעם קויפער די מעגליכקייט צו אריענטירען זיך אויגענבליקליך אינ'ם פאקטישען ווערט פון דער פארגעלייגטער זשארובקע.

ŻARÓWKI
TUNGSRAM D
z DWUSKRĘTNYM DRUCIKIEM.
CECHOWANE W DEKALUMENACH.

רעסטאראן=דאנסינג
„TABARIN"
20 נארוטאוויטש-גאס 20
ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן!
אין נײַ-רעמאנטירטען בלויען זאל.
אטראקציעס איבער אטראקציעס!!
צום ערשטען מאל אין לאדז 12 ערשטקלאסיגע Music-Hall סענסאציעס!
מיט דעם וועלט-בערימטען זשאנגלער
ADANOS אין דער שפּיץ.
נײַ-אנגאזשירטער דזשעז=ארקעסטער
The 7 Weinroth-Band
„FIVE" יעדען טאג פון 5 ביז 8
אוונד-פּראגראם פון 10 ביז פריה.
ערשטקלאסיגע קוך! —:— ביליגע פּרייזען!

Bank Handlowy w Łodzi
Spółka Akcyjna
Kościuszki 15
przyjmuje za niewielką opłatą
na przechowanie kufry, walizy, kosze i t. p.
które lokuje w urządzonym według wymagań
nowoczesnej techniki SKARBCU.

דער יודישער וועלט-קאָנגרעס

קומט זיך אונבעדינגט צונויף זומער 1935

פּרעסע-קאָנפערענץ בײַ ה' ישראל עפּרויקין, מיטגליד פון קאָמיטעט פון יוד. דעלעגאַציעס אין פּאַריז

װאַרשע (יט"א) אין האָטעל „איראָפּעיסקי" איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון פאָרשטעהער פון דער יודישער פּרעסע, אויף וועלכער ה' ישראל עפּרויקין (מיטגליד פון קאָמיטעט פון די יודישע דעלעגאַציעס און יודישן וועלט-קאָנגרעס) האָט אויספיהרליך אינפאָרמירט וועגן דער איצטיגער פראַגע פון די צוגרייטונגען צום יודישן וועלט-קאָנגרעס.

קודם כל, ערקלערט ה' עפּרויקין, איז וויכטיג און וויכטיג, אַז די יודישע עפענטליכע מיינונג זאָל וויסן וועגן איין זאַך, נעמליך, אַז דער יודישער וועלט-קאָנגרעס וועט זיך אונבעדינגט צונויפקומען אין זומער 1935. דער דאָזיגער באַשלוס איז אָנ־ענטגילטיגער און וועט אויסגעפיהרט ווערן אין אַלע אומשטענדן, אומאָבהענגיג דערפון, צי דעם קאָנגרעס וועט זיין בעשעהרט צו זיין מעהר אָדער ווייניגער רעפּרעזענטאַטיוו אָדער צי עס וועלן זיך אין איהם בעטייליגן מעהר אָדער ווייניגער אָרגאַניזאַציעס און פּאַרטייען. אויב אפילו עס זאָל פאַרשטעהן דאָס ריזיקע פון אַ נישט-געלונגענעם אונטערנעהמונג, וועט דער קאָמיטעט, וואָס גרייט צו דעם קאָנגרעס, שוין נישט איינגעהן אָפּצולעגן איהם. דער קאָמיטעט שטעהט אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אַז דער קאָנגרעס מוז זיך שוין צונויפקומען, אויב אפילו נישט אין קיין פולקאָמער געשטאַלט: די פּערפּאַלקאָמנונג וועט אפשר דורכגעפיהרט ווערן יאָהרן — און די טריבונע מוז שוין געשאַפן ווערן.

אין אַמעריקע זענען די וואַהלען צום קאָנגרעס שוין בעשטימט געוואָרן אויף דעם 28-טען אַפּריל 1935. מען רעכנט, אַז אין די דאָרטיגע וואַהלען וועט זיך בעטייליגן נישט ווייניגער ווי אַ האַלבן מיליאָן יודען, וואָס איז וויכטיג פעסטצושטעלען, אַז די אָפּאָזיציע געגען דער קאָנגרעס-אידעע, וועלכע איז צווישן ציוניסטן געפיהרט געוואָרן דורך דער ליפּסקי-גרופּע, איז שוין בעזייטיגט געוואָרן. ווי אַ־מעטום, איז אויך אין אַמעריקע די קאָנגרעס-איניציאַטיוו געקומען מצד די ציוניסטן. ביסלעכווייז זענען אָבער צו דער אידעע צוגעשטאַנען אויך אַנדערע עלעמענטן, נישט-ציוניסטישע. אַרום ד"ר זשיטלאָווסקי און אַנדערע פיהרער פון דער אַרבייטער־שאַפט און פּראָגרעסיווער אינטעליגענץ גרופּירן זיך בעדייטענדע טיילן פון דער אַמעריקאַנער יודישער אַרבייטער-בעוועגונג, וועלכע שטיצן דעם קאָנגרעס געדאַנק און וועלן זיך בעטייליגן אין די קאָנגרעס־וואַהלען. די „געווערקשאַפטן" אַלס אָרגאַניזאַציע האָבן קיין אָפיציעלע שטעלונג צום קאָנגרעס-פּראָיעקט נישט אָנגענומען, זיי בעציהען זיך אָבער צו איהם נישט פיינדליך. אין צפון-אַמעריקע האָט אַזוי אַרום די קאָנגרעס-אידעע אַ פעסטע באַזע אין יודישן עפענטליכן לעבן. דאָס זעלבע דאַרף געזאָגט ווערן וועגן אַלע לענדער פון דרום־אַמעריקע, וואו אַלע יודישע אָרגאַניזאַציעס שטיצן אַקטיוו די קאָנגרעס-אידעע און אַרבייטען אויף די געביטען פון דיזער אויסזיהרונג פאַר איהר דורכפאַלג.

פון די איראָפּעאישע לענדער דאַרף קודם-כל דערמאָנט ווערן פראַנקרייך, צווישן די דאָרטיגע יודען — און נישט בלויז די איינגעוואַנדערטע, מזרח איראָפּעאישע, נאָר אין אַ בעדייטענדער מאָס אויך צווישן די אַלטגעזעסענע פראַנצויזישע יודען — האָט זיך אַרום דער קאָנגרעס-אידעע געשאַפן אַנ־אמת׳ע פאָלקס-בעוועגונג, וואָס בעמט אַרום הן ציוניסטן, הן נישט-ציוניסטן און אויך אַנטי־ציוניסטן. די רעפּרעזענטאַטיווע יודישע אָרגאַניזאַציעס („אַליאַנס" און די קאָנסיסטאָריע) האָבן קיין אָפיציעלע שטעלונג נישט אָנגענומען, זייער בעציהונג איז אָבער נישט קיין נעגאַטיווע, טאַקע פאַרקערט, די הייגנס טאָג זייט נישט קיין נעגאַטיווע, אדרבה, עס פיהלען זיך גאַר שטאַרקע שטי־מונגען לטובת דעם קאָנגרעס-געדאַנק. אין פראַנק־רייך זענען שוין הייגט פאַרהאַן איבער 10 טוי־זענד רעגיסטרירטע וואַהלער. פון יערען וואַהלער ווערט געפאָדערט בלויז אונטער־צושרייבן אַ דעקלאַ־ראַציע מיט דער איינציגער פאָרמעל וועגן אָנערקענונג פון יודישער סאָלידאַריטעט".

ענהליך צו דער לאַגע אין פראַנקרייך איז זי אויך אין ענגלאַנד. אויך דאָרט איז דער ועד־הקהלות אָפיציעל נישט צוגעשטאַנען צום קאָנגרעס־לאָזונג, אַ בעדייטענדער טייל זייער בעציהט זיך אָבער אויסגעשפּראָכען גינסטיג צום פּראָיעקט, און עס איז כלל נישט זיכער, צי דער פּראָיעקט וואָלט הייגט, ביי אַנ׳אָבשטימונג אין ועד נישט בעקומען קיין מעהר־הייט. חוץ דעם ועד־הקהלות שטעהען אָבער אין ענגלאַנד הינטער דער קאָנגרעס-אידעע בעדייטנדע אָרגאַניזאַציעס, ווי צ. ש. די סינאַגאָגען-פעדעראַציע, אַ זעהר איינפלוסרייכע אָרגאַניזאַציע פון ענגלישן יודענטום.

גינסטיגער נאָך איז עס אין דער הינזיכט אין איטאַליען, וואו די אָפיציעלע רעפּרעזענטאַנץ פון איטאַליענישן יודישן קיבוץ, דער קהלות־פערבאַנד שטיצט אַקטיוו דעם קאָנגרעס־פּראָיעקט, דאָס זעלבע איז נוגע בולגאַריען. פאַר׳ן קאָנגרעס איז בכלל דאָס גאַנצע דרום־איראָפּעאישע יודענטום און די ספרדישע קהלות און אָרגאַניזאַציעס אין איראָפּע און צפון־אַפריקע. בדרך־כלל קען פעסטגעשטעלט ווערן, אַז אין לענדער, וואו דאָס יודישע געזעל־שאַפטליכע און פּאַרטיי־לעבען איז ווייניג דיפערענ־צירט, איז די אונטערשטיצונג פאַר׳ן קאָנגרעס אַנ־אַלגעמיינע און דער אַנטייל פון די ענטשפּרעכענדע קבוצים אַ גרעסערער.

צוליב בעקאַנטע טעמים איז, פאַרשטעהט זיך, נישט מעגליך קיין וואַהל-אַרבייט פאַר׳ן קאָנ־גרעס און וואַהלען אין צוויי לענדער: אין דייטש־לאַנד און טערקיי. ליידער וועלען אויך די דאָרטיגע יודישע קבוצים נישט קענען זיין רעפּרעזענטירט אויפ׳ן יודישן וועלט-קאָנגרעס.

אין איצטיגען מאָמענט איז די הויפּט-זאָרג פון אָרגאַניזיר-קאָמיטעט געווענדעט אויפ׳ן צאָהל־רייכסטן יודישן קיבוץ אין איראָפּע — אויף דעם פּוילישן יודענטום. די אויפגאַבע איז בעזונדערס שווער צוליב דער דיפערענצירשקייט פון יודישן געזעלשאַפטליכן לעבן אין פּוילען.

וואָס שייך די בעזונדערע פּאַרטייען, שטעלט פעסט ה' עפּרויקין, אַז עס זענען בעשטאַנען שוועריגקייטען מיט'ן אַנטייל פון די רעוויזיאָניסטן. איצטיגען מאָמענט זענען דאָס רוב שוועריגקייטען בעזייטיגט. עס פיהרען זיך נאָך פערהאַנדלונגען, זיי זענען אָבער נוגע איינצעלהייטען אָהן פּרינציפּ־יעלער בעדייטונג.

אין דאָס רוב לענדער זענען צו דער קאָנגרעס־בעוועגונג צוגעשטאַנען אויך די סאָציאַליסטישע גרופּען, הן ציוניסטישע הן נישט-ציוניסטישע. (נאַטיר־ליך, קומען די קאָמוניסטען בכלל נישט אין בע־טראַכט). דער פּוילישער „בונד" דאַגעגען האָט זיין בעקאַנטע פּרינציפּיעלע שטעלונג געגען כלל־ישראל און אויך זיין אַנטייל קומט נישט אין בעטראַכט. דערפאַר זענען אָבער די סאָציאַליסטען און סאָציאַ־ליסטיש־געשטימטע עלעמענטען אין מערב־איראָפּע און אַמעריקע פּאָזיטיוו איינגעשטעלט צום קאָנגרעס־געדאַנק און שטיצען איהם אין פיל ערטער זעהר ענערגיש.

קאָמפּליצירט שטעלט זיך פאַר די זאַך מיט דער בעציהונג פון דער „אַגודה". ה' עפּרויקין האָט אָבער נישט דעם איינדרוק, אַז דער אַנטייל פון דער „אַגודה" זאָל זיין אַבּ׳אַבסאָלוט אויסגעשלאָסענער. ער גלויבט גיכער, אַז אויך אין דיזער פאַל איז עס נאָך אַ פראַגע פון פערהאַנדלונגען. דער אָרגאַ־ניזיר־קאָמיטעט געהט אויף די מאַקסימאַלסטע קאָמ־פּראָמיסען. דער קאָמיטעט בעקענט זיך אָפען צו אַ לעבענס־אָפּאָרטוניזם און גלויבט, אַז סוף כל סוף, אויב אפילו נישט שוין צום ערשטן קאָנגרעס, וועט זיך דאָך אויסגעשטאַלטן אַ מעגליכע צוזאַמענ־אַרבייטונגס-פאָרם פון די פערשיעדענע ריכטונגען אין יודישן לעבען, אויב נאָר זיי בעקענען זיך צום יו־דישן סאָלידאַריטעטס-פּרינציפּ.

דאָס וויכטיגסטע אָבער, מיינט ה' עפּרויקין, איז דאָס, וואָס דער קאָנגרעס-געדאַנק ציהט אַריין בּרייטע עלעמענטן און קרייזן פון יודישער געזעלשאַפט־ליכער אויסווירקונג. דאָס יודישע פּאַרטיי־לעבען נעמט כלל נישט אַרום דאָס גאַנצע פאָלק — און פאַר יענע אויסער פּאַרטייאישע שיכטען איז די קאָנגרעס-בעוועגונג די פּלאַטפאָרם, אויף וועלכער זיי קענען קומען צום אויסדרוק.

ה' עפּרויקין רעדט דאַן אַרום די אויפגאַבען פון יודישן וועלט־קאָנגרעס. זיי זענען נוגע נישט בלויז פּאָליטישע, נאָר אויך וירטשאַפטליכע פּראָב־לעמען (קאָלאָניזאַציע, עמיגראַציע). בכלל גענומען, שטעלט זיך אָבער דער קאָנגרעס נישט קיין שום אידעאָלאָגישן פּראָגראַם. ער וועט זיך נישט פער־ליהרן אין פּרינציפּיעלער „אידעען־שאַפעריי", זיינע צילען און אויפגאַבען זענען ריין־פּראַקטישע. אין דעם זין וועט ער זיך אויך בעציהען צו פּראַגען פון יודישער קאָלאָניזאַציע און עמיגראַציע.

דער קאָנגרעס געהט נישט לעזען די יודען פראַגע, ער וועט זיך אָבער בעמיהען העלפען לעזען יודישע פראַגען. די קאָנגרעס-פּלאַטפאָרם איז זעהר אַ ברייטע און קען אַריינעמען אַלע מעגליכע פּראַ־גען, וואָס שווימען אויף דאָ און דאָרט אין יודישען לעבען. אַלס זיין איינסטרומענט וועט געשאַפען ווע־רען אַ מין יודישער סאָציאַלער פאָנד, אַזאַ פאָנד וועט זיין דער איינסטרומענט אַרויסצוהעלפען פון דער נויט אין קאַטאַסטראָפאַלע גלות-פּראָבלעמען.

ווייטער בעהאַנדעלט ה' עפּרויקין די פראַגע פון וואַהלען צום קאָנגרעס. דערווייל וועלען זיי אין יעדען לאַנד פאָרקומען אויף דעם אופן, ווי זיי וועלען זיין מעגליך, און אין יעדען לאַנד, וואו זיי וועלען זיין מעגליך. דאָס איז דער עיקר אַ טעכנישע פראַגע, זי וועט מוזען רעגולירט ווערען מיט אַ געוויסן קאַטאַסטער, קודם כל כדי אויסצומיידען אַ מעגליכען כאַאָס. אין איניגע לענדער ווי צ. ב. ש. איטאַליען און בולגאַריען, וואו אַלע אָהן אויסנאַהם יודען זענען שוין אָרגאַניזירט אין די קהלות־פאַר־באַנדען, וועלען וואַהלען בכלל זיין איבעריג. אין אַנדערע לענדער ווערער (למשל אַרגענטינע) איז אויך פאַרהאַן אַ מין פּאַרטיגער קאַטאַסטער, אין וועל־כען עס זענען רעגיסטרירט ביז 96 פּראָצ. יודען.

פערענדיגענדיג זיינע אויספיהרונגען, ערקלערט ה' עפּרויקין, אַז דער קאָנגרעס דאַרף ווערען דער אויסדרוק פון דער אַקטיווער אָנגעהעריגקייט צום יודישען פאָלק. עס איז וויכטיג צו שאַפען דעם סימבאָל, די פאָהן פון דער דאָזיגער צוגעהעריגקייט צום פאָלק — און דער קאָנגרעס דאַרף עס זיין דער דאָזיגער סימבאָל. עס איז אָבער גאָרנישט קיין עיקר, אַז ער זאָל עס זיין אין די גאַנצע הונ־דערט פּראָצענט שוין צום סאַמע אָנהויב. די צייט וועט אויסגענוצט ווערען אויף פערפאָלקומען איהם און ערגענצען, אויף פערהאַנדלונגען מיט יודישע פּאַרטייען און ריכטונגען. די איינציגע זאַך, אויף וועלכער מיר וועלען נישט איינגעהן, ערקלערט למלות ה' ישראל עפּרויקין, איז: נישט רופען דעם קאָנגרעס. דער יודישער וועלט-קאָנגרעס מוז פאַר־קומען אין זומער 1935.

א געזונד קינד פול מיט לעבען

איז מונטער און פריילעך. עס הוסט נישט, האָט געזונדע ציינדלעך און גלייכע פיסלעך. Emulsja Tranowa גיט מען געוועהנליך קינדער אין הערבסט און ווינטער. דאָס איז א וויטאַמין-רייכע נאַהרונג. ספּעציעל ביי דער ענגלישער קרענק ווערט רעקאָמענדירט צו געברויכען טראַן-עמולסיע.

היט אייך פון נאָכמאַכונגען און פאָדערט Emulsja Tranowa אויסגאַבע. פון דער פירמע

SCOTT & Bowne, Sp. Akc. Warszawa.

צו בעקומען פון 2 — 2 זל.

גאַנץ לאָדז!

גרייט זיך אויף דעם פרייטאָג, דעם 16-טען נאָוועמבער צו דעם

גראַנדיעזער קבלת־פּנים

פון דעם יודיש-דייטשען שוישפּילער און רעזשיסער פון בערלינער שטאַט-טעאַטער און לעסינג-טעאַטער

קורט קאַטש

אין דער גרעסטער טעאַטער-סענסאַציע

„סערזשאַנט גרישא"

לעזט וואָס די פּרעסע שרייבט וועגן קורט קאַטש:

„...זיין גרישא-קרעאַציע איז א מייסטערווערק פון שוישפּילער-קונסט, וואָס לאָזט איבער דעם טיפסטען איינדרוק. עלעמענטאַרע קראַפט; גרויס און מעכטיג, ווי אַנ׳אמת׳ער „רוסישער מענש", מיט ווייט-אויסגעריסענע, נאַאיווע, קינדערישע אויגען. א הייבע שטים, זשעסט און פּריש, ווי מוי-בערדעקטע סטעפּעס. א ריזיגע געשטאַלט—און א נשמה אין איהר ווי א צאַפּלדיג, קליין פייגעלע, אויסגענומען פון א ברוטאַלער האַנד פונ׳ם געסטעלע.

איך פרעג זיך אין מיין ערשטוינונג, ווער נאָך האָט געקאָנט שפּילען אָט די צוואַה-סצענע, און איך געפין אין מיינע זכרונות בלויז צוויי יודישע נעמען: זאָנענטאַל און שילדקרויט! קאַטש איז דער נעבענשטער קינסטלער, וואָס טראָגט אין זיינע הענד די ירושה נאָך די דאָזיגע גאונים פון שוישפּילער-קונסט..."

(ד"ר יצחק שיפּער „היינט")

פּרעמיער מאַקדאָנאַלד

וועגן ענגלאַנד׳ס אויסערן-פּאָליטיק

לאָנדאָן, 10. (ספּ. טעל.) הייגט איז דאָ פאָר־געקומען דער יעהרליכער טראַדיציאָנעלער באַנקעט אין קילדהאָל, אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט פאָרשטעהער פון דער רעגירונג און די אויס־לענדישע אַמבאַסאַדאָרען. מיט א לענגערער רעדע איז אַרויסגעטראָטען דער פּרעמיער מאַקדאָנאַלד, אָפּשטעלענדיג זיך אויף דער איינער״ליכער און אויס־ערן-פּאָליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג.

מאַקדאָנאַלד האָט אָנגעוויזען אויף די גוטע בעציהונגען צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך און אַ־מעריקע. ענגלאַנד איז פּעראינטערעסירט אין דער עקזיסטענץ פון דער פעלקער־ליגע. דערפאַר האָט זי בעגריסט דעם אַריינטריט פון ראַטען־רוסלאַנד און בעדויערט דעם אַרויסטריט פון דייטשלאַנד.

ווייטער האָט מאַקדאָנאַלד בעריהרט די לאַגע פון עסטרייך און אויסגעדריקט די האָפענונג, אַז אַזעלכע געשעהענישען, ווי די פון צום אָנהויב יאָהר, וועלען זיך מעהר נישט איבערחזרן. צום סוף האָט מאַקדאָנאַלד דערקלערט, אויב דער מאַר־סעלער אַטענטאַט האָט נישט געבראַכט צו קיין קאָמפּליקאַציעס איז עס דער אויטשליכער פער־דינסט פון ענגלאַנד.

ראַטעוועט אייער געזונד

קראַנקע אויף רופּטורען (ברוך-קראַנקהייטען)

ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-גומי-באַנדאַזשען פון מיין מעטאָדע העלפען ראַדיקאַל אונטער גאַראַנטיע אָהן אָפּעראַציעס פון אַלע מינים ברוך-קראַנקהייטען (רופּטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאָס אַראָפּלאָזען זיך פון מאַגען און קישקעס בעזייטיגט איך דורך פערלעגען ספּע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע בויך-באַנדאַזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) אָרטאָפּעדישע הייל-גאָרסעטן אויף ביינער־שווינדזוכט און אַלע אַנדערע פעהלערן אָרטאָ־פּעדישע הייל-אַפּאַראַטן אויף פּלאַטפוס.

ספּעציעלע איינלאַגען לויט גיפּס-מאָדעלען, אויף זשילאַסעס. — גומי-זאָקען לויט מאָס. קינסטליכע הענד און פיס

ספּעציעלער אַנשטאַלט פאַר הייל-אָרטאָפּעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ

אויס לעמבערג

לאָדז, פּיראַמאָוויטשאַ 9 (אַלגינסקאַ)

(פּראָנט פּאַרטער), טעל. 177-09 נאָהנט פון לאָדזער פאַבריקס-באַהנהויף

בעמערקונג: דאָס פערשייגען פון די קראַנקע איזאַונבעדינגט נויטיג. צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען און דאַנק-בריף.

(אין זגערזש אויף טלאָמאַצקאַ № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

לאדז, 11 נאוועמבער 1934

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז, 11 נאוועמבער 1934

זיי האבען אפגעטון זייער חוב

אבער מיט וואס בעשעפטיגט זיך אונזער כלל-טועריי?

אז ס'ענדיגט זיך דער סיום, מוז א יודי־שער דעפוטאט האלטען א רעדע און א יודישער שרייבער שרייבען א'ן ארטיקעל, כאטש זיי זענען ביידע איבערצייגט, סיי דער דעפוטאט און סיי דער שרייבער, אז ס'איז נישטא וואס צו רעדען און וואס צו שרייבען. זיי טוען אפ זייער חוב און קעהרען זיך אום צום „סדר-היום“.

אבער לויט אונזער מיינונג וואלט די סיום־סעסיע געדארפט זיין פאר אונזערע פארשטעהערס, סיי פון ווארט און סיי פון שריפט, א מין מזכרת־עון, טאקי דערפאר, וואס זייער סדר-היום האט נישט קיין שייכות מיט די ענינים פון סיום.

זאל מען נישט זאגען, אז דער סיום איז פאר אלעמען א פיקציע. נישט בלויז פאר יודען, און דעריבער האבען מיר פאר איהם פערלוירען יעדען אינטערעס. אם איז ער דאך א פיקציע טא־קי נישט בלויז פאר אונז, פונדעסטוועגען לאמיר זעהען דעם סדר=היום פון אלע אנדערע פארטייען, וועלכע זענען אין דער אפאזיציע! איז ער נישט פול מיט דיזעלביגע ענינים, מיט וועלכע ס'פער נעהמט זיך דער סיום?

מיט וואס אבער בעשעפטיגט זיך אונזער כלל-טועריי? מיט וואס זענען אנגעפילט די עמודים פון אונזערע צייטונגען? וואס איז דער סדר-היום פון אונזער געזעלשאפטליכקייט? אמוויי־נינסטענס זענען מיר פערנומען מיט ענינים פון אונזער ווירקליכקייט, ס'רוב אבער מיט זאכען, וואס זענען גאנץ ווייט דערפון.

פאר וועמען די סיים-סעסיע איז א פיקציע, פארן פשוטן בירגער, אפילו דעם יודישען, איז עס א יום הזכרון, א טאג, ווען ער קען שטעלען צום משפט דעם אויסדערוועהלטען דעפוטאט און פרעגען איהם, צו וואס ער האט גענומען א מאנ־דאט און ווי האט ער אויסגענוצט דעם גע־שענקטען צוטרוי פון די מאסען?

מיר לעבען איבער א שוידערליכע צייט פון דעקלאסירונג. אבער אין דער דאזיגער צייט לע־בען מיר, און דעקלאסירונג איז דאך א פראצעס. אין וועלכען זאכען און דערשיינונגען ווערען אנ־דערש, ווי זיי זענען געווען; צי איז דערביי גאר נישטא וואס צו טון פארן כלל? צי דארף מען האבען א לאמטערן נאר אויף צו גיין פאר־אויס, און ביים גיין צוריק מעג מען שוין קרי־כען אין בלאטעס, שטרויכלען, פאלען און געניזוקט ווערען איינער איבערן אנדערן?

צי איז עס מעגליך, אז א 3 מיליאניגער קיבוץ אין א לאנד, ווי ארים און נידערשלאגען ער איז, זאל זיך נישט נויטיגען אין פיהרערס, יעגוויייזערס, לעהרערס, ארגאניזאטארען?

זאל זיין, אז מ'וויל אונז דא נישט האבען, מ'וויל ענטיודישען די שטעט, די פרנסות, די כלערליי ארבייטען; זאל זיין, אז אפילו די גוטע הערשערס זענען אינם דאזיגען פרט נישט בעסער פאר די שלעכטע, אבער דאך האלט עס נאך נישט ביי קיין „כלה גרש יגרש“, ווי ס'איז געווען אין מצרים אדער אין שפאניע. אפילו היטלער קען עס נישט, ביי זיין „בעסטען“ ווילען, שטויסט זיך אן דערביי אויף בודזשעט-שוועריגקייטען און אויף א סעאר-קאמפאניע און אויף א פעלקער=בונד און מוז מיט זיין אריער=פאראגראף באלאנסירען. און אז מיג. בעק האט אין זשענעווע געקינדיגט די מינדערהייט-קלאוזעל, האט ער תיכף געמוזט גע־בען א הבטחה, אז ביי קיין מינדערהייט=בירגער וועט קיין האר פון קאפ נישט פאלען. און אז מ'נעמט ביי אונז צו די וויצע-פרעזידענטען אין די שטעט, לאזט מען נאך פונדעסטוועגען לאווני־קעס און אנדערע שריים. און אז די נארא-לייט האבען געפרובט מאכען מיט אונז א קורצען סך הכל, איז מען געווען געצוואונגען, געבען זיי איבער די הענד!

אבער אויך ווען מ'יאגט פון פאזיציעס, מוז מען דאך צולייכטען, וואוהין צו לויפען, ווי צו לויפען, אפשר ערגעץ זיך אפשטעלען, איבערציהען דעם אטעם, אפשר פונדאנען וועט מען נישט טריי־בען! און אויף צוצולייכטען און אנצוווייזען האבען מיר דאך געקליבען אונזערע אויסדערוויילטע!

זיי האבען אבער זיך גענומען די ליניע פונם קלענסטען ווידערשטאנד, זיי ווייזען אונז דעם וועג צו ענטלויפען. איינער פון הונדערט וועט געהאלפען ווערען, נייאונגיינציג וועלען זיך טאפ־טשען אין פינצטערן זומפיגען צוריק-גאנג, וועט מען זיך מיט דעם איינעם פרייען און פייערן די גאולה און די 99 בלייבען פערוואגלאזט. דער איינער וועט זיין פארן כלל-טוער דער שטענדיגער סדר-היום און די 99 וועלען בלויז ביי זעלטענע פאלען דערמאנט ווערען.

אומקומען אין דער פינסטער וויל מען נישט, פרובט מען זיך אליין העלפען; קרעמערס און סוחרים און בעלי-מלאכות און כלערליי פרנסה־מענשען פילען און ווייסען, אז זיי זענען אומבע־האלפען, עמיץ דארף זיי לערנען, דארף פיהרען זייער פאליטיק. נישט פאראמאל לאזט זיך דער הימעל אראפ איבער אלעמענס קעפ, נאר דא און דארט ווערט ער פערכמורעט און פערברוגזט, ס'ווערט ענגער די לופט צום אטעמען. עפעס דארף מען פענסטערס אויפרייסען, פרישע לופט אריינלאזען. מ'רעדט וועגען צופאסונג צו נייע בעדינגונגען, מ'ווייס אבער נישט וואו. מ'רעדט וועגען איבערשיכטונג, וועגען פראדוקטיוויזירונג, קיינער ווייזט אבער נישט, ווי ס'ווערט געמאכט. האט מען אליין גענומען די לאמטערנע אין האנד, האט מען איהר געהאלטען מיט'ן שיינדעל צו זיך, און ארום איז געבליבען פינסטער...

מעשה ראסנער האט אויפגערודערט. מיר האבען דערזעהן דעם שרעקליכען תהום ארום דעם יודישען בעל=מלאכה, דעם קבר פון דער יודישער מלאכה, האבען מיר א ווילדע אריינגעקוקט אין דער טיף און זיך דערשראקען. ווערטער פון קללה און פון פראטעסט האבען זיך ארויסגעקייקלט אויף אונזערע ליפען.

אבער פארוואס נאר בלויז מלאכה? און מיט'ן האנדעל דעם קליינעם און דעם גרויסען איז עס בעסער? האבען אונזערע אויסדערוועהלטע אונזערע פיהרערס פון ווארט און פון שריפט, אין יענע ווינקלען פערקוקט, געפרובט דארט ארייני טראגען ליכטיגקייט, ארדענונג?

ווער זארגט ביי אונז פאר'ן לעבען, פאר די פרנסות, פאר דער פאליטיק פון די יודישע מאסען, רייכע צי ארימע, ארבייטענדיגע צי האנ־דעלדיגע? ווער פיהרט זייער פאליטיק? ווען שטייט עס ביי די פיהרערס אויפ'ן סדר היום.

אז דער סיום האט זיך געענדיגט, האט מען זיך אויף א ווייל אפגעריסען פונ'ם עולם=הבא'דיגן הארמידער און פון יוצא וועגען געשענקט א שעה צייט די אינטערעסען פון דריימיליאניגען קיבוץ, אנגעקלאפט איהם אין קבר, אנגעזאגט איהם די בשורה, אז ער איז טויט, אז ער איז דעקלאסירט, אז ער האט שוין נישט קיין שום האפנונג — און צוריק צום סדר-היום!

זאל עס כאטש זיין פאר זיי א מזכרת-עון

פ. ק.

דער אפעל „צום געזונדען נאציאנאלען חוש“

יודען קענען שווין גוט דעם ענדעקישען אפעל

אין איינעם פון די זיבען (זיבען!) ארטיק־לען, וואס בעהאנדלען פערשידענע יודישע פראגען, און וואס פערנעהמען פלאץ אין איין נומער פון דער צייטונג, בעשעפטיגט זיך די „גאזעטא ווארשאווסקא“ מיט דער גרויסער סכנה, וואס דראהט דעם פוילישען קינד און דעם אונטערוואקסענדיגען פוילישען דור צוליב דעם, וואס אין מאנכע פוילישע שולען זענען נאך פארהאן יודישע לעהרער.

די סכנה איז ווירקליך גרויס און עס מוזען באלד און וואס שנעלער אנגענומען ווערען מיטלען געגען דער פערפעסטונג פון דער פוילישער שול און געגען דער פערגיפטונג פון פוילישען קינד. די אפיציעלע פאקטארען, וואס האלטען, אז אזא מין זאך איז דערלאזבאר, געפינען זיך דאך אין א געוואלדיגען טעות.

„די אנשויאונג, אז די אויפגאבע פון דער שולע בעשטייט אין בעזייטיגען די אונטערשיידען צווישען דער פוילישער און יודישער יוגענד, איז דורך און דורך פאלש און געפעהרליך פאר דער צוקונפט פון פאלק און פון דער מלוכה. אונזערע היסטארישע ערפאהרונגען דארפען ענדליך עפענען די אויגען פון די סאמע בלינדסטע אויפ'ן געוויכט פון דער יודישער פראגע אין פוילען. דארפען אנהויבען רעדען צו זייער פוילישען געוויסען און דערוועקען אין זיי רחמנות איבער דעם, וואס די צוקונפט זיי גרייטען צו פאר זייער פאלק, איבער־געבענדיג אין יודישע הענד אלץ נייע געביטען פון אונזער לעבען.

דער טיפער אונטערשיד, קנעלט ווייטער די „ג. וו.“, צווישען די יסודות פון דער יודישער מאראל און אונזערער, די בעזונדערע עטישע און רעליגיעזע מאראל פון די יודען און פון אונז, ענדליך די ספעציפישע נאציאנאלע צילען פון די יודען, וואס וועלען זיך לאזען פערווירקליכען אין פוילען נאר אויפ'ן חשבון פון אונזער עקזיסטענץ און צוקונפט, דארפען זיין א גענוגענדער בעוויז פאר דעם, אז אין דער דערציהונג מוז דורכגע־פיהרט ווערען א בולטסטע גרעניץ צווישען אונז און די יודען.

אין אינטערעס פון די יודען ליגט, אז די דאזיגע גרעניץ זאל אין פוילען בעוואוסטזיין אפגעריבען ווערען. זיי שטרעבען צו דעמאראליזי־רען מיט פערשידענע מיטלען אונזער נאציאנאלען בעוואוסטזיין. נישט נאר אונזער ווירטשאפטליך לעבען איז אין א בעדייטענדער מאס אנגעלאנגט פון די יודען, נישט נאר זיי קאנטראלירען אונזער פאליטיק, נאר זיי פערכאפען וואס ווייטער אלץ מעהר די קוואלען פון אונזער ציוויליזאטארישער שעפערישקייט, פערוואנדלענדיג די פוילישע גייס־טיגע קולטור אין עפעס א מיאוסען געמיש פון פויליש=יודישע עלעמענטען.

עס איז לייכט פאראויסצוזעהן, צו וואס דאס אלעס וועט דערפיהרען, אויב מיר וועלען זיך נישט נעהמען ענטשירען און גרינדליך צום קאמף געגען דעם יודישען מבול.

עס הויבען דאס אן צו פערשטיין די בריי־טסטע קרייזען פון אונזער געזעלשאפט. דאס הויבען אן צו פערשטיין נישט נאר די אויבערשטע פוילי־שע שיכטען, נאר די מיליאנען פשוטע און עהרלי־כע מענשען, וואס אין זייער נשמה זענען נישט פערשוואונדען די געזונדע נאציאנאלע אינסטינק־טען און דער ווילען צו בויען די צוקונפט פון פאטערלאנד. דאס פערשטייען נישט נאר די יעני־גע, וואס שטעקען מיט זייערע בעגריפען נאך אלץ אין דער מאראלישער אטמאספערע פון עקלדיגען „הומאניטאריזם“ און א. ג. „פארטגעשריטענקייט“, וואס איז געשאפען געווארען דורך די יודען און פאר די יודען.

זיכער — וועלען מיר צוגעבען פון אונ־זער זייט — זענען פארהאן פול „געזונדע“ עלעמענ־טען, וואס פיהלען פערשטיין, און ווייסען. צווישען דער יוגענד זענען זיכער פערהאן אזעלכע מארא־ליש, נו — און פיזישע געזונדע עלעמענטען. זיי האבען שוין נישט איינמאל בעוויזען, ווי געזונד זיי זענען. בעזונדערס אין דעם איצטיגען חודש, אין דעם חודש נאוועמבער, ווען ס'עפענען זיך די הויכשולען, ווען מ'איז פול מיט פרישען יוגענד־רויש יא, מיר קענען גוט זייער „געזונדען נאציא־נאלען חוש“.

דער פערשטארבענער דר. אסקאר קאן

אקארשט איבערגעלייענט אין די צייטונגען די טרויעריגע ידיעה, אז ד"ר אסקאר קאן איז געשטארבען. איך פיהל א טיפע בעדערפעניש צו פערנייגען זיך טיף פאר זיין פרישען קבר און אוועקלייגען אויף איהם א פאר בעשיידענע זכרונות־בלימעלעך.

די אפשאצונג פון דער גרויסער פילזייטיגער פערזענליכקייט פון ד"ר אסקאר קאן וועלען מסתמא מאכען זיינע פיליאהריגע חברים פון דעם דייטשען רייכסטאג, וואו ער איז געווען איינער פון די מארקאנטסטע פערזענליכקייטען, אלס פארזיצער און בעגרינדער פון די „אומאפהענגיגע סאציא־ליסטען“, דער עקס-לינקער פראקציע פון דעם דייטש-האהענצאלערשען רייכסטאג.

ווען איך בין נאך מיין לאנגער און שווערער דייטשער תפיסה אין יאהר 1918 בע־פרייט געווארען, האט מיר דער פערשטארבענער פארזיצער פון דעם „הילפס-פעראיין דער דייטשען יודען“, ה' פאול נאטאן אין בערלין געזאגט: „מיר האבען אלע ווי אין בערלין, ווי אין קעניגסבערג, ווי אין פראנקפורט א"א פיל געארבייט וועגען אייער בעפרייאונג, אבער בעפרייט האט אייך דער דעפוטאט ה' ד"ר אסקאר קאן (נארדהויזען), וועל־כער איז אין רייכסטאג דריי מאל ארויסגעטרעטען מיט שטורמישע רעדעס, פאדערנדיג פון דער רע־גירונג אייער באלדיגע בעפרייאונג. ענדליך האט די רעגירונג געמוזט נאכגעבען!...“

איך בין געווען בעזונדערס טיף געריהרט, ווייל מיט ד"ר קאן בין איך דאן פערזענליך נישט געווען בעקאנט...

סוף 1918 אדער אנהייב 1919 (גענוי אין דעם מאמענט דערמאן איך זיך נישט) איז ד"ר א. קאן געקומען קיין ווילנע, אלס מיטגליד פון דער בעוואוסטער „רענאדעל-קאמיסיע“ אויסצופארשען די ווילנער אנטיסעמיטישע עקסצעסען.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס מיינע בפרטיות'דיגע ערקלערונגען און די זעהר אינטע־רעסאנטע וויכוחים, וואס זענען נאך זיי פארגעקו־מען אין דער קאמיסיע האבען אין משך פון היבשע עטליכע שעה דעם ענין, ווי עס האט זיך געדויכט, אינגאנצען געהאט אויסגעשעפט, האב איך געפונען פאר נויטיג דורך ד"ר קאן איבער־געבען דער קאמיסיע בנוגע די פונקטען, וואס האבען בעזונדערס אינטערעסירט דעם פארזיצער, דעם בעריהמטען פראנצויזישען ארבייטער-פיהרער רענאדעל — א גרויסע צוגאב=ערקלעהרונג.

איך האב דאן געהאט די מעגליכקייט נאהענט, גאר נאהענט צוצוקוקען זיך צו אסקאר קאן און אין א קורצער צייט זיך אינטים מיט אידהם צו בעפריינדען.

דאס איז געווען א זעלטענער מענש, וועמענס ריינע נשמה איז געווען פיין אויסגעוועבט פון דעם אמת מיט'ן יושר, פון דער אמת'ער ליבע צו אלע מענשען און פון אפשר א בעזונ־דערס שטארקען מיטגעפיהל צו יודען, וועלכע האבען זיך ביי אידהם אזוי שעהן און אזוי הארמאניש איינגעלעבט...

אין געוויסע מאמענטען האב איך בעמערקט, אז ביי איהם שטעלען זיך טרעהרען אין די אויגען. ער האט אזוי, ווי פערענטפערנדיג זיך, צו מיר געזאגט: „וואס זאל איך טאן, ליבער פריינד, אז... דאס הארץ וויינט אין מיר!...“

איינמאל זאגט צו מיר ה' ד"ר קאן:

„איהר ווייסט, די טעג קומען פאר וואהלען צום רייכסטאג און, אויב איך וועל נישט אונטער־שרייבען די דעקלאראציע, וועל איך נישט קענען געקליבען ווערען אלס דעפוטאט“. זאג איך: „אויב אזוי האט איהר בעדארפט פאהרען נישט קיין ווילנע, נאר קיין בערלין!“ ד"ר קאן האט א טראכט געטון און געזאגט:

— „פאר מיר איז ד א ס טייער!...“

ער האט דאן טאקע צוליב ווילנע פערלוי־רען זיין זיכערן מאנדאט צום רייכסטאג. ד"ר אסקאר קאן איז געווען א סאציאל-דעמאקראט פון זעהר א הויכער מדרגה, ועל כולם איז ער געווען א קרישטאל-ריינער מענש, א גוטער יוד און שיי־נעם אלטרואיסטישען זינען פון ווארט.

ד"ר י. וויגאדסקי.

150 יודישע פארט-ארבייטער ווערן רעקרוטירט אין סאלאניק פאר חיפה

ס א ל א נ י ק (יט"א) דא איז אנגעקומען דער פארזיצער פון דער „הסתדרות העובדים“ אין חיפה אבא חושי, כדי צו רעקרוטירען פון 100 ביז 150 נייע פארט=ארבייטער, וואס וועלען גע־פינען בעשעפטיגונג אין חיפה'ער און יפו'ער פארט.

300 סאלאניקער יודישע משפחות האבען זיך שוין ביז-איצט איינגעארדנעט אין חיפה און יפו.

ליטווינאָוו פון מאָסקווע

(רייזע־איינדריקע)

פון ב. צ. גאָלדבערג

מאַקסים ליטווינאָוו, אין אַ סך אַ געטערער מענש אין זשענעווע ווי ער איז אין מאָסקווע, איז ראַטענפערבאַנד צאַצקעט מען זיך מיט איהם נישט.
— וואָס הייסט צאַצקען זיך?
— אָפּגעבען כבוד.
איך ווייס נישט פון איין שטאָט אויף ליטווינאָוס נאָמען, נישט איין שיף אָדער באַהן, נישט איין גאַס אָדער דאָרף נישט איין פאַבריק אָדער קאָלכאָז אַפילו.
איך האָב שוין נישט פון נאָמען לענין, פון וועלכען איהר קענט זיך נישט אָפּקעהרען אויף אַ מינוט, וואָס קוקט אויף אייך אַרויס פון יעדען הויז, כמעט, און וואָס די לענינסקאַיאַ אוליצאַ איז געוואָרען די הויפּטגאַס פון ראַטענפערבאַנד.
איך רעד אויך נישט פון נאָמען סטאַלין, וואָס איז געשטעמפּעלט אויף שטעט און שטעטלעך, אויף הונדערטער זאַוואָדען, קלובען און וואָס נאָר איהר װילט אין לאַנד.
איך רעד פון קלענערע. קאַלינין, למשל, וואָס איז דאָ קאַלינין?
ער זעהט אויס ווי אַ פּויער, שמייכעלט אַ זיסען פּויערשען שמייכעל און קען רעדען אויפן פּויערשען לשון, האָט מען איהם אַוועקגעזעצט ער זאָל אויפנעהמען דעלעגאַציעס פון פּויערים, זענען די טענות נישט קיין וויכטיגע, וועט ער זיי אָפּשמייכלען. זענען זיי וויכטיגע וועט ער זאָגען אַז ער וועט דאָס נעהמען אין בעטראַכט. אָבער נעהמען וועט ער גאָרנישט. ער וועט דאָס איבערגעבען סטאַלינען...
יאָ, איך האָב שיער נישט פערגעסען, קאַלינין שרייבט אונטער די בעשלוסען פון סאָוונאַרקאָם — סאָוועט פון נאַראָדני קאָמיסאַרען.
דעם אמתן אָרט פון קאַלינין אין ראַטע־מאַכט האָב איך געזעהען אַנגעצייכענט אויף אַ בילד פון אַ פּאַראַד ביים אויפנעהמען די טשעליוסקין־העלדען:
אָפיהער געהט סטאַלין און נאָך איהם וואָראָ־שילאָוו — ער איז דער קאָמיסאַר פון מיליטער און מלחמה — ביי דער זייט קאַגאַנאָוויטש, לעבען זיי נאָך אַ פּאָר מקורבים, איך געדענק נישט אַקוראַט ווער, — און הינטער זיי, צווישען כל הנערים, קוקט אַרויס דאָס בערדעל פון קאַלינינען, דעם פּרע־זידענט פון ראַטענפערבאַנד...
האָט דער קאַלינין אויך שטעט אויף זיין נאָמען און זאַוואָדען (פאַבריקען) און איך בין אַליין געפאָהרען אַפילו אין אַ באַהן, וואָס האָט געהייסען קאַלינין.
און נישט נאָר קאַלינין, נאָר אַפילו מאַלאָטאָוו צי די אַנדערע קאָמיסאַרען, אַפילו נישט קיין קאָ־מיסאַר ווי קאַגאַנאָוויטש, וואָרים ביי שטעט, דערפער צי פאַבריקען, קומען אויך, מען דאַרף האָבען ביי׳ע נעמען — וואָס זאָל מען זיי בעהמען?
מען קען דאָך נישט יעדע עפעטליכע זאַך רופען לענין, סטאַלין צי גאָרקי.
אָבער אין ליטווינאָוון האָט מען פערגעסען, זיין נאָמען איז אומבענוצט. איך ווייס נישט, אפשר נאָך הונדערט און צוואַנציג יאָהר וועט מען זיין נאָ־מען יאָ געבען אויף גאַסען, דערווייל נישט.
רעדענדיג מיט קאָמוניסטען וועגען ליטווינאָוו האָב איך קיין גרויסע בעגייסטערונג אויך נישט גע־פונען פאַר איהם, דער גרעסטער קאָמפּלימענט, וואָס איך האָב פאַר איהם געהערט איז „אומניצאַ“ — חכם. הייסט עס, נו, „אומניצאַ“ רופט מען קאַגאַ־נאָוויטשען אויך.
וואָס האָט מען צו ליטווינאָוון?
מיר דוכט, אַז דאָ זענען פאַראַן דריי פּסיכאָלאָגישע מאָטיוען, וואָס מאַכען איהם דאָ פאַר אַ „דריטיגען“ מענשען.
ערשטענס איז ער דאָ אָנגענומען פאַר איינעם וואָס איז אַ גוטער באָלשעוויק און דינט זעהר געטריי דעם ראַטענפערבאַנד, אָבער ער איז פאָרט נישט אַן „אייגענער“ מענש“ — נישט פון די „סוואָאי ליודי“.
ער איז אַ קינד פון אַ „בורזשוי“, ער איז נישט פון זעלבען טייג געקנאָטען ווי די איבעריגע קאָמי־סאַרען, וואָס קומען פון פּראָלעטאַריאַט און לעבען מיטן פּראָלעטאַריאַט.
זיין בורזשואַזער שטריך איז לעצטענס אונטער־געשטראָכן געוואָרען פון זיינס אַ צאָהעבטען, וואָס ער האָט אַריינגעזעצט אין פאַ־ייער רוסישער פּער־טרעטערשאַפט און ער איז הערנאָך אַנטלאָפען מיט אַ גאַנצען סאָוועטישען אייגענטום אין אַ מדינה, פון וועלכער מען קען איהם נישט צוריקברענגען קיין ראַטענפערבאַנד.
און ער האָט זיך נאָך פערענטפערט מיט דעם, אַז ער האָט פון דער סאָוועטען־רעגירונג געגנומען באָר אַ קליינעם טייל פון דעם גרויסען פערמעגען, וואָס זי האָט ביי איהם אָוועקגענומען...
אמת, ליטווינאָוו, איז אין דעם נישט שולדיג. אָבער עס מאַכט פאַר אַ שווערען איינדרוק.
צווייטענס, איז די גאַנצע אויסלענדישע פּאָלי־טיק פון ראַטענפערבאַנד נישט אַזוי צום האַרצען פון דורכשניטליכען קאָמוניסט, דער אויפריכטיגער קאָמוניסט קען נישט בעגרייפען ווי אַזוי קאָן זיין מלוכה האַנדלען מיט אַזעלכע מלאָכים, בלוטיגע עקס פלוּאַטאַטאָרס פון פּראָלעטאַריאַט, ווי די אַנדערע מלוכות זענען. ער געדענקט נאָך גוט, ווי מען האָט געשריבען, אַז די פעלקערליגע איז די וואַרקצייג פון גרויסקאַפּיטאַל אַנצוהאַלטען דעם אימפּעריאַליזם און צו דערשטיקען די מינדסטע רעוואָלוציע. און איצט איז סאָוועט־רוסלאַנד אַליין אַריין אין דער פעל־קער־ליגע.
ליטווינאָוו קריגט אַ סך פּערזענליכען אָנזעהן אין אויסלאַנד, ס׳איז באַלד אַזוי ליטווינאָוו אין אויס לאַנד, ווי סטאַלין אין לאַנד. און דער סאָוועטישער פּריבציפּ איז, אַז דער אמת איז גרויס, נישט דער מענש. וואָס פיהלט אויס דעם אמת. דער קאָלעקטיוו איז די זאַך, נישט דער איינצעלנער מענש.
אי, וועט איהר פרעגען, סטאַלין?
איז דער תירוץ: סטאַלין איז אַבוועיש. ער איז די קייט פון מאַרקס־ענגעלס־לענין־סטאַלין, וואָס האַלט צוזויף דעם פערבאַנד.
מען דאַרף די קייט.

יודישע שדוכים אין היינטיגען דייטשלאַנד

אַנאָנסען — דער שפּיגעל פון יודישען לעבען

„אַנאָנסען זענען דער שפּיגעל פון לעבען“.
ווילט איהר קענען דאָס לעבען, אַריינדרינ־גען אין זיין תוך, דאַרפט איהר אַריינקוקען אין שפּיגעל פון לעבען — לייענען די אַנאָנסען־זייטען פון די צייטונגען, וואָס ערשיינען אין דער אָדער יענער מדינה. זיי, די אַנאָנסען, דערצעהלען אָפּט־מאָל אַ סך מעהר ווי צעהנדליגער נאָטיצען אָדער אַרטיקלען.
אַט ליגען פאַר מיר עטליכע יודיש־דייטשע בלעטער, וואָס ערשיינען אין דייטשלאַנד און כ׳מוז זיך מודה זיין, אַז אפשר דער סאַמע אינטע־רעסאַנטסטער און שפּאַרזאַמסטער מאַטעריאַל אין זיי זענען די אַנאָנסען־זייטען. פון זיי ווערט מען געוואויר „וועמען דער שיך קוועטשט“ און ווער ס׳האָט אַמשטאַרקסטען געליטען פון נאַצי־רעזשים.
דאָס רוב אַנאָנסען אין דער בערלינער „יו־דישער רונדשוי“, האַמבורגער „איזראַעליטישען פאַמיליענבלאַט“ אָדער פראַנקפורטער „איזראַעליט“ דערצעהלען דירעקט אָדער אומדירעקט וועגען דעם דראַנג עולה צו זיין קיין ארץ ישראל און וועגען אַלץ וואָס עס האָט נאָר אַ שייכות מיט דער אויסוואַנדערונג פון דייטשלאַנד.
אין דער אָפּטיילונג „קאַפּיטאַל־מאַרק“ למשל געפינט מען צעהנדליגער אַנאָנסען וועגען גינסטיגע קאַפּיטאַל־אינוועסטירונגען מחוץ דייטשלאַנד. אין אַנאָנסען־טייל „האָטעלען און פּענסיאָנען“ געפינען זיך אָהן אַ שיעור מודעות פון יודישע האָטעלען אין פערשידענע שטעט פון פראַנקרייך, בעלגיען, האָלאַנד, שווייץ, שפּאַניען, איטאַליען און ארץ ישראל.
דער בעסטער בעווייז, אַז די דייטשע יודען ווילען אַנטלויפען ממש וואוהין די אויגען טראָגען, זענען די אַנאָנסען וועגען פערשידענע אונטעריכטס־אַנשטאַלטען אין דער גאַרער וועלט און דער עיקר וועגען אַ שנעלען און גוטען אונטעריכט פון עברית, איטאַליעניש, פראַנצויזיש, ענגליש, שפּאַניש און אַנדערע לשונות.
ס׳איז פערהאַן אין די דאָזיגע יודיש־דייטשע צייטונגען אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג: „הייראַטסאַנצייגע“ — אַ מין „שידוכים־ווינקעל“ פול מיט אַנאָנסען פון בחורים און מיידלעך. וואָס האַלטען פון כלל, אַז „לא טוב היות האדם לבדו“ און זוכען אַ צווייטע העלפט. אַ „שידוכים־ווינקעל“, ס׳רעדט זיך מעהר נישט אַזוי — דער „ווינקעל“ איז זיך שטאַרק פונאַנדערגעוואַקסען אין דער לענג און אין דער ברייט. פערנומען איין זייט און זיך אַריבערגע־וואָרפען אויף אַ צווייטער.
אַט זענען עטליכע אַנאָנסען פון מיידלעך:
„וועלכער סיכטיגער מאַן נעמט מיך מיט קיין ארץ ישראל? בין 25 יאָהר אַלט, פּערפעקטע, זעלבסטשטענדיגע שניידערין. מוזיקאַליש געבילדעט פון אַ גוטער פאַמיליע, סימפּאַטיש“.
אָדער גאָר אַ פּשוט׳ער אַנאָנס, אָהן קיין שום חכמות:
„זוכע האַנדווערקער מיט סערטיפיקאַט צוועקס הייראַט“.
„נאָך פּאַלעסטינאַ וויל איך אַ געזונטעס, קלוגעס און שענעס מיידעל מיטנעהמען, דאָס מיר אין יעדער לעבענסלאַגע איין גוטער קאַמעראַד זיין קאָן. איך בין רעכטסאַנוואַלט א. ר., מיטעלגרויס, שוואַרץ, ספּאָרט און נאַטור־ליבענד, 27 יאָר אַלט“.
„פאַך־אַרצט, איצט נור פּריוואַט־פּראַקטיק, גוט אויסגעבילדעט, פילפאַך אינטערעסירט, גוטע ערשיינונג. זוכט בערופסמעסיגע מיידעל צור גע־מיינזאַמען געשטאַלטונג דעס לעבענס אין פּאַ־לעסטינאַ“.
אַט די עטליכע אַנאָנסען דערצעהלען אונז וועגען „געוויזענע מענשען“. וועגען יוריסטען און דאָקטוירים, וואָס זענען איצט א. ד. (אויסער׳ן דינסט) און האָבען נישט קיין אַנדער אויסזיכט אויף דער צוקונפט ווי נאָר אויסוואַנ־דערען קיין ארץ ישראל.
און אַט זענען עטליכע אַנאָנסען פון סוחרים, וואָס ארץ ישראל איז זייער ציל, נאָר זיי האָבען, ווי ס׳ווייזט אויס נישט די נויטיגע מיטלען צו קענען אויסוואַנדערען אַלס קאַפּיטאַליסטען:
„קויפמאַן, 34 י. סימפּאַטיש. מוזיקאַליש, זוכט היבשע קולטורעלע דאַמע מיט טויזענד פונט. צוועק — איבערזידלונג נאָך פּאַלעסטינאַ“.
אַ׳אַנדערער קויפמאַן בעגנוגענט זיך נישט מיט קיין טויזענד פונט:
„גוט סיטואירטער קויפמאַן, רעליגיעז־נאַציאָ־נאַלע אַנשויאונגען, דער נאָך פּאַלעסטינאַ איבער־צוזידלען בעאַבזיכט, וויל אייגענע סימפּאַטישע פרוי פון בעסערער פאַמיליע ביז 35 י. הייראַטען. איין קאַפּיטאַל פון מינדעסטענס 2 טויזענד פונט ערפאָרדערליך.
נישט אַלע זענען אָבער אַזוי להוט נאָך געלד — פערהאַן אויך סוחרים און האַנדווערקער וואָס שטעלען נישט די געלד־פראַגע אַלס הויפּט־בעדינג.
פערהאַן אָבער אויך איצט אַזעלכע אידעאַלע ראָמאַנטישע אַנאָנסען, וואָס רעדען נישט וועגען געשעפט און פרנסה, דערמאָהנען נישט וועגען אויסוואַנדערונג און זענען אפילו נישט מרמז אויף דעם, אַז ס׳וואָלט געווען געוואונשען צו האָבען אויך אַביסעל געלד...
און אַט „וואַלגערט“ זיך נאָך 100 טויזענד מאַרק פון אַ שלאַנקער, שעהנער מיידעל פון אַ גוטער פאַמיליע. זי זוכט אַנ׳אַקאַדעמיקער, אַמליבסטען אַ דאָקטאָר מיט אַ גוטער פּראַקטיק, אין מיטען דרייסיגער יאָהרען. ס׳ווערט בפירוש געזאָגט אין אין דאָזיגען אַנאָנס, אַז פערמיטלונגען און אַנאָנימע צושריפטען זענען צוועקלאָז.
נישט מיינען זאָל מען, אַז יעדעס מיידעל אין דייטשלאַנד פערמאָגט אַ פערמעגען אָדער אַז יעדער בחור זוכט געלד. אַ ראיה דערצו זענען אַט די פּאָר אַנאָנסען פון אַ מיידעל און אַ בחור:
„נעבדיגער הצר! איך בין יונג, שיין און אינטעליגענט — אָבער — אָרים. ווען איהר זייט פערנעהם און רייך קענען מיר אפשר זיין גליקליך...
„38 יאָהריגער יונגערמאַן, פון זעהר אַ גוט הויז און שטעלונג זוכט אַנ׳אָרימע, ליבע, הער־צענסגוטע מיידעל, דער עלטער איז נישט וויכטיג...
און לסוף נאָך אַנ׳אינטערעסאַנטער אַנאָנס מאוחו ענין וועגען וועלכען ס׳דאַרף טאַקע באמת וויסען יעדער איינער איידער ער גייט חתונה האָבען.
מ׳רעדט אָפּ מיט׳ן חתן אָדער מיט דער כלה, ס׳דוכט זיך, אַז מ׳האָט געפּאַקט ס׳טעלער׳ל פון הימעל, די משפחה איז געקנאַטען פון הוילע יחוס, פרנסה איז דאָ לרוב און דער נדן ליגט אין באַנק, די פערגאַנגענהייט איז אַנ׳אומשולדיגע און אומבעפלעקטע, אַלע האָבען די בעסטע מיינונג — הקיצור, דער חתן אָדער די כלה גלויבען, אַז אַלץ איז טאַקע אַזוי קודש קדשים...
קומט אָבער דער „וועלט־דעטעקטיוו“ און שרייט אויס אין אַנ׳אַנאָנס: „האַלט! איידער מ׳גייט חתונה האָבען זאָל מען אַריינשפּאַצירען אין אויסקונפט־ביוראָ פון „וועלט־דעטעקטיוו“ און בעקומען אויספיהרליכע זיכערע ידיעות וועגען יחוס, קאָנפעסיע, פערגאַנגענהייט, טעטיגקייט, הכנסה, געלד־פערמעגען, פערטרויאונגס־ווירדיגקייט, גוטען נאָמען, אָפּרוף פון פערזאָנען אויף אַלץ וואָס עס אינטערעסירט דעם חתן צו וויסען וועגען דער כלה און פערקעהרט.
ס׳איז איבריג צו זאָגען, אַז דאָס איז אַ נוצ־ליכע אינסטיטוציע.

י. אליסלד.

Dr. H.Rakowski
אינערליכע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
האָט זיך איבערגעצויגען פון זאַוואַרזקאַ 8
אויף טראָנגאַ 5, טעל. 34-137.

משה מאָנטעפיאָרע

זיין לעבענס־געשיכטע צום 150־טען געבורטס־טאָג

פון מ. דאַנצים

די געבורט פון אַ גרויסען יודען

פאַראַן וויבציג יודישע פּערזענליכקייטען, וואָס האָבען געוואוינען ביי יודען אַזויפיל ליבע, פערהער־ליכונג און ממש פערגעטערונג, ווי סער משה מאָנ־טעפיאָרע.
ביז מיט אַ פאָר דורות צוריק האָט אויף יעדער וואַנט, אין יעדען יודישען הויז, זייט ביי זייט מיטן אַלטען געשניצטען מזרח מיט די בילדער פון ווילנער גאון און אַנדערע גרויסע יודען, געהאָנגען דאָס בילד פון משה מאָנטעפיאָרע.
מיר ווילען דאָ אויפלעבען זיין לעגענדאַרע גע־שטאַלט און זיינע מעשים, וואָס האָבען איהם פער־אייביגט אין דער געשיכטע פון אונזער פאָלק.
עס איז אין יאָהר 1784 עס איז אַנהויב זיב־טער, לאָנדאָן איז איינגעהילט אין איהר וואָליגע סאָמעגען; יוסף מאָנטעפיאָרע, דער פאָטער פון דעם העלד פון אונזער ביאָגראַפיע, זיצט אין זיין בעשייד ער היים און קוקט איבער די קאָרעספּאָנ־דענץ, וואָס ער האָט דערהאַלטען פון זיינע שותפים אין דעם הויט־געשעפט, וואָס ער האָט געהאַט אין איטאַליען, די שותפים שרייבען איהם, אַז עס וואָלט געווען ראַטזאַם ער זאָל קומען קיין איטאַליען.
יוסף דערעהט זיך אויס צו זיין יונגער פרוי דערציילט איהר, וואָס מען שרייבט איהם. ער גיט אויך צו:
„זי עס ווייזט אויס, וועל איך מוזען מאַכען די רייזע, דאָס געשעפט פאָדערט עס“.
זיין פרוי רחל, הערט איהם אויס און בע־מערקט:
„איך וועל דיך אַליין נישט לאָזען, איך וועל מיטפאָהרען“.
לאָזען זיי זיך אַוועק קיין איטאַליען אין פער־בינדונג מיט דער משפחה, וואָס האָט פון דאָרטען געשטאַמט. זיי קומען אין דער אַלטער שטאָט לי־וואָרנאָ, וואו עס האָט געלעבט דער אַלטער פעטער מיט דעם נאָמען משה ראַקע, און עטליכע טעג אַרום האָט רחל געגומען געהן צו־קינד. זונטאָג, דעם 24־טען אָקטאָבער אין יאָהר 1784 האָט זי געבוירען דעם צוקינפטיגען גרויסען יודען, וועמען מען אין געוועזן בעשערט צו שפּילען אַזאַ גרויסע ראָל אין דעם לעבען פון זיין פאָלק, און מאַכען דעם נאָמען מאָנטעפיאָרע בעריהמט אומעטום, וואו יודען זענען צעזייט און צעשפּרייט.
אין אַ פאָר חדשים אַרום האָט דאָס יונגע פּאָרל זיך אומגעקעהרט מיט זייער ביי־געבוירענעם זוהן צוריק קיין לאָנדאָן, די רייזע האָט זיך איינגעקריצט אין זכרון פון מאָנטעפיאָרעס מוטער און זי פלעגט שפּעטער, אין איהרע עלטערע יאָהרען, דערציילען פון די שטורעמס, וואָס האָבען דעמאָלט געבושעוועט אויפן ים יענעם שווערען ווינטער. און ווי זי און איהר מאַן האָבען געליטען אויפן וועג. „מיר האָבען דעם גאַנצען לאַנגען וועג זיך געשפּייזט אויף ברויט, אַביסעל פּוטער און אייער, וואָרים אַלס פרומע יודען האָבען מיר זיך נישט צוגערירט צו פליישׁ און צו די אַנדערע שפּייזען, דאָס קינד האָט זיך אָבער געפיהלט גוט און עס האָט איהם נישט געשאַדט. איך האָב איהם אַליין געזויגען. גאָט האָט מיך אָבער בעלויבט, — פלעגט די אַלטיטשקע צוגע־בען — איצט פעהלט מיר גאָרנישט“.
משה מאָנטעפיאָרעס פאָטער, יוסף, איז געווען אַ פרומער יוד און אויך אַ מענש מיט בילדונג. ער איז געווען בעזונדערס אינטערעסירט אין באָטאַניק און האָט געזאַמעלט פערשידענע פלאַנ־צונגען. ער האָט אַפילו געשריבען איבער דעם כאַראַקטער פון אַלערליי פלאַנצונגען אין די לעצטע יאָהרען איז אָבער געשעהען אַנ׳אומגליק אין דער פאַמיליע — משה מאָנטעפיאָרעס אַ שוועסטער איז פערברענט געוואָרען אין אַ שרפה, וואָס האָט פּלוצלונג אויסגעבראָכען אין הויז. דער כאַטער, וואָס איז בטבע געווען אַ פריילעכער, אַבי אויפגעלייגטער מענש, איז שטאַרק געטראָפען גע־וואָרען פון דעם.
„נאָך אַט דעם אומגליק האָט זיך אויף מיין פאָטערס ליפּען מעהר קיין שמייכעל נישט בעוויזען“. האָט דער זוהן דערציילט אין די שפּעטערע יאָהרען.
און אַט זעהען מיר דעם יונגען משה אין שולע, ער איז אַ פעהיגער תלמיד, ער לערנט אַ סך, ער לייענט די ביכער, וואָס געפינען זיך אין פאָטערס ביבליאָטעק; ער פערפולקאָמט זיך אין שפּראַכען; ער לערנט אויך העברעאיש.
צו געהן אין אוניווערזיטעט און שטודירען אויף דאָקטאָר אָדער אַדוואָקאַט האָט אַ יודישער יונגער־מאַן נישט געקאָנט. וואָרים די רעכט פון די יודען אין ענגלאַנד זענען נאָך דעמאָלט געווען שטאַרק בע־גרענעצט, דער איינציגער פריייער וועג איז געווען קאָמערץ. הויבט־אָן דער יונגער מאָנטעפיאָרע אַר־בייטען אין אַ געשעפט, אין דעם בעריהמטען לאָנ־דאָנער פינאַנץ־צענטער, די „סיטי“, ער טוט אַלערליי שווערע אַרבייט, ער איז פערנומען ביז שפּעט ביי־נאַכט; ער טראָגט אַליין די שווערע פּעק, בריף צו דער פּאָסט; ער געווינט אָבער דעם רעספּעקט פון יעדען איינעם, וואָס קומט מיט איהם אין בעריהרונג, עהרליכקייט און שפּאָרזאַמקייט. יעדער האָט דעם געפיהל אַז פון איהם וועט אויסוואַקסען אַ וויכטיגע פּערזענליכקייט, פון וועלכער די וועלט וועט הערען.

(ווייטער מאָרגן).

דער יוד, וואס זוכט די עשרת השבטים

(בריף פון ירושלים)

פון כ. באזיליאנסקי

פון דער פריהסטער יוגענד אן, כמעט פון קינדהייט אן, האט ר' אלטער געהערט, אז די גאולה פאר דעם יודישען פאלק וועט קומען דאן ווען די צעהן שבטים וועלען זיך אפזוכען. אין דעם מאמענט ווען די פערלוירענע צעהן שבטים וועלען זיך אנטפלעקען צו אונזערע יודען — אין דעמזעלבען מאמענט וועט זיך באווייזען משיח אויף א ווייסען אייזעל, די טויערען פון הימעל וועלען זיך עפענען און א בת־קול וועט איבערגעבען די וועלט, און וועט אנזאגען די גאולה, דאן וועלען אלע מתים אויפשטיין, דאן וועט א פייערדיגער בית־המקדש אראפנידערען פון הימעל און וועט זיך אוועקשטעלען אויף דעם פלאץ, וואו עס זענען געשטאנען דער ערשטער בית־המקדש און דער צווייטער, דאן וועלען זיך אלע יודען צונויפקומען קיין ארץ־ישראל — און עס וועט זיך אנהייבען דאס הימלישע קעניגרייך אויף דער ערד, וואו צדיקים און קדושים וועלען געוועלטיגען.

אזוי האט ר' אלטער געהערט פון זיין פריהסטער יוגענט אן, כמעט פון זיין קינדהייט אן. געהערט און געוואונדערט זיך:

„די ערד איז גארנישט אזוי גרויס, און יודען פרומע און גאטספארכטיגע זענען, ברוך השם, גענוג פארהאן אויף איהר. טא פארוואס זאלען זיך נישט געפינען קיין יודען, וועלכע זאלען זיך לאזען זוכען די פערלוירענע צעהן שבטים? פארוואס זאלען די פרומע און גאטספארכטיגע יודען נישט ברענגען די גאולה שלימה?"

האט מען איהם אבער געענטפערט:

„מען טאר נישט אונטעראיילען דעם קץ, מען טאר זיך אליין אויך נישט איילען, אז עס וועט קומען די ריכטיגע צייט און די וועלט וועט ראוי זיין, און דער רבונו של עולם וועט הייסען, — דאן וועלען זיך אפזוכען די פערלוירענע עשרת השבטים דאן וועט קומען משיח, דאן וועט קומען די גאולה שלימה".

ער האט די ישיבה געענדיגט, בעקומען סמיכה אויף רב, האט דער פאטער אנגעהויבען מיט איהם רעדען תכלית: א יוד דארף חתונה האבען, א יוד דארף ווערען א רב. אבער ר' אלטער האט זיך געבעטען ביי זיין פאטער:

„איך וויל פאהרען אין הייליגען לאנד, איך וויל בעטען אויף די הייליגע קברים און וויל נאך אביסעל לערנען ביי די גדולי הדור, וועלכע האבען זוכה געווען צו זיצען אין ארץ־ישראל".

פאר א זוהן א רב האט יעדער פאטער א ביסעל דרך ארץ. — האט דער פאטער נאכגעגעבען און ר' אלטער האט זיך געלאזט אין ווייטען און שווערען וועג.

געווען איז דאס צוריק מיט א יאהר פופציג.

בעזעצט האט ער זיך פריהער אין צפת, אין דער הייליגער שטאט פון דער הייליגער קבלה. וואו ער האט געהאפט אמשנעלסטען צו קריגען דאס, וואס ער דארף, — דערוויסען זיך, וואו ס'געפינט זיך דער טייך סמבטיון.

א מוראדיגען איינדרוק האבען די אלול־טעג אין צפת געמאכט אויף ר' אלטערן. זיי זענען געווען ווי בוימעל אויפן פייער — זיי האבען פערשטארקט און צעגליהט זיין חשק אפצוזוכען די פערלוירענע ברידער פון יענער זייט סמבטיון און צו ברענגען די גאולה.

איז ר' אלטער אוועקגעפאהרען פון צפת קיין ירושלים, און טאקע דא אין ירושלים האט ער געקראגען מעהר אויסקונפט וועגען דער זאך, וועלכע האט איהם אינטערעסירט, בעמליך: וואו עס געפינט זיך דער טייך סמבטיון. א יוד א בקי, א גרויסער קענער פון אלץ אין דער וועלט, א יוד, וועלכען ר' אלטער האט געפינען אין איינעם פון די אומצעהליגע קלייזלעך פון דער הייליגער שטאט, האט איהם געזאגט אויף גענוי:

„דער טייך סמבטיון געפינט זיך טאקע דא נישט ווייט, אט ממש אונטער דער נאז, א מהלך אפשר פון דריי טעג פון דער הייליגער שטאט" — און ער ווייזט איהם אן אויף דער דלאניע; „אט איז ירושלים, א ביסעל צפונדיג איז בבל און נאך בבל איז דאך דער סמבטיון!"

איז ר' אלטער אוועק. אויסער זיין טלית און תפילין האט ער מיטגענומען א מזוזה; א צייכען פאר זיינע ברידער פון יענער זייט סמבטיון. אז ער איז א יוד און אז ער איז זיי געקומען אנזאגען די בשורה פון דער נאהענטער גאולה.

איצט איז ער אן אלטער יוד. ר' אלטער, קנאפע פופציג יאהר זענען אריבער זינט יענעם טאג,. ווען ער האט זיך געלאזט זוכען דעם טייך סמבטיון און די ברידער פון יענער זייט טייך, — אבער נאך ביז היינטיגען טאג קאן ער זיך נישט דערמאהנען אהן שרעק און אן גרויל אן יענע שוידערליכע טעג פון זיין ערשטער רייזע...

ער איז געקומען אין דעם לאנד, וואס האט אמאל, מיט טויזענטער יאהר צוריק געטראגען דעם נאמען בבל, אויך דארט האט ער געפינען ארימע און פערוואגלטע יודען. אבער וואו דער סמבטיון געפינט זיך, האבען זיי איהם נישט געקענט דערצעהלען. זיי האבען נאר געהערט, אז עפעס ווייט הינטער פרס ומדי געפינט זיך אזא טייך.

איז ער אוועק קיין פרס ומדי — אבער די דארטיגע יודען האבען נישט געוואוסט וועגען וואס עס רעדט ר' אלטער, זיי ווייסען גארנישט פון אזא טייך, וואס ווארפט מיט שטיינער א גאנצע וואך און רוהט נאר שבת. זיי האבען יא געהערט, אז די עשרת השבטים געפינען זיך ערגעץ טיף אין דעם מדבר, הינטער די הרי חושך, און מען קאן צו זיי נישט צוקומען.

אין פרס האט איהם אויך געטראפען, אז א פערסער, א פאנאטיקער, האט איהם אריינגעשטעקט א מעסער אין זייט, און שיער נישט אוועקגעשיקט ר' אלטערן אויף יענער וועלט. לאנגע וואכען איז ער געלעגען אין שווערע גרויזאמע צווישען לעבען און טויט — ביז ער האט זיך געקאנט ריהרען אין וועג אריין, צוריק קיין ירושלים.

עטליכע יאהר זענען אזוי אריבער: האט זיך ר' אלטער געטראפען מיט אן אלטען תימנער יוד, דער יוד האט איהם דערצעהלט אז ביי זיי, אין תימן געהט ארום א לעגענדע אז די פערלוירענע צעהן שבטים געפינען זיך אין מיטען דעם גרויסען מדבר זיי האבען דארט א גאנצע מלוכה, און א מלך, און די ארומיגע אראבישע שבטים צאהלען צינזען צו דעם יודישען מלך, און אז דער יודישער מלך איז פון מלכות בית דוד ,און אז די צעהן שבטים ווארטען מיט אומגעדולד אויף דער גאולה, און זיי זענען יעדען טאג גרייט בעוואפענטע ארויסצוגעהן אויף א מלחמה פארן יודישען לאנד, נאר זיי ווארטען אויף א צייכען: א שליח פון די איבעריגע שבטים וועלכע זענען צעזייט און צעשפרייט אויף אלע שבעה ימים.

דאס דערהערט, האט ר' אלטער בעשלאסען, אז ער האט זיך שוין גענוג אויסגערוהט און אז עס איז די ריכטיגע צייט צו געהן אנצוזאגען די העלדישע עשרת השבטים זיי זאלען זיך לאזען אין וועג אריין. אבער איצט איז איהם געווען פיל שווערער צו לאזען זיך אין וועג ווי פריהער: א ווייב מיט א קינד, — נישט קיין קלייניגקייט, און דאך האט ער זיך ארויסגעריסען און איז אוועק. געגאנגען איז ער לאנג, מאנאטען לאנג, געבלאנדזשעט איבער מדבריות, געהונגערט, געדארשט און געשטאנען יעדען טאג פאר נייע סכנות — אבער ער איז געגאנגען ווייטער.

פון די אראבער אויפן וועג האט ער אויך געהערט דיזעלבע לעגענדע, ווי פון דעם תימנער יוד — איז ער שוין געווען זיכער, אז ער געהט אויפן ריכטיגען וועג, אבער צו די עשרת השבטים און צו זייער העלדישען קעניג איז ער טאקע נישט געקומען — זיי האבען זיך עפעס אפגערוקט פון איהם ווייטער און ווייטער, זיי האבען געביטען זייער פלאץ, זיי האבען אנגעהויבען צו פערשווינדען. ער איז דורכגעגאנגען דעם גאנצען מדבר, פון איין עק ביזן צווייטען, געטראפען א סך ווילדע שבטים אבער צו קיין יודען נישט געקומען. בלויז איין אלטער שייך, דער הויפט פון אן אראבישען נאמאדען־שבט האט איהם דערציילט אז די עשרת השבטים געפינען זיך ערגעץ צופוסען פון הויכע, גאר הויכע בערג, און דער וועג אהין דויערט חדשים.

מיר זענען נישט אומשטאנד אויסצודערציילען אפילו קיין הונדערט־חלק פון דעם, וואס ר' אלטער האט געזעהען און געהערט און איבערגעלעבט אויף זיין לאנגער נסיעה, אפילו ער אליין האט דאס אויך נישט געקאנט טון אין דעם חבור „ילקוט ברקאי" וואס ער האט ארויסגעגעבען גלייך נאך דעם, ווי ער האט זיך אומגעקעהרט פון דעם מדבר.

און אז ער האט פערעפענטליכט זיין ספר „ילקוט ברקאי" זענען צו איהם געקומען יודען פון דער וועלט, און געבראכט צו איהם ספרים, אלטע און נייע, און יעדער איינער האט בעוויזען גענוי, וואו די עשרת השבטים געפינען זיך און ווי אזוי מען קען צו זיי צוקומען, אפילו מאפעס האט מען געבראכט צו איהם, און אויף די מאפעס איז געווען אנגעצייכענט מיט „מגן דוד'ס" די פלעצער, וואו די „רויטע יודעלעך" וואוינען.

זענען יודען פון דער גארער וועלט געקומען צו ר' אלטערן און געזעסען ביי איהם טעג און נעכט און ארומגערעדט די פראגע פון די „רויטע יודעלעך" און אזוי איז געגרינדעט געווארען די בעריהמטע חברה „אנשי דורשי גאולה". בעשלאסען האט די, אז צוויי יודען מוזען זיך לאזען אין טיף אזיע, אהין וואו קיין טיבעט, וואו, לויט אלע אויסרעכענונגען געפינען זיך די עשרת השבטים. געגאנגען איז אבער בלויז איינער, און דאס איז געווען ר' אלטער ברקאי.

נישט גערן און בצמצום דערציילט ר' אלטער וועגען זיין גרויסער און לעצטער נסיעה קיין טיבעט. עפעס שלינגט ער גאנצע ווערטער און גאנצע זאצען, ווען ער הויבט אן צו דערצעהלען וועגען זיין נסיעה, ער דערציילט נישט קיין נסים ונפלאות וועגען אט דער נסיעה, מיר ווייסען אויך נישט גענוי, צי ער איז געקומען ביז צו טיבעט. און צי האט ער דארט געפינען דאס, וואס ער האט געזוכט, אבער א פאר יאהר צייט איז ער נישט געווען אין שטוב. צוויי יאהר איז ער אראפ פון ירושלימער האריזאנט, און צוויי יאהר האט זיין משפחה נישט געהאט פון איהם די קלענסטע ידיעה.

נאר אין אן ערב שבת צו ליכט־בענשען, איז ער שטיל אריינגעקומען צו זיך אין שטוב אריין, אוועקגעלייגט זיין קלומעקל ביי דער טיר, אפגעגעבען א קאלטען שלום־עליכם זיינע שטוביגע — און האט זיך אוועקגעזעצט אויף א שטוהל און — געשוויגען, דאווענען איז ער דעם שבת נישט געגאנגען, ער האט געדאוונט ביחידות. — לאנג און הייס געדאוונט, און אנגעזאגט האט ער די שטוביגע, מען זאל אין גאס נישט דערצעהלען, אז ער איז געקומען.

אבער קינדער — זיי ווייסען דען עפעס, זיי פערשטייען עפעס, זיי קאנען דען האלטען א סוד,? האבען זיי אויסגעפויקט אז זייער טאטע איז געקומען.

די מיטגלידער פון „אנשי דורשי גאולה" האבען זיך צונויפגעקליבען צו איהם, איהם אפגעגעבען שלום עליכם, געוואלט עפעס הערען, עפעס וויסען, אבער ער, — ווי א שטיין, ווי א פיש... האבען זיי פערשטאנען ,אז ער האט געהאט עפעס א מכשול, און די צייט איז נאך נישט געקומען ער זאל דערציילען, אפשר מיט דער צייט... ער וועט קומען צו זיך...

די צייט איז נאך עד היום נישט געקומען, כאטש ער איז שוין א יוד א זקן און האט שוין לאנג געקראגען לשון, ער רעדט שוין וועגען אלץ אין דער וועלט — בלויז נישט פון זיין נסיעה.

קלאנג־קינא־טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסער דאפעלטער פראגראם

— I —

הערליכע קאמעדיע א. נ.

„CSIBI"

מיט **Franciszka Gaal**

אין דער הויפט־ראל.

— II —

דער קוש דורכ'ן שפיגעל

אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום־טוב 12 אזייגער. געווענליכע טעג 4 נאכמ.

הערשעל „גלח"

א פאלקס־מעשהלע • פון ד״ר יחזקאל לעוויט

געווען איז אמאל א מאן, וועמעס נאמען איז געווען הערשעל, אבער אלע האבען איהם גערופען „הערשעל גלח".

געווען איז ער א וואטעמאכער.

א פראסטער יגיע־כפים'ניק, געווען נישט קיין למדן, געקענט בלויז דאווענען און א קאפיטעל תהלים זאגען.

ער איז אבער א גרויסער בעל צדקה געווען. צו א דבר שבצדקה איז ער געווען איבערגעגעבען בלב ונפש. נאר ער אליין איז געווען א גרויסער אביון. — אן ארימער בעל־מלאכה און א מטופל מיט קינדער, האט ער אליין קיין גרויסע צדקות נישט געקאנט געבען פלעגט ער כאטש וועלען זיין א שליח מצוה און ער פלעגט דעריבער ארומגעהן און קלייבען צדקה פון אנדערע פאר ארימע און בעדערפטיגע.

יעדען דאנערשטאג — ס'האט געמעגט דונערען און בליצען — פלעגט ער איבערלאזען זיין ווערקשטאט און מיט א פאטשיילע אין האנט ארומגעהן פון הויז צו הויז און פון קראם צו קראם און קלייבען צדקה פאר ארימע אלמנות און יתומים אויף שבת.

דעם צונאמען „גלח" האט ער געקראגען אין שטעטעל איבער א מעשה שהיה:

איינמאל אין א דאנערשטאג איז זיך הערשעל וואטעמאכער געגאנגען כמנהגו פון הויז צו הויז און פון קראם צו קראם, ס'איז געווען א קאלטער, רעגענדיגער טאג, אין מארק איז פוסט, די קרעמער שטעהען ביי זייערע קראמען, און קוקען זיך די אויגען אויס נאך א קונה.

געהט דער וואטעמאכער פון קראם צו קראם און ער פיהלט אז אין זיין פאטשיילע קלייבט זיך ווייניגער ווי אלע מאל.

האט ער דערפון גרויס עגמת נפש: עס וועט פאר איבעריגע יתומים און אלמנות אויספעהלען אויף שבת...

און אזוי פערדאגהט און פערזארגט, איז ער אריינגעקומען אין א גרויסער קראם צו קריגען זיין געוועהנליכע נדבה.

קיין קונים זענען נישטא, זיצען די משרתים פון קראם און האבען נישט וואס צו טון, קומט אריין דער וואטעמאכער מאכען זיך די משרתים אביסעל לצנות מיט איהם.

איינער גיט זיך א זאג:

„אייער פאטשיילע, ר' הערשעל, איז עפעס היינט זעהר מאגער, א רחמנות צו קוקען".

„נישקשה, עס ליגט שוין דארט מסתמא א גאנצע קאטערינקע" ענטפערט א צווייטער.

נאך איינער וויצעלט זיך:

„אפשר איז איך שטער ר' הערשעל, וועל איך אייך העלפען טראגען אייער געלט?"

אט אזוי וויצלען זיך די משרתים און דער וואטעמאכער שמייכעלט צו — שוין משמעות צוגעוואוינט צו דער קאפטע לצים.

איז דערביי אריינגעקומען אין קראם דער גלח פון שטעטעל זעהט דער גלח ווי מען טרייבט לצנות מיט דעם יודען פערגלוסט זיך איהם אויך צו מאכען פון איהם אביסעל חוזק, און ער רופט זיך אפ!

„ יודלסט, הערשקע, קריגען א גאנץ רענדעל פאר דיינע ארימעלייט? טא הער־זשע אויס. איך וועל דיר געבען א רענדעל, אויב דו וועסט אנטאן מיין ראסע (א גלח'ס מלבוש), און נעהמען א שפאציר איבערן מארק פערביי אלע קראמען. א גאלדען רענדעל קריגסטו פון מיר, הערשקע, אויב דו וועסט עס טון".

די משרתים לאכען, און דער גלח קוועלט אויך פון זיין אייגענער חכמה. הערשעלס פנים ווערט אויף א ווייל פערצויגען מיט א וואלקען פון מרה שחורה, דערנאך זאגט ער צום גלח מיט א געצוואונגענעם שמייכעל:

„מיינסט, פאטערל, טאקע אין אמת'ן צו געבען א רענדעל אויב דו טרייבסט לצנות מיט אן ארימען ארבייטער?

„וודאי מיין איך אויף אן אמת", ענטפערט דער גלח. „און אויב דו גלויבסט מיר נישט, הערשקע, וועל איך איינלייגען דאס רענדעל ביי די מענשען".

זעהט ר' הערשעל אז דער גלח מיינט טאקע באמת זיך לאזען קאסטען א רענדעל, צוליבן שפאס מאכט ער נישט קיין שהיה און ווערט באלד מרוצה.

שלעפט דער גלח פון זיך אראפ די ראסע, און הערשעל טוט זי אן.

ער בינדט זיך ארום מיט'ן ברייטען גארטעל הויבט אויף דעם הויכען קאלנער, פערנעהמט מעשה גלח די ברייטע פאלעס און לאזט זיך אין מארק אריין.

די משרתים אין קראם האלטען זיך ממש ביי די זייטען פון געלעכטער, אבער הערשעל קוקט זיך אפילו נישט אום. ער שפאנט אין דער ראסע ווייטער און ווייטער.

בעמערקען די קרעמער אין מארק א גלח. קלערען זיי, אפשר וויל ער עפעס קויפען, רופט איהם יעדער קרעמער צו זיך אין קראם אריין.

נאר דער „גלח" ענטפערט זיי אויף יודיש בהמלמות: „איהר דערקענט מיך גארנישט? דאס בין איך דאך — הערשעל!"

דערקענען די קרעמער דעם וואטעמאכער און ווערען נבהל ונשתומם...

— וואס איז דאס? וואס טוט זיך דא? איז דער יוד, שונא ציון, פון זינען אראפ? צי ער האט זיך גאר געשמדט, רחמנא לצלן!...

מען לויפט קוקען אויפן מאדנעם „גלח", און מ'מאכט חוכא ואטלולא...

קליינע קינדער שלעפען דעם וואטעמאכער פאר די פאלעס פון דער ראסע און בעגלייטען איהם מיט א געפילדער עד לב השמים.

אבער דער וואטעמאכער געהט זיך אזוי בנעימות און שמייכלענדיג ביז ער קומט צוריק אין קראם וואו ער האט דעם גלח געטראפען. דארטען שלעפט ער פון זיך אראפ די ראסע קריגט פון גלח דאס צוגעזאגטע רענדעל, און מלא שמחה לויפט ער אוועק מיטן געלד צו זיינע ארימע יתומים און אלמנות.

אלע קוקען איהם אן, איניגע לאכען אויפן קול. איניגע בעדויערען איהם. אנדערע ווידער פערדאמען איהם מיט די שרעקליכסטע ווערטער...

ער אבער, הערשעל, געהט זיך זיין וועג, און זיין פנים שטראהלט פון פרייד, פונקט ווי די שכינה רוהט אויף איהם און פיהלט אן זיין הארץ מיט א געטליכער שמחה...

נאך דער דאזיגען פאסירונג, האט דער וואטעמאכער בעקומען אין שטעטעל דעם צונאמען „גלח" וואס איז איהם פערבליבען אויף כל ימיו.

* * *

כמה וכמה יאהרען זענען פאריבער.

הערשעל „גלח" איז שוין לאנג געשטארבען, מען האט שוין אין שטעטעל כמעט פערגעסען, אז אזא יוד האט אמאל דארטען געלעבט.

יהי היום, מאכט זיך, אז דורכן שטעטעל האט מען דורכגעפיהרט די באהן, און א שטיק פון אלטען בית־עלמין האט מען געדארפט צונעהמען צוליב דעם. ווייסט מען דאך אז עס איז א גזרת המלך און קיין טענות וועלען נישט העלפען...

מוז מען דאך די אלטע קברים פון זייער פלאץ אריבערפיהרען אויף אן אנדער ארט, גראבען די קברנים אויס איין קבר נאכן צווייטען, זיי גראבען די קברים און לייגען זיי אויס, און גראבען ווייטער און ווייטער, און אזוי גראבענדיג, זענען זיי צוגעקומען צו אן אלטען איינגעפאלענעם קבר.

די הילצערנע מצבה איז געווען צופוילט, און טיף אין דער ערד פערזונקען ד' אותיות זענען געווען פערשימעלטע און מטושטש: מען האט דעם „פה נטמן" נישט געקענט איבערלייענען... נאר ווען די קברנים האבען דעם קבר אויפגעגראבען, זענען זיי פערציטערט געווארען, פלאי פלאים! דער מת איז דארט געלעגען גאנץ, קיין האר נישט גע־ריהרט... די תכריכים אויף איהם זענען געווען ווייס אזוי שנעע ווייס, גלייך ווי מען וואלט דעם בר־מנן ערשט נעכטען מקבר געווען.

ווען די זקנים פון שטאט זענען צום קבר געקומען און האבען דעם טויטען בעטראכט, האבען זיי באלד הערשעל דעם וואטעמאכער דערקענט.

זיי האבען דאן אלעמען דערציילט די מעשה פון וואטעמאכער מיטן גלח. און ס'איז געווארען קלאר, אז אויף דעם גוף האבען די ווערים קיין שליטה נישט געהאט...

„און ווייסט איהר פארוואס? ווייל צוליב דעם זכות פון די ארימע אלמנות און יתומים פאר וועלכע ער פלעגט קלייבען צדקה, נישט קוקענדיג אויף שניי און אויף רעגען, אויף שפאס און זלזולים...

„זייער זכות האט איהם אין קבר בעשיצט"...

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט“

נאטיצן

מיט וואס דערקלערט זיך דאס?

די יודישע ברייטע מאסען האט לעצטענס ארומגענומען א געוואלטיגע אפאטיע. זיי האבען פארלוירען יעדען חוש פאר ארגאניזאציע און געזעלשאפטליכקייט, אפילו, ווען ס'האנדעלט זיך וועגען פערטיידיגען זייערע אייגענע בלוטיגע אינטערעסען.

מיר ווילען זיך נישט אריינלאזען אין קיין פילאזאפישע חקירות, נאר איבערגעבען א פריקע-נעם פאקט:

מיט א צייט צוריק איז פערעפענטליכט געווארען דער פערבאט אריינצוטראגען מילך אין די שטובען. די דאזיגע גזירה בעדראהט דעם קיום פון א 15 הונדערט משפחות בלויז אויפ'ן שטח פון דער שטאט לאדז אליין.

האט די דערמאנטע סכנה בעוואויגען די פערוואלטונג פון מילך-הענדלער-פעראיין אויסצו-ארבייטען א הארצרייסענדען מעמאריאל און צוזעק-צושיקען א דעלעגאציע אין וואיעוואדישען אמט בכדי אויסצופועלען אין דעם פרט עפעס א ישועה.

די דאזיגע אינטערווענץ וואלט זיכער געהאט א געוויסען ערפאלג, ווייל דאס געזעץ גיט גראד דעם וואיעוואדע רעכט אפצולייגען אויף א בע-שטימטען טערמין דאס איינפיהרען אין לעבען די אנגעוויזענע רעפארם, אפהענגיג פון די ארטיגע בעדינגונגען.

צווישען פארשטעהער פון וואיעוואדישען אמט און דער אנגעגעבענער דעלעגאציע האט זיך אנטוויקעלט פאלגענדער שמועס:

— גוט, איהר פערזיכערט, אז דער ענין איז נוגע 15 הונדערט משפחות. פון וואנען האט איהר גענומען אזא גרויסע צאהל? צי זענען זיי אלע ביי אייך ארגאניזירט אין פעראיין?

— אלזא שטעלט צו די רשימה פון די 15 הונדערט מילך-הענדלער מיט גענויע פרטים פון זייער פאמיליע און פערמעגען-בעשטאנד. אויב ס'וועט זיך ווירקליך ארויסווייזען, אז דער ענין איז טאקע נוגע אזוי פיל משפחות און זייער לאגע איז באמת אזוי שרעקליך, ווי איהר שילדערט אין אייער מעמאריאל, וועלען מיר געוויס אויסנוצען אונזער רעכט און מיר וועלען דעם ענין אפלייגען אויף א יאהר, צוויי.

יעצט זיין אבער ארויס, אז פון די 15 הונ-דערט פעדהאנגענע אין אונזער שטאט מילך-הענדלער זענען קוים א 50 — 60 מיטגלידער פון פעראיין. בכדי צוזאמענצושטעלען די נויטיגע רשימה, האט די פערוואלטונג בערופען אן עקסטרע פערזאמלונג, ארגאניזירט א מיטינג. טראץ דעם שטארקען אלארם וואס די פערוואלטונג האט ארום דעם ענין אויפ-געהויבען, האבען אויף ביידע פערזאמלונגען בעוויליגט צו קומען נישט קיין גאנצע 50 מאן.

מיט הארצווייטאג האט די פערוואלטונג געמוזט רעזיגנירען פון איהר אויפגאבע און די גאנצע אקציע איז אזוי ארום אויף א מיאוסן אופן פערשפילט געווארען.

אויב אין די נעכסטע טעג וועט זיך אנהייבען א געיעג אויף מילך-הענדלער מיט אויסגיסען די קאנען, צוזאמענשטעלען פראטאקאלען, אויסמעסטען געלד-שטראפען, איינזעצען אין ארעסט, וועט אין די אלע צרות נישט ווייניג שולדיג זיין אויך די אפאטיע פון די גערודפ'טע מילך-הענדלער גופא.

י. א.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

בעגרעניצונג פון עקזעקוציעס

פונקט, ווי ביי א נארמאלע עקזעקוציע, מעג מען אויך ביי אנ'אזוי-גערופענעם ציטווייליגען ארעסט צוטרעטען צו פארשידענע אביעקטען.

ס'גילט אבער אויך דער זעלבער כלל, אז קוים זיכערט איין אביעקט אין א גענוגענדער מאס די פרעטענציע פון מאהנער, האט דער בעל-חוב רעכט זיך צו ווענדען אין געריכט, אז מ'זאל דעם ציטווייליגען ארעסט פון די איבעריגע אביעקטען אראפנעהמען.

נויטווענדיגע פערטיידיגונג

ס'איז נישט שטראפבאר דאס שטעלען א ווי-דערשטאנד אנ'אנפאלער. מ'טאר אבער נישט איבערכאפען די מאס פון זעלבסט-פערטיידיגונג. דאס, וואס איינער האט א פיזישע איבערמאכט איבער'ן אנדערן, גיט נאך נישט קיין רעכט דעם שטארקערן צו בעטראכטען פאר'ן אנפאלער. דער ענין ווערט דעצידירט לויט דער פאקטישער זאכלאגע.

זונטאג-רוה

נישט בלויז, ווען א קונה קומט קויפען, נאר אפילו בעצאהלען א חוב, א ראטע, וואס פאלט אויס לויטן אבמאך אין זונטאג, הייסט שוין גע-שטערט דעם זונטאג-רוה. איבעריגענס הייסט שוין איבערטרעטען דעם זונטאג-רוה, ווען אין געשעפט געפינט זיך נאר א מענש, אפילו דער בעל-בית, אומאפהענגיג דערפון, וואס ער זאל דארט נישט טון.

קאטעגאריע פון פאטענטען

דער האנדעל מיט לוקסוס-שיך מוז אויסקוי-פען 2-טע קאטעגאריע פאטענט. לאק און געמזע ווערען נאך נישט בעטראכט פאר לוקסוס-שיך, סיי-דען זיי זענען פון א טייערן סארט.

אויפזיכט איבער בעקערייען

אין פראגען וועגן אויפזיכט איבער בעקע-רייען דעצידירט נישט די אינדוסטרי מאכט, נאר די סטאראסטווע.

ליקווידאציע פון בעקערייען

די פעראָרדנונג פון דער מאכט צו ליקווי-דירען א בעקעריי איז נישט נוגע דער פערזאן פון אייגענטימער, נאר דעם געגעבענעם לאקאל. ער מעג אלזא ווייטער פיהרען א בעקעריי אבער נישט אין זעלבען לאקאל.

פערמאכען א בעקעריי נישט קיין שטראף

די פעראָרדנונג פון דער מאכט צו שליסען א בעקעריי ווערט נישט בעטראכט, ווי א שטראף פאר נישט אויספיהרען די פערפליכטענדע פאר-שריפטען, נאר ווי א מאס-מיטעל אפצוהיטען די עפענטליכע געזונדהייט.

טערמין פון דערלאנגען רעקורסען

א רעקורס געגען דער דעציזיע פון דער ערשטער אינסטאנץ ווערט נישט דירעקט איבער-געשיקט אין דער צווייטער אינסטאנץ, נאר דורך דער פערמיטלונג פון דער ערשטער אינסטאנץ. קוים האט דער פעטענט דורך א טעות דעם רע-קורס דירעקט איבערגעשיקט אין דער צווייטער אינסטאנץ, האלט דאס נישט אפ דעם לויף פון רעקורס-טערמין.

מאטיוון פאר אנ'עקסמיסיע

א דירה דארף געדינגען ווערען ביי אלע שותפים פון הויז. וויבאלד מ'ציהט זיך אריין אין א דירה אהן דער הסכמה אפילו פון אייגעם פון די שותפים, מעג ער איינקלאגען דעם בעטרעפענ-דען לאקאטאר אויף אנ'עקסמיסיע.

נייע געזעצן

שטייערן-מאראטאריום

ס'איז פערעפענטליכט געווארען די אויס-פיהר-פעראָרדנונג צום אזוי-גערופענעם שטייערן-מאראטאריום.

אין דער דערמאהנטער פעראָרדנונג געפינען מיר פאלגענדע וויכטיגע ענדערונגען:

לגבי חובות פון ירושה און געשאנק (דארא-וויזנעס) שטייערן, וועלכע זענען צולייגט געווארען אויף ראטעס, האט דער מאראטאריום אנ'אנווענ-דונג בלויז אין די פאלען, ווען די צולייגטע ראטעס האבען געדארפט בעצאהלט ווערען פאר'ן 1. אקטאבער 1931.

דאגעגען, אויב דער דערמאהנטער שטייער-חוב איז געווארען אפגעלייגט אויף נאכ'ן 30 סעפטעמבער 1931, האט דער מאראטאריום נישט קיין אנווענדונג.

וויבאלד א שטייערן-בעל-חוב איז נישט ביכולת צו גאראנטירען די פערלעגענע שטייערן-סומע אין דער פולער מאס מיט זיין אומבעוועגליך גוט (היפאטעק פון הויז, פאבריק אאז"וו), דינט איהם נישט דער ערשטער פארם פון מאראטאריום (פאר בעזיצער פון אומבעוועגליכע גיטער) נאר דער צווייטער פארם, ד"ה דאס צאהלען ווערט צולייגט נישט אויף 10 יאהר, נאר אויף 3 יאהר.

די בקשות וועגען אנערקענען דעם מארא-טאריום פאר בעלי-חובות, וועלכע האבען נישט קיין היפאטעק-גאראנטיע, אויב ס'האנדעלט זיך וועגען צולייגען א חוב ביז 50 טויזענד זלאטעס, דארפען דערלאנגט ווערען דעם שטייער-אמט.

אלע שטראפען פאר פערשלעפען און צינזען פאר אפלייגען די פערלעגענע חובות ביז'ן 30 סעפטעמבער 1933 ווערען גענצליך אנולירט.

דער מאראטאריום דינט נישט לגבי הכנסה-שטייער פון פרייע פראפעסיעס און אינדוסטריע-בעשעפטיגונגען (מעקלערס, אגענטען, קאמיוואיא-זשארען אאז"וו), לגבי הכנסה פון קאפיטאלען און לגבי שטייער פון פערמעגענס-ווערט פון די קא-פיטאלען.

אין דעם פאל גילט אויך נישט קיין שום הנחה לגבי די שטראפען פאר פערלענגערונג און צינזען פאר אפלייגען.

אפצאל פאר מיליטערישע דאקומענטן

דאס מיניסטעריום פאר מיליטערישע ענינים האט ארויסגעשיקט א צירקולאר צו אלע אונטער-ליגענדע אמטען, לויט וועלכען אלע בקשות וועגען ארויסגעבען דופליקאטען פון פערלוירענע אדער צושאנדען-געווארענע מיליטערישע דאקומענטען (מיליטערישע ביכלעך, מיליטערישע צייגענישען אאז"וו) זענען פריי פון סטעמפעל-אפצאהל.

דעסגלייכען זענען אויך פריי פון סטעמפעל-אפצאהל די אייגענטליכע ארויסגעגעבענע מיליטערי-שע דאקומענטען.

ר. איזראעל

דער בערזען-סוחר

35

שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

— כ'האב אייך געזאגט, אז ר'האט מיר גע-וואלט דערציילען; איך האב דאס נישט געוואלט אויסהערען, ווייל מיך ברודען אזעלכע זאכען. יע-דענפאלס אויף דער דאזיגער טעמא, האט ער מיר געוואלט עפעס דערציילען. ער האט מיר אויך פיל דערציילט וועגען זיין קינד, און דאס האט מיך זעהר גערייצט...

— פארוואס?

— דערפאר ווייל לויט מיין מיינונג האט רובין נישט געקענט האבען קיין קינדער.

— דאס איז שוין רכילות, האט דער אינספעק-טאר געזאגט, רובין האט געלאזען א זיבעצן-יעה-ריגע מיידעלע.

— אפשר, אבער איך זאג בא"ר ארויס מיין מיינונג רובין האט נישט געקענט האבען קיין קינדער.

— האט ער געהאט עפעס א פיזישען פעה-לער?

— יא, אזעלכען אז ער האט נישט געקענט הא-בען קיין קינדער. דאס מיידעלע וועלכע איז גע-בליבען נאך רובינען, האט זיכער געהערט צו דער פרוי רובין, צי דאס מיידעלע געהער צו רובינען בין איך שטארק מסופק.

— דאס איז אינטערעסאנט, האט דער אינספעק-טאר געזאגט, דאס איז זעהר אינטערעסאנט, אויב איהר זאגט נאר דעם אמת.

— איך בעליידיג זיך נישט פון אייך, הער אינ-ספעקטאר, ווייל איך ווייס, אז אונזער בעקאנט-שאפט וועט נישט לאנג דויערען, איהר דארפט מיך אין גארנישט חושד זיין, דאס וואס איך זאג אייך, איז דער ריינסטער אמת.

— מא פארוואס־זשע האט ער מיט אייך גע-רעדט, צוליב וואס איז ער געווען אייער געליבטער.

— כ'בעט אייך, הער אינספעקטאר, האט פאני זיך אנגעהויבען צו דענערווירען זאלען מיר אויפ-הערען וועגען דעם צו רעדען, כ'האב דאך נישט גע-קענט רעכענען, אז איהר הויבט זיך נישט אן אין קיין שום זאך צו אינטערעסירען...

דער אינספעקטאר האט זיך אביסעל פער-רויטעלט, ער האט דאך באמת נישט פערשטאנען, אבער זיך מודה זיין דערין, אז ער פערשטעהט נישט וועגען וואס פאני רעדט האט ער נישט געקענט, ער האט דעריבער זיך געפרובט ארויסדרעהען פון דער פיינדליכער לאגע און געזאגט צו פאנין.

— פריילין פאני, איהר פערגעסט, אז מיר רע-דען דא נישט פריוואט, אז מיר פיהרען דא נישט קיין געמיטליכען שמועס אזוי ווי אין קאפע, איך בין א פאליציי-אינספעקטאר און איהר זענט אנ'אויס-געהערטע עדות, איהר זענט מחויב מיר צו ענט-פערען אויף יעדער פראגע, און ווען איך זאל אפילו פאר'אויס וויסען וואס פאר א ענטפער איהר וועט געבען אויף אלע פראגען מוז איך אייך דאך זיי שטעלען, כדי די ענטפערען צו הערען און זיי גענוי צו פראטאקאלירען.

— ווען איהר שטעלט מיר אבער אזעלכע פרא-גען, אויף וועלכע ס'איז שווער צו ענטפערען ווען מען זיצט מיט א מאנספערשוין אויג אויף אויג.

— אין געריכט זענען נישט פערהאן קיין זאכען צוליב וועלכע מ'זאל זיך דארפען זשעניר'ען, איבעריגענס האב איך אייך שוין געזאגט, אז איך רעד נישט מיט אייך אלס מאנספערשוין, נאר אלס אפיציעלער אויספארשער, איך שטעל אייך דערי-בער אפען און קלאר די פראגע. אויב רובין האט געהאט אזא פיזישען פעהלער, אז ער האט קיין קינדער נישט געקענט האבען, צוליב וואס האט ער זיך גענומען געליבטע, צוליב וואס האט ער מיט אייך געלעבט.

— הער אינספעקטאר, לעבען מיט א פרוי און נישט קענען קיין קינדער האבען — דאס זענען צוויי פערשידענע זאכען.

— אלזא גוט, מיר וועלען איבעררייסען אויף היינט. איך וועל אייך ווירקליך נישט מאכען צופיל מיה.

— איהר טוט מיר א גרויסע טובה, איך דארף זיך שוין געהען אויסרוהען.

— איהר זענט באמת פריי, איך וועל נאך שטעלען איין פראגע.

— ביטע.

— און מארקוס, ווי זענען געווען זיינע מענ-ליכע איגענשאפטען.

— גאנץ נארמאלע, אזוי ווי ביי יעדען טעמ-פעראמענטפולען מאנספערשוין.

— איהר קענט געהען, פריילין פאני, איך רעכען, אז מיר וועלען אייך נאך דארפען האבען.

— איך בין גרייט אויף יעדען אייער רוף.

— אונז האנדעלט זיך נאך וועגען דעם, אז מיר מוזען אויספארשען די סיבות פון אייער געהיימניש-פולען קראנק ווערען, אלץ אויף אמאל איז אבער צו שווער און דעריבער וועלען מיר דאס לאזען אויף אנ'אנדערשמאל.

— גוט, איך וועל קומען ווען איהר וועט מיך נאר רופען.

פאני איז אוועק, דער אינספעקטאר, וועלכער האט זי בעגלייט צו דער טיר, האט זיך שנעל אויס-געדרעהט און זיך געווענדעט צו אייגעם פון די בעאמטע.

— נישט אפלאזען דאס דאזיגע פריילין, וועל-כע איז איצט ארויס פון דאנען פון אויג, נישט אפלאזען זי, שטענדיג באקאנטראלירען, אויב זי וועט וועלען פערלאזען לאנדאן, אהן שום פארדאן ארעסטירען.

דער בעאמטער, א רוהיג־ריטער געהיים־אגענט, האט אלץ פערשטאנען אויפ'ן ווארט. דער אינ-ספעקטאר האט נישט בעוויזען צו פערענדיגען זיינע רייד און דער בעאמטער איז שוין געווען אויפ'ן גאס, נאכגעהענדיג פאנין.

פאני איז געשטאנען אויפ'ן עק גאס, האט זיך ארומגעקוקט פון אלע זייטען, אזוי ווי זי וואלט נאכ-געטראכט וואס זי זאל טון, צי זי זאל געהען, צי זי זאל פאהרען, דער בעאמטער איז שוין געשטאנען נעבען א טאקסי, געוויזען דעם שאפער זיין צייכען און געזאגט.

— אויפמערקזאם אויף דער פרוי, וועלכע שטעהט אין עק גאס, אז דא אויף רעכטס, אויב זי וועט איינשטייגען אין אנ'אויטא גלייך איהר נאכ-פאהרען.

— גוט, האט דער שאפער געענטפערט און שוין האט זיין מאטאר אנגעהויבען צו ווארטשען, גרייט ווי צום אפפאהרען.

און ווירקליך אין דעם אויגענבליק האט זיך פאני אריינגעזעצט אין אנ'אויטא.

באלד דערויף האט זיך דער בעאמטער אריינ-געזעצט אין דעם צוגעגרייטען אויטא און איז נאכ-געפאהרען דעם אויטא, אין וועלכער ס'איז געזעסען פאני.

דער אינספעקטאר איז צוריקגעגאנגען אין זיין צימער, כדי אריינצורופען די איבעריגע אינטערע-סאנטען, וועלכע זענען אריינגעגאנגען אין אינספעק-טארס קאבינעט פון איין זייט און ארויסגעגאנגען פון דער צווייטער, צווישען די, וועלכע האבען גע-ווארט אין דער רייהע איז אויך געווען די פרוי רובין, וועלכע איז ארויסגערופען געווארען צום אינספעק-טאר. דער אינספעקטאר האט געהייסען די ערשטע אריינשיקען די פרוי רובין.

— שולמית איז אריין אין קאבינעט מיט לאנג-זאמע טריט, איהר פנים איז געווען טיף פערשלייערט.

— ביטע זיצט, האט דער אינספעקטאר איהר אנגעוויזען אויף א שטוהל.

שולמית האט זיך אוועקגעזעצט.

— פרוי רובין האט דער אינספעקטאר אנגעהוי-בען, איהר זענט דא ארויסגערופען געווארען אלס עדות אין דער אויספארשונג פון מארד איבער אייער מאן.

— כ'האב דאס פערשטאנען און וואלט געוועזען צופרידען ווען איך זאל קענען מיט עפעס מיטהעלפען צו ענטדעקען דעם מערדער פון מיין אומגליקלי-כען מאן.

— אייערע ערקלערונגען קענען האבען א וויכ-טיגע בעדייטונג פאר דער אויספארשונג, איך וואלט אייך דעריבער געבעטען, אז איהר זאלט צונויפ-נעמען אייערע געדאנקען, אז איהר זאלט זיך בע-מיהען, אז אייערע ערקלערונגען זאלען זיין גענויע און אויספיהרליכע.

— איך וועל זיך וועגען דעם בעמיהען.

— און נאך עפעס וועל איך אייך בעטען, אז אויב איך וועל אייך שטעלען פראגען, וועלכע וועלען ביי אייך אויסקומען מאדנע און אפשר דראסטיש, זאלט איהר זיך נישט וואונדערען, מיר, אלס בע-אמטע, מוזען נעהמען אין אכט יעדען פרט, וועלכער קען נאר האבען דעם מינדעסטען שייכות צו דעם ענין, וועלכען מיר פארשען אויס.

— איך וועל ענטפערען אויף יעדער פראגע אויב איך וועל נאר זיין ביכולת צו ענטפערען, אויב איך וועל נאר עפעס וויסען וועגען דעם.

(פארטזעצונג קומט)

אונאפהענגיגקייטס=יום=טוב אין לאדז
גרויסע פייערונגען אין דער גאנצער שטאט

די פייערלעכקייטן צוליב'ן יאהר־טאג פון דער פוילישער אומאפהענגיגקייט האבן זיך אנגעהויבן נאך נעכטן. בײַמיטאג זענען אלע הייזער דעקאריר געװארן מיט מלוכה־פעהנער. פיל באלקאנען און שויפענסטער זענען דעקארירט געװארן מיט די בילדער פון מלוכה־פרעזידענט און מארשאל פילסודסקי.

7 א זייגער אין אווענד האבן איבער די גאסן אדורכמארשירט מיליטערישע, פאליציאנטישע און פייערלעשער ארקעסטערס.

נעכטן 6 א זייגער אין אווענד איז פארגעקומען א גרויסע אקאדעמיע, וואס איז ארגאניזירט געווארן דורך דעם רעזערוויסטן פערבאנד.

היינט 9 א זייגער אינדערפריה וועלן פארקומען גאטעסדינסטן אין די בישט־קאטוילישע בתי־תפילות.

10 א זייגער אינדערפריה וועט פארקומען א פעלד גאטעסדינסט אויפ'ן האלער־פלאץ, האלב 12 וועט פארקומען א דעפילאדע.

1 א זייגער בײַטאג וועט ענטהילט ווערן א געדענקטאוועל לכבוד דעם מארשאל פילסודסקי אין בנין פון דער געזאנג־געזעלשאפט א. נ. פון מאניושקי — אגראדאווא 34.

נאכמיטאג וועלן פארקומען צוהנדליגער אקאדעמיעס אין אלע עקען שטאט.

האלב ביין אווענד וועט אין שטאטישען טעאטער פארקומען א פייערלעכער פארשטעלונג.

דער אנטייל פון יודען

היינט 9 א זייגער אינדערפריה וועט אין דער אלטשטאטישער שהל פארקומען א פייערליכע תפילה לכבוד דעם 16־טען יאהר־טאג פון דער פוילישער אומאפהענגיגקייט, און דער פייערונג וועט אנטייל־נעהמען די לאדזער יודישע קהלה, די שול־יוגענד, אלע יודישע פראייבען און געזעלשאפטן.

9 א זייגער וועט אויך פארקומען לכבוד דעם יום־טוב א גרויסע תפילה אין דער גרויסער כאר־שול אויף קאשטשושקי, א רעדע מעניבי דרומא וועט האלטען ד״ר ברודע.

דער לעגיאן א. ב. פון בערעק יאסעלאוויטש און דער פערבאנד פון געוועזענע יודישע קעמפער פאר פוילענס אומאפהענגיגקייט בעטייליגען זיך אויך אין דער פייערונג.

דער צענטראלער יודישער האנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער פערבאנד ארדענט איין א גרויסע פייערונג, 8 א זייגער אינדערפריה וועלען זיך די מיטגלידער פון די צעכען און ארגאניזאציעס, וועלכע געהערן צום צענטראלן האנדווערקער־פערבאנד פערזאמלען זיך צו'ן לאקאל פון פלישער־צעך אויף פיעטריקאווער 24, פון וואנען די פערזאמלטע מיט זייערע פעהנער און א גרויסער ארקעסטער וועלען מארשירען דורך די יודישע גאסען אין אלטשטעטישער שוהל און דאן מארשירען צום האלערס פלאץ, וואו זיי וועלען זיך פאראייניגען מיט'ן אלגעמיינעם צוג.

אין אווענד וועט אין לאקאל פון פערבאנד פילסודסקיעגא 69 פארקומען אן אקאדעמיע.

אויך די האנדווערקער־עקספאזיטור, פעטריקאוער 20 נעהמט אנטייל מיט אלע זייערע צעכען און ארגאניזאציעס אין דעם אלגעמיינעם צוג, און אווענד קומט פאר אן אקאדעמיע.

אין אלע יודישע ווירטשאפטליכע און געזעלשאפטליכע פראייבען און די יודישע שולען קומען פאר גרויסע פייערונגען לכבוד דעם יאהרטאג פון דער פוילישער אומאפהענגיגקייט.

די פערוואלטונג פון יודישען קריגס־אינוואלידען־פערבאנד רופט אלע איהרע מיטגלידער אנטיילצונעהמען אין דער תפילה, וועלכע קומט פאר היינט אין דער אלטשטאטישער שוהל אין צוזאמענהאנג מיט דער פייערונג פון 16 יאהר־טאג פון פוילען'ס בעפרייאונג.

א פערלייכטערונג ביים בעקומען פערשידענע פריוואטע דאקומענטען פון ראטען=פערבאנד

(2) ווי מיר דערוויסן זיך, האט דער היגער וואיעוואדשאפט נעכטן בעקומען א מיניסטעריאלען צירקולאר מכוח לעגאליזירען די אקטען און דאקומענטען, וואס זענען צוגעשטעלט אין ראטען פערבאנד.

לויט דעם דאזיגען צירקולאר האבען די סאוויעטישע קאנסולען אין פוילען אויפ'ן יסוד פון דער פויליש־סאוויעטישער קאנסולארער קאנווענץ, פאר גלויב־ווערטיג צו האלטען חתונה־אקטען, וויסענשאפט־דיפלאמען א. א. וואס ווערען צוגעפגע־שטעלט אין ראטען־פערבאנד.

די דאזיגע לעגאליזאציע האט גילטיגקייט בעייז קראפט, ווי ווען זי וואלט געקומען פון פוילישע קאנסולען, וואס רעזידירען אויפ'ן טעריטאריום פון סאוויעטן־פערבאנד.

בזה האופן איז דערמעגליכט געווארען דאס טיילווייזע ערלעדיגען אין פוילען די פארמאליטעטען, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן ארויסקריגען דאקומענטען, וועלכע געפינען זיך אין ראטען־פערבאנד.

ס'ראכטיגע פ'שוינדערע...
ער איז א כישוף=מאכער דורכ'ן טעלעפאן=אויך

(2) אינ'ם היגען שטאטישען געריכט איז נעכטן פארגעקומען פאלגענדער כאראקטעריסטישער פראצעס.

פאר'ן געריכט זענען געשטאנען די ברידער מ. און ס. ראזען, וועלכע זענען אנגעקלאגט געווארען דורך א געוויסען שיע פערלמאן (גאוואר־זארזשעווסקא 7) דערפאר, אז זיי זאלען איהם האבען געהאט געפעהרליך געדראהט דורכ'ן טעלעפאן (און אפשר געוויזען א פייג אויך — ווער ווייסט ?..)

די מעשה איז די, וואס האס צער בעל־החיים'ל פערלמאן האט געהאט אין זיין בעזיץ א „ווראק" אויף די ברידער ראזען.

באך דעם, זי ער האט ליצעטירטדאס מעבעל פון די ראזענס אויפ'ן דעקען א טייל חוב פונ'ם „היראק". זאל האבען צווישען די ראזענס און פערלמאנען פארגעקומען א טעלעפאנישער געשפרעך, און בעת'ן שמועסען זאלען די ברידער ראזענס האבען ערקלערט, אז אויב פערלמאן וועט זיי נישט אפגעבען דעם „היראק" וועלען זיי איהם ארויסלאזען די בעבעלעס"...

די ראזענס האבען ארויסגערעדט דעם „ארויסלאזען די בעבעלעס".

איז דאך די קשיא, ווי אזוי א שטייגער, האבען זיי עס געקאנט הערען, בעת א טעלעפאן האט נאך דערווייל נישט די אייגענשאפטען פון א ראדיא ?

אין דער הירען — האבען זיי, די יאהר־עדות, דערקלערט — וואס פערלמאן האט זיי איבערגעגעבען דאס טעלעפאן־רעהרעל, בכדי זיי זאלען שפעטער זיין עדות.

האט ווייטער דער אדוואקאט פון די בעשול־דיגטע, דאבראניצקי, געטענה'ט : ס'טייטש ? היתכן ? ווי אזוי איז עס מעגליך, אז די ראזענס זאלען 3 מאל נאכאנאנד צוליב פערלמאנס פערגעניגען אויס־בעזוחר'ן : „זי הערען, פאניע פערלמאן, מיר וועלען אייך ארויסלאזען די בעבעלעס", ווי מ'זאגט ביי די נדרים — שלשה פעמים חי...

ווייטער האט דער אדוואקאט דאבראניצקי אזוי־זיך כלאחר יד דערמאנט דעם ריכטער, אז פערלמאן איז באטירט ביי דער מאכט, אלס „פאקאנטער האר־ראדצא" און פראפעסיאנעלער „נשמה־כאפער" ביי יועקסעל־חובות, און אז ביי זיינע פערשידענע עסקים בעוויזט ער זיך מיט אייגענע און דינגעלבע יאהר־עדות, וועלכע זענען עס אויך אטא־טאקע דינגעלבע, וואס האבען אויפגעטראטען אין געריכט און מיט זייערע „כשר'ע" אויערען מיטגעבראכט אין סאנד אהיין די „ארויסגעלאזענע בעבעלעס"...

הכלל, דער סוף מעשה איז געווען, אז דאס גע־ריכט האט געגומען אין בעטראכט דעם אדוואקאט דאבראניצקי'ס ראיות, און אז פערלמאן האט פאלש אינסצעניזירט, און — די ברידער ראזען פרייגע־שפראכען...

כדאי צוצוגעבען אז דער פערעליגער מאן איז געקומען צום פראצעס דירעקט פון דער תפיסה פון וואנען מ'האט איהם ארויסגעלאזט אויף קורצע, געזעסען איז ער דאס נישט פאר תפילין־שרייבען... אסור!

פערלמאן האט וועגען דעם געמאלדען אין דער פאליציי. און אין רעזולטאט דערפון זענען די ראזענס אויסגעזעצט געווארען אויף דער בעשולדי־גונגס־באנק.

אויפ'ן פראצעס האבען 2 עדות, וואס זענען אנגעגעבען געווארען דורך פערלמאנען, דערקלערט, דאס זיי האבען געהערט מיט די אייגענע אויערען, ווי

NOWOSCI
ANGIELSKIE
BIELSKIE
oraz PLEDY

SKŁAD SUKNA I KORTÓW
E. i L. KAHAN
PIOTRKOWSKA 80
telefon 268-52.
Skład Komisowy: Z. Bornstein Starzyckiej Manufaktury.

מ'טאר נישט זאמלען געלד
ביי שילער פון פאלקסשולען און מיטעלשולען

(2) ווי מיר דערוויסן זיך, האט דער שול־אינספעקטאראט נעכטען ארויסגעגעבען א פעראר־דענונג צו אלע לייטערס פון די היגע שולעס, אין וועלכער עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז טראץ דעם פיל מאליגען אויפמערקזאם מאכען, בעקומט די היגע שול־מאכט אפטע אנקלאגעס געגען וועגען זיין אויפ'ן פערבאט צו דורכפיהרען געלד־זאמלונגען ביי שילער פון פאלקס־ און מיטעל־שולעס.

אויך קומען אן אנקלאגעס פון עלטערען אויף די צו אפטע און הויכע סקלאדקעס פון קינדער.

דער לאדזער שול־אינספעקטאראט הערמאהנט דעריבער ווידעראמאל, אז צו אדורכפיהרען געלד־זאמלונגען ביי דער שול־יוגענד איז פערבאטען.

צום הערבסט

עמפפעהלט
די בעסטע פאריזער
פערפומען
די איינציגע
קאנקורענץ=פערפומעריע
J. DRUKIER
5 ZAWADZKA 5
TEL. 175-92.

די פיינסטע
טואלעט־זייפען,
פודערן,
ווי אויך אלערליי
קאסמעטיק
אין און אויסלענדישע

בעמערקונג : ענגראסיסטען בעקומען א ספעציעלען ראבאט.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער=שוועכע=בעהאנדלונג,
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא־אנאליזען
נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אוונטער

נאוועמבער

זון־אויפגאנג 6.49
זון־אונטערגאנג 3.51

זונטאג
11
ד
כסלו תרצ"ה

עפענטליכע הזמנה והתראה פון ווארשאווער ראבינאט

צו ה' משה ראזענפעלד, בן ליב ורחל, 41 יאהר אלט, סטאלער, געבוירען אין קישיניעוו (בעסאראביען), ביז פאר 2 יאהר געוואוינט אין ווארשא (זעלאזנא 41) לעצטענס אין לאדז קילינ־סקיעגא 34, ווערט אויפגעפאדערט אין טערמין פון שפעטסטענס 10 טאג צו קומען נאך ווארשא צו דער פרוי און 2 קינדער (זיי וואוינען יעצט פל. נאווע־מיאסטא 30/4), וועלכע בעגעהרט איהם צו זעהען און זיין צוזאמען, אדער עווענטועל צו ערטיילען ערקלערונגען ביים בי"ד פון הרב סגל שליט"א אין לאדז (פאלודניאווא 25), ובהתראה ווערט ער געווארענט פאר אלע גאר נישט־גינסטי־גע קאנסעקווענצען פאלס אויך דיזע התראה וועט חלילה פערבלייבען אהן א ווירקונג.

ועד הרבנים לעדת ווארשא.

ה' תולדות, ר"ח כסלו תרצ"ה.

רעגיסטראציע פון יאר־גאנג 1914

מארגען, מאנטאג, דעם 12־טען נאוועמבער דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועס פון 1914, וואס וואוינען, אויפ'ן שטח פון 5־טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען אויף די אותיות:

S Sz

און פון 14־טען קאמיסאריאט אויף די אותיות:

A B C D E F

צוגאב=פאבאר

(א) דאנערשטאג, ד 15 נאוועמבער וועט זיין טעטיג א צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז שטאט 1, פיעטריקאווער 165, עס דארפען זיך שטעלען פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 און על־טערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 11, 9, 8, 5, 3, 2 קאמיסאריאטען.

דעם 28 נאוועמבער וועט זיין טעטיג א צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעט־ריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראוועס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועל־כע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נא־מענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט־סטאראס־טווע.

אפטייקען
היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) היינט בײַנאכט דיזשורירען: א. פאטאש פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין פיעטריקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59) גאטאניעוויטש (פאביאניצקא 50).

גנבות

(2) פון עובען געסנער'ס שלאסער ווארשטאט (מאולטשאנסקא 109) האבען גנבים ארויסגעטרא־גען פערשידענע שלאסעריי־מכשירים אין דעם ווערט פון 1.500 זלאטעס.

* * *

(2) ביי משה מילערן (זגערזשער 13) פון פוטער־געוועלב האט מען נעכטען בײַנאכט ארויס־געגנב'עט פעלעכלעך און מאנטלען אין דעם ווערט פון 1,600 זלאטעס.

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט־ און ווענערישע
קראנקהייטען, מענער־שוועכע
עהמט אן פון 8–12 בײַטאג און פון 4–9 אוונד.

אקציע מען זאל מעגען זונטאג און חגאות ארבייטען 3 שעה אין די רעזורעס

דעלעגאציע פון לאדזער יודישען פריזיער-צעך אין ווארשא

אין הסכם מיט דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון יוד. פריזיער-צעך, פאהרט היינט, זונטאג, ארויס א דעלעגאציע קיין ווארשע, וועלכע וועט אינטערוועניערען אין מיניסטעריום וועגען דערלויבען צו ארבייטען אין די רעזורעס זונטאג און חגאות פון 8 ביז 11 פארמיטאג. די דעלעגאציע בעשטעהט פון די ה"ה: סטארשי פראגא, ראדצע קאלסקי, מאדסטארשי וואשיצקי, סעקרעטאר יאקובאוויטש און פערוו. מיטגליד ראזענפעלד.

היינט, זונטאג וועט די דעלעגאציע האבען א קאנפערענץ מיט'ן יודי שען פריזיער-צעך אין ווארשע, מיט דער ווארשאווער האנדוו. צענטראלע, און מארגען מאנטאג אין יוד. סים-קלוב און אין ארבייטס-מיניסטעריום.

האלענדישע פירמען

זוכען א קאנטאקט מיט פאבריקאנטען פון טליתים

(אג) די לאדזער דעלעגאטור פון מלוכה'שען עקספארט-אינסטיטוט מעלדעט אונז, אז: א פירמע אין סאארבריקען אינטערעסירט זיך מיט'ן אימפארט פון לעדערנע הענדשקעס אין סאאר-געביט און קיין פראנקרייך פ. 24856/64/מ.

א בעלגישע פירמע זוכט א פערטרעטונג פון א פוילישע טריקאטאזש פירמע אויף בעלגיען און ארץ ישראל. פ. 25148/64/מ.

האלענדישע פירמען זוכען סאמעט-באנד פון באנוועל אדער קינסטליך זייד אויף עקספארט קיין האלענדיש אינדיען פ. 26332/64/מ.

צוויי האלענדישע פירמען זוכען א קאנטאקט מיט פאבריקאנטען, וואס פראדוצירען טליתים פ. 26335/מ.

האלענדישע פירמען אינטערעסירען זיך מיט גארן פון פעל פון בהמות געמישט מיט וואל אויסצוארבייטען דיוואנעס (ד.)

גענויע אינפארמאציעס וועגען די אלע ענינים קאן מען בעקומען אין דער לאדזער דעלעגאטור פון מלוכה'שען עקספארט אינסטיטוט, פארוואנדיג זיך אויפ'ן געהעריגען נאמען.

פאר אפשמייסען

האט א 6-יאהריג יונגעל דערהרג'עט זיין מוטער

(2) פאסירט האט די שרעקליכע מעשה אין פעטריקאוו, אויף ביקאווסקא 23, צהערנעכטען ביינאכט:

א געוויסע סטאניסלאווא טשארנאמסקא האט זיך עפיס צובייזערט אויף איהר 6-יאהריגען זוהן, וולאדזשימיעזש, איהם גוט אנגעשייגעצט און אפגעשמיסען.

דאס שייגעצל האט זיך אזוי צוקאכט, אז ער האט געכאפט א שייטל האלץ און אזא שליידער געטון זיין מוטער אין קאפ אריין, אז זי איז געבליבען ליגען א טויטע אויפ'ן ארט.

דעם קליינעם פערברעכער האט מען פערשפארט אין אנ'אויסעטעסרוונגס=הויז.

ווער ווייסט, וואס פאר א „יודען-פריינד" דאס וועט נאך אויסוואקסען!

דער גרעסטער סאוויעטישער פילם
געבצליך גערעדט אויף יודיש
א. נ.
„גאטאן בעקער"
וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון די יודען אויף עמיגראציע, אין דער הויפט-ראלע דער גרעסטער יודישער קינסטלער אין ראטען-פערבאנד מיכאעלס
קורצליך אין קינא „MIRAŽ"

אקציע פון קליינהענדלער

וועגען האנדעלס-שעה'ן

עהערנעכטען איז פארגעקומען א בשותפות'דיגע קאנפערענץ פון פארשטעהער פון יודישע און קריסטליכע קליינהענדלער=פעראיינען וועגען אונטערנעהמען אנ'אקציע צו ענדערען די פארשריפטען בנוגע די האנדעלס-שעה'ן אין פרוכטען און דעליקאטעסען-געשעפטען.

נאך א דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען צו פערלאנגען, אז די פרוכטען-געוועלבער, געוועלבער מיט סאדע-וואסער א.א.וו. זאלען ווינטער אפען זיין אזוי ווי זומער ביז 11 אוועבד.

וועגען דער אקציע וועט ארויספאהרען א ספעציעלע דעלעגאציע קיין ווארשא.

אין צוזאמענהאנג מיט די פארשארפטע רעפרעסיעס פאר נישט אפהיטען די האנדעלס-שעה'ן פאהרט היינט זונטאג ארויס נאך ווארשא א דעלעגאציע פון צענטראלען קליינהענדלער פער. אין פאמארסקא 15 אין די פערזאנען ראטמאן כארי און לייב פרייס.

די דעלעגאציע וועט אפהאלטען א גאנצע רייה קאנפערענצען מיט די קליינהענדלער און סוחרים צענטראלעס, יודישע סיים דעפוטאטען, יודישע עסקנים און וועט אויך בעזוכען דאס אינערן-מיניסטעריום ווי אויך דאס האנדעלס און אינדוסטריע און פינאנץ-מיניסטעריום.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

ציוניסטישע טעטיגקייט אין ראיאן פון גייערס מארק

די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע האט לעצטענס אונטערגענומען א שטארקע אקציע אויף צו רעארגאניזירען די ציוניסטישע ארבייט אויף די פעריפעריעס פון אונזער שטאט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז דעם פערגאנגענעם זונטאג פארגעקומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער ציוניסטישער אפטיילונג „בני ציון" אין ראיאן פון גייערס מארק און וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט א גרויסע צאהל ציוניסטישע עסקנים און סימפאטיקער פון יענעם ראיאן.

דער סעקרעטאר פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע ה' א. שפירא עפענט די פערזאמלונג און טיילט מיט, אז דער ציוניסטישער קאמיטעט האט בעשלאסען צוצוטרעטען צו דער רעארגאניזירונג פון אלע ציוניסטישע אבטיילונגען אויף די פעריפעריעס און רופט די פערזאמעלטע אויסצוטיילען פון זיך אנ'ענגערען קאמיטעט, וועלכער זאל אויך צוטרעטען צו א פראדוקטיווער טעטיגקייט אויף אלע ציוניסטישע געביטען אין דארטיגען ראיאן.

עס ווערט ברייט ארומגערעדט דער ארבייטס-פלאן פאר דער נאהנטסטער צייט און עס ווערט בעשלאסען תיכף אנצוהויבען אנ'אקציע פאר ווערבירען נייע מיטגלידער און צוטרעטען צו פראקטישע ציוניסטישע ארבייט.

דער דעלעגירטער פון ציוניסטישען קאמיטעט, ה' ש. ז. ראבינאוויטש האלט דאן א לענגערען רעפעראט געווידמעט דעם 50-יעהריגען יובילעאום פון דער קאטאוויצער אסיפה און 17-טן יאהר=טאג פון דער באלפור דעקלאראציע. צום סוף ווערט אויסגעוועהלט א נייע פערוואלטונג אין וועלכע עס זענען אריין די ה"ה: ווייסקאפף, מ. זארעק, מאנעלא, חאנאלעוויטש, בראדעצקי, יוזעפאוויטש, פוקס, עפשטיין, וואקסמאן און ראטשימארע. עס זענען אויך רעזערווירט 3 פרייע ערטער אין דער פערוואלטונג פאר די פארשטעהער פון דער אלגעמיין-ציוניסטישער יוגענד-ארגאניזאציעס.

טעאטער „פילהארמאניע"
נארוטאוויטש-גאס 20 טעל. 213-84
וואס איז ווערט 3 שעה צו פערגעסען אין אלע דאגות און זארגען און ווערן מיטגעריסען מיט דער לאכענדיגער, זינגענדיגער און טאנצענדיגער „יודישער באנדע"?
היינט זונטאג 2 פארשטעלונגען פון דער
יודישער באנדע
מיט די פריילינע „באנדיטען": (ל. א. ב.)
חנה גראסבערג | לילי ליליאנא | מאלווינא ראפעל
דוד לעדערמאן | לעאן ליבגאלד | הערמאן פעניגשטיין
זישע קאץ | אייזיק ראטמאן
9 ארועבט פון 60 ביז גר. 2 זל. פולשטענדיג נייער רעהארד-פראגראם
זאל לעבן עמך!
היינט זונטאג 12 פריה
גרויסע הנחה· און מאסען-פארשטעלונג פאר ארבייטער און אינטעליגענץ
זאל לעבען עמך!
דער גאנצער פארטער 1 זל.
דיריגענט: דוד בייגעלמאן. קאמפאזיטאר: הערמאן פעניגשטיין.
אינספיצ.: ראובן מארסאלאוו. דעקאראציעס: א. הענדלער.
אדמ. ב. גאדיק
בילעטען פון 10 פרי אין קאסע.

קוילען-פרייזן פעסטגעשטעלט געווארן

אויף א קאנפערענץ אין דער וואיעוואדזטווע

שוין א לאנגע צייט רעדט מען וועגען דעם, אז קוילען זאלען ביליגער געווארען, אויפ'ן קוילען-מארק הערשט אבער אזא דעזאריענטאציע, אז מען ווייסט נישט וויפיל קוילען קאסטען און וויפיל מ'דארף צאהלען אין דעטייל-קויף.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז עהערנעכטען אין דער וואיעוואדזטווע פארגעקומען א קאנפערענץ, אין וועלכער ס'האבען אנטיילגענומען פארשטעהער פון די קאפאלניעס און קוילען-הענדלער. די קאנפערענץ איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון לייטער פון דער אפראוויזאציע-אפטיילונג ה' לאדעוווסקי, מיט'ן אנטייל פון פארשטעהער פון דער סטאראסטווע ה' ריין.

די הורטאווניקעס האבען פארגעשטעלט א קאלקולאציע, אז די פערקלענערונג פון די קוילען-פרייזען אין דעטייל=פערקויף קען נישט זיין אין דערזעלבער הויך ווי אין הורט-פערקויף.

נאך א דיסקוסיע איז פעסטגעשטעלט געווארן א פערפליכטענדער פרייז-קוראנט. לויט דעם דאזי גען אפמאך וועלן קוילען פון די אויבערשלעזישע און דאמבראווער קאפאלניעס 1 קלאס קאסטען 4 זל. 60 גר. א קערץ אויפ'ן פלאץ.

קוילען דאמבראווער פון 2 קלאס 4.40 אויפ'ן פלאץ. קוילען פון 3 קלאס 4.20 אויפ'ן פלאץ. די פרייזען זענען אין הורט-פערקויף ביי ליפערונגען לכל-הפחות פון 10 קערץ. אין די קוילען-בודקעס און קוילען-פלעצער קאסט א קערץ קוילען 5 זל. 80 גר. מיט אפטראג-געלד.

די פרייזען פערפליכטען שוין פון היינט א[ן].

דער נייער קאדעקס פון התחייבות'ן איז פרט פון ארבייטס=אפמאכען

אויסצאהלען שכירות

וויבאלד אנ'ארבייטער נויטיגט זיך ווהאר אין געלד, מוז איהם דער אונטערנעהמער אויסצאהלען די בעטרעפענדע שכירות פאר דער אויסגעפערטיגטער ארבייט אפילו פאר'ן אויסצאהלונגס-טערמין.

שכירות פאר א געצוואונגענער הפסקה

אויב אנ'ארבייטער לעבט אויסשליסליך אדער הויפטזעכליך פון ארבייט, האט ער רעכט צו פאדערען שכירות אויך פאר דער צייט פון א געצוואונגענער הפסקה אין דער ארבייט צוליב א קראנקהייט, אנ'אומגליק-פאל אדער צוליב גערופען ווערען אויף מיליטערישע איבונגען. די דאזיגע התחייבות פון אונטערנעהמער לגבי אנ'ארבייטער דויערט אין משך פון 2 וואכען און אויך נאר לגבי אזעלכע ארבייטער, וועלכע פערנעהמען דעם נעגעבענעם ארבייטס-פלאץ שוין 8 חדשים.

בכלל איז די דערמאהנטע בעשטימונג חל בלויז אויף דינסט-מיידלעך, הויז-וועכטער און אויף אלע איבריגע ארבייטער, וועלכע אונטערליגען נישט די ספעציעלע פארשריפטען וועגען ארבייטס-אפמאכען מיט פיזישע ארבייטער.

פליכטען לגבי הויז-ארבייטער

אין פאל, ווען אנ'ארבייטער ווערט צוגענומען מיט עסען און שלאפען (למשל א דינסט), מוז דער בעל-בית איהם בעת א קראנקהייט אויסהאלטען מיט אלעם נויטיגען און איהם אויך בעזארגען מיט מעדיצינישע הילף און הייל=מיטלען. די התחייבות דויערט אין משך פון 2 וואכען, אויב די קראנקהייט איז ענטשטאנען נאך די ערשטע 2 וואכען און אין משך פון 4 וואכען, וויבאלד די קראנקהייט איז ענטשטאנען נאך 6 חדשים ארבייט אויפ'ן פאסטען.

דעם בעל-בית דינט דאס רעכט ארא[פ]צו[ציהען] פון שולדיגען ארבייטסלוין די אויסגעבע[נע] קאסטען.

קוים איז דער ארבייטער קראנק געווארן אין משך פון די ערשטע צוויי ארבייטס-וואכען, האט דער אונטערנעמער לגבי איהם נישט קיין ש[ום] התחייבות. דעסגלייכען האט אנ'אונטערנעהמער אויך נישט קיין התחייבות לגבי א קראנק-געווארענעם ארבייטער, וועלכער איז צוגענומען געווארן בלויז צו א בעשטימטע צייטווייליגע פאראיבערגעהענדע ארבייט, וויבאלד די דאזיגע ארבייט דויערט נישט לענגער ווי 4 וואכען.

פריי פון די דערמאהנטע התחייבות'ן [איז] אנ'אונטערנעהמער נאר אין דעם פאל, ווען די דערמאהנטער ארבייטער איז געווען פערזיכ[ערט] אין געזעלש. פארז. אנשטאלט.

אורלויב

יעדער ארבייטער מוז בעקומען נאכ'ן [א]פלויף פון א יאהר ארבייט א וואך אורלויב יעהר[ליך].

דער דאזיגער כלל איז אויך נוגע דינס[ט]-מיידלעך, הויז=וועכטער, באנעס און אנד[ערע] קאמטעגאריעס הויז=דינערשאפט.

DR. H. LUBICZ
MED.
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק[הייטען]
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. [2]1-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, 5–8 און ...
זונטאג און יום-טוב פון 9–11 בייטאג.
און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארט[עצימער]

פון ראבינאט

עס דארפען זיך מעלדען אין ראבינאט, אין זייער אייגענעם אינטערעס די עלטערן פון א פער־לוירענעם מיידעלע 5—4 י. א. רעדט יודיש און פויליש, און זאגט, אז די מוטער הייסט „שרה".

הילף פאר ארבייטסלאזע אויף ווינטער פון ארבייטס-פאנד

מיר דערוויסען זיך, דער קאמיטעט פון ארבייטס-פאנד האט אויף דער ווינטער-צייט פער־גרעסערט מיט 50 פראצענט דעם בודזשעט פון אלע לאקאלע קאמיטעטען אויף הילף פאר אר־בייטסלאזע.

אויפ'ן חודש נאוועמבער איז די הילף פאר ארבייטסלאזע נאך פערגרעסערט געווארען, די פיזישע און אינטעלעקטועלע ארבייטסלאזע, וועלכע זיינען קוואליפיצירט געווארען צו בעקומען הילף פון ארבייטס-פאנד בעקומען איצט לעבענסמיטעל־פראדוקטען ווי: קארטאפעל, מעהל אדער ברויט, קאשע, ארבעס, פעטס, צוקער, זאלץ, זייף, קוילען א. א. וו.

געפעלשטע פארפומען
פון פראנצויזישע פירמעס

(2) אין שייכות מיט די לעצטענס אדורכגעפיהר־טע רעוויזיעס אין די אפטייק־סקלאדען, דערוויסט מיר זיך, אז אין פיל ערטער האט מען געפינען גע־פעלשטע פערפומען און אדעקאלאנען, וואס זיינען אומלעגאל נאכגעמאכט געווארען פון די עכטע פראנ־צויזישע.

די דאזיגע פאלסיפיקאטען זיינען קאנפיסקירט געווארען.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז די סקלאדניקעס פערטיידיגען זיך דערמיט, וואס זיי זיינען ארייגע־פיהרט געווארען אין א טעות דורך די פערקויפער פון די סחורות.

פון צענטראלען סוחרים-פערבאנד

אין צענטראלען סוחרים-און אינדוסטריעלען פערבאנד קומט פאר היינט זונטאג 11 פריה א פארלעזונג פון אדוו. י. קאליסקי א.ד.ט. „שטייער־ארדינאציע".

די דאזיגע פארלעזונג האט ארויסגערופע גרויס אינטערעס אין די סוחרים-קרייזען.

צוריקגעבראכט פון דער שיף

(א) קיין לאדז זיינען צוריקגעשיקט געווארען פון גדיניע די 2 יונגעלייט יאקוב האפער און דוד סראקאוויטש, וועלכע האבען זיך געוואלט אומלע־גאל ארייננקריגען אין ארץ-ישראל. מ'האט זיי אראפ גענומען פון דער איטאליענישער שיף „סאן־בושוזעפא".

אומגליקליכער פאל

(2) דער 30-יעהריגער מרדכי מענדעלסאן (לימאנאווסקיעגא 4) האט זיך נעכטען אזוי אומ־גליקליך אויסגעגליטשט, אז ער האט זיך צובראכען א פוס.

אזוי ווי ער איז אינגאנצען צוגיזוקט געווא־רען, האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א גנבה אין טראמוואי

(2) בעת שמואל פרידריך (פיעטריק. 54) איז נעכטען געפאהרען מיט'ן טראמוואי נומער 11, האט מען איהם ארויסגעגנב'עט א פארטפעל מיט 800 זלאטעס וועקסלען און 200 זלאטעס אין מזומן געלד.

אין „קאנסום" איז אמביליגסטע

פיל מאל האבען די סוחר'ישע ספערען זיך פארטראכט איבער דער געהיימניש פון דעם גרויסען ערפאלג, וואס עס האט דאס בעוואוסטע וואַרען-הויז „קאנסום" ביי דער ווידזעווער מאנו־פאקטור.

דעם דאזיגען סוד איז פונדעסטוועגען לייכט אויפצוקלערען. די דירעקציע פון קאנסום, לענקענ־דיג זיך לויט די 4 קארדינאלע פרינציפען – גרויסער אויסוואהל, ביליגע פרייזען, העכסטע קוואליטעט פון די סחורות און אויסגעצייכנטע בעדינונג – האט בעוויזען צו געווינען פאר זיך דעם צוטרוי פון די ברייטסטע שיכטען פון דער קליענטעלע, וועלכע פילט אויס כסדר די זאלען פון „קאנסום".

Dr. Z. Henrykowski

ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף

פיעטריקאווער 86

טעל. 143-63

נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אװענד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.
פאר אומבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

דער לעאנארד-מארק וועט נישט איבערגעבויט ווערען

די פערוואלטונג פון די האלעס קלאגט אז פאר אונעהרליכע קאנקורענץ

אין חודש יולי היינטיגעס יאהר האבען זיך ביי די צופאהר־טראמווייען אויף גיערס מארק בע־וויזען גרויסע רעקלאמע־שילדען, וועלכע האבען אנגעזאגט, אז דער לעאנארד־פלאץ ווערט איינגאנ־צען מאדערן איבערגעבויט מיט אלע איבערריכטונגען.

מיט אונגעדולד האט מען געווארט אויף דעם דאזיגען איבערבוי און ביז איצט האט מען נישט געזעהען און נישט געהערט, איצט זעהט אויס אז יעדער דורכגעהער פארוואס די שילדען זיינען אראפ־גענומען.

דעם 26. אקטאבער האט א קאמיסיע פון דער לאדזער סטאראסטווע ליסטרירט אלע מארק־פלעצער, צווישען אנדערע אויך דעם לעאנארד־פלאץ און די ביי־אויסגעבויטע האנדעלס־האלעס און מארק־פלאץ. וועלכע געפינען זיך אויף דער צווייטער זייט, אלע פלעצער זיינען אנערקענט געווארען, אז זיי ענט־שפרעכען די סאניטארע און זיכערקייטס־פאדערונ־גען, וואס שייך דעם לעאנארד־פלאץ האט די קא־מיסיע ארויסגערוקט ספקות, וועלכע ווערען איצט בעהאנדעלט.

די לוסטראציע־קאמיסיע האט פעסטגעשטעלט, אז דער פאראויסגעזאגטער איבערבוי, פון לעאנארד פלאץ איז נישט רעאל און דערייבער האט די סטא־ראסטווע בעפוילען אראפצונעהמען די שילדען, וואס ס'איז אויך געשעהען.

ווייטער האט די סטאראסטווע ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג היכף אויסצושליסען פון געביט פון לעאנארד־מארק דעם פלאץ וואס געפינט זיך אויף דער אנדערער זייט סקאָרופקי גאס, ווי ס'שטעלט זיך ארויס איז דער דאזיגער פלאץ אהן גרונד איינגע־שלאסען געווארען דורך די פאכטער פון מארק צום מארק־געביט.

דאס ליקווידירען דעם לעאנארד־מארק בעזונ־דערס צוליב דער אויפבוי פון די האנדעלס־האלעס אויף פיעטריקאווער 317 איז א ברענענדע פראגע.

דער לעאנארד־מארק איז בעשטימט אויף אב־ענד־סטאציע פון די צופאהר־טראמווייען און אויף א סקווער.

ווי מ'זעהט אלזא איז די העקלאמע פון איבער בויען דעם לעאנארד־מארק געווען א געוועהנליכער קאנקורענץ־טריק מצד די פאכטער, דאס האט גע־בראכט דערצו, אז די סוחרים און הענדלער האבען זיך אנגעהאלטען איבערצוטראגען אין די נאהענט־סטע האלעס.

די פערוואלטונג פון די האלעס, וועלכע האט זיך געפיהלט פינאנסיעל בעשעדיגט מיט די פאראויס געזאגטע און נישט רעאלירטע איבערבוי פון דער מאהנטען מארק האט אנגעקלאגט די שולדיגע אין דער פראקוראטור פאר אונעהרליכער קאנקורענץ.

רעפרעזענטאנץ-טעאטער „ראזמאיטאשטשי" 27 ציגעל-גאס 27 טעל. 112-25.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

היינט, זונטאג-3 פארשטעלונגען: 4.30, 730 און 9.30 אווענד
לעצטע גאסטשפילן פון דער גרויסער קינסטלערין. דער שטאלץ פון דער יוד. ביהנע
אידא קאמינסקא

היינט, זונטאג 4.30 נאכמ. גרויסע הנחה- און פאלקס-פארשטעלונג
אלע בילעטען איז פארטער נור 1 זל.
פריילין דאקטאר
מיט אידא קאמינסקא אין די הויפטראָ

היינט, זונטאג, 7.30 (האלב אכט) אווענד ספעציעלע פארשטעלונג
צום לעצטען מאל! סענסאציע אויף סענסאציע!
מיר פרויען (ענין מאניקא) אין 3 אקטען — מיט אידא קאמינסקא.
אלע בילעטען איז פארטער נור 1 זל.

היינט, זונטאג, 9.30 אוו. ביליגע פארשטעלונג פון 54 גר. ביז 2 זל.
פאר אלע, וואס האבען שוין געזעהן און פאר אלע, וואס האבען נאך נישט געזעהן!
פריילין דאקטאר
סענסאצ. בינע-רעפארטאזש אין 6 בילדער, טיטול-ראלע און רעזשי: אידא קאמינסקא
פריילין דאקטאר נוימינט זיך נישט אין קיין רעקלאמע!
פריילין דאקטאר איז געווארען געשפילט אין דער גאנצער וועלט 100-טער מאל.
אין פריילין דאקטאר בעטייליגען זיך איבער 50 מאן. נייע עפעקטפולע אויסשטאטונג.

מארגן, מאנטאג, 12/XI גרויסע הנחה-פארשטעלונג אלע בילעטען נור 1 זל.
צום לעצטען מאל **„א דאנק פון קינדער"** מיט אידא קאמינסקא

ארויספאדערונגען פון א"י

עס זיינען דערדערפלטען געווארען דרישות פון ארץ-ישראל פאר פאלגענדע פערזאנען:

פעלראן אדעלא, רוזשאק פייגה און לאה, גוטערמאן לייב און שרה, פאלאקעוויטש הירש, רבקה, שמיר יוסף, ספעקטאר עריק, ספעקטאר ערנא. מאנדעלבוים יהודה, פוזנייעסקי יוסף, גיפס צערקא. מאצאנאווסקי פייגה, שערעם משה און ביילה, לובקא יואל און חוה.

די דערמאנטע דארפען זיך מעלדען אין ארץ-ישראל-אמט (שרודמיעסקא 29) פון 10 ביז 1 פארמיטאג בכדי צו ערלעדיגען די רייזע פארמא־ליטעטען.

צוקער קאסט 1,25 א קילא

(א) אין שייכות דערמיט, וואס נאך נישט אומעטום ווערט פערקויפט צוקער אין דעטייל צו א זלאטע 25 גראשען א קילא, וועט די היינטיגע וואך צונויפגערופען ווערען א ספעציעלע קאנפע־רענץ, בכדי ענדגילטיג נארמירען דעם דאזיגען ענין.

פאר'ן אנרעדען צו זנות

(א) פארן אנרעדען צו זנות קליינע מיידע־לעך, האט דאס שטאטישע געריכט נעכטען פער־משפט אויף 8 חדשים טורמע א געוויסען סטעפאן קאראלינסקי (פון ניזקא 3).

DR.
L. Czarnożył
וואוינט יעצט אויף
פיעטריקאווער 62 טעל. 224-94
נעהמט אן פון 9,30 ביז 10.30 פארמיטאג און פון 4—6 נאכמ.
ספעצ. האריץ-קראנקהייטען

2 קונסט-אויסשטעלונגען

(—) אויף פיעטרקאווער 135 האבען זיך אונטערן פראטעקטאראט פון דער געזעלשאפט צו בעקעמפען די ראק-קראנקהייט געעפענט די קונסט־אויסשטעלונג פון דער פרוי פ. עבינס געמאלטער פארצעליי און פון דעם בעקאנטען לאדזער קינסט־לער, פראפ. א. וויפעל.

די דאזיגע אויסשטעלונגען איז כדאי אנ־צוקוקען, ובפרט נאך אויך דערפאר וואס די גאנצע הכנסה גייט לטובת דער אנגערופענער געזעלשאפט.

די אויסשטעלונג איז אפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אווענד, און דער איינטריט קאסט 50 גראשען, פאר שילער – 20 גראשען.

א סאוויעטישער פילם אין דער יודישער שפראך

שוין אין די נאהענטסטע טעג וועלען מיר האבען די געלעגענהייט צו בעוואונדערען אין קינא „מיראזש" (קאנסטאנטינער 16), דעם נייעס־טען גרויסען סאוויעטישען פילם „דער צוריקקעהר פון נאטאן בעקער", געערדט און געזונגען אין דער יודישער שפראך.

דעם סצענאר פאר דעם פילם האט אנגע־שריבען דער בעקאנטער יודישער דיכטער פרץ מארקיש.

די הויפטראל שפילט דער הויפט-אקטיאר פון יודישען מלוכה-טעאטער אין מאסקווע מיכאעלס.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — —	94.00
3 פראצענטיגע בודאוולאגע —	45.00
4 „ דאלארובקא —	52.75
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	70.50
5 „ ווארשאווער ס.-ב. 1934	57.50
5 „ לאדזער „ „	50.50
ענגלישער פונט — — —	26.46
דאלאר אפיצ. 5.30 נישט אפיצ. —	5.26
גאלד-דאלאר — — —	8.91,50
גאלד-רובל — — —	4.59
דייטשער מארק — — —	1.87

מאגען-שמערצען

מאגען-דרוק, פערשטאפונג, דארם-פוילניש, ווערען שנעל געלינדערט דורך געברויך פון א גלאז נאטירליכען ביטער וואסער

Franciszka Józefa

קירין פארן שלאפען נעהן, פרעגט דאקטוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעשנעס.

לעצטע גאסטשפילן פון אידא קאמינסקא

די ערפאלגרייכע גאסטשפילען פון דער בע־ריהמטער דראמאטישער שוישפילערין פערענדיגען זיך סוף פון דער היינטיגער וואך.

היינט זונטאג ווערען אין „ראזמאיטאשטשי"-טעאטער געגעבען דריי פארשטעלונגען מיט'ן אנטייל פון אידא קאמינסקא.

האלב 5 נאכמיטאג און האלב צעהן אווענד ווערט געשפילט דער סענסאציאנעלער ביהנע־רעפארטאזש „פריילין דאקטאר".

האלב 8 אווענד ווערט געגעבען „מיר פרויען" (ענין מאניקא).

אין די דאזיגע פיעסען שפילט אידא קא־מינסקא די הויפט-ראלען.

קורט קאטש אין „ראזמאי־טאשטשי"-טעאטער

דעם דירעקטאר דוד צעלמייסטער איז גע־לונגען איינצולאדען נאך אויף עטליכע געצעהלטע גאסטשפילען דעם וועלט-בעריהמטען יודיש-דייטשען שוישפילער קורט קאטש.

דער ערשטער אויפטריט וועט פארקומען פרייטאג, דעם 16-טען נאוועמבער אין ארנאלד צווייגס וועלט-בעריהמטע פיעסע „סערושאנט גרישא" אין וועלכער קורט קאטש פייערט א גרויסען קינסטלערישען טריאומף.

וועגען קורט קאטש אלס רעזשיסער און ארטיסט וועט אונז נאך אויסקומען צו שרייבען אין א גרעסערען ארטיקעל.

ביי דער „יודישער באנדע"

די נעכטיגע פארשטעלונגען פון פרייטאג און שבת אין טעאטער פילהארמאניע ביי דער „יודישער באנדע" זיינען אדורך מיט א גרויסען ערפאלג. דאס נייע רעווי-פראגראם א. נ. „זאל לעבען עמך!" נעהמט שטארק אויס ביים עולם.

היינט זונטאג 2 פארשטעלונגען: 12 פריה און 9 אווענד, דאס אויסגענומענע פראגראם „זאל לעבען עמך!".

מעלדונגען

בעז. „קולטור - ליגע".

הנחה-בילעטען אויפ'ן קאנצערט פון אימרי אונגאר און דוניא פרעטשקא.

די טעאטראל-ארט. סעקציע גיט ארויס הנחה־בילעטען אויף דעם קאנצערט פון בעריהמטען פיאניסט אימרי אונגאר, מיטוואך דעם 14-טען נאוועמבער 8.30 אווענד אין „פילהארמאניע", און אויף דאנערשטאג, דעם 15 ד. ח. וואו ס'וועט ארויסטרעטען די סאוויעטישע זינגערין דוניא פרעטשקא.

הנחות זיינען זעהר בעדייטענדיגע.

הנחה-בילעטען אין קינאס.

ס'ווערען ארויסגעגעבען הנחה-בילעטען אין אלע קינאס אויף אלע סעאנסען.

די הנחה-בילעטען און אינפארמאציעס אין סעקרעטאריאט זאכאדניע 68, טעל. 15-191 פון 10 ביז 2 נאכמ. און פון 4—10 אווענד.

פון „בני-ציון" אין גייערס-ראיאן.

היינט, זונטאג, דעם 11-טען נאוועמבער קומט פאר אין אייגענעם לאקאל א פייערונג צו־ליב'ן בעגייען די טעטיגקייט פון „בני-ציון".

עס נעהמען אנטייל די ה"ה מ לימאן, אלכסנדר יאעל, א. שאפירא א. א.

לעצטע וואונדער פון דינסטאג דעמאנסטרירען מיר די
פון דער טעכניק! ראדיא-אפאראטן
אזויבס וואס איז באר הצלט זיך דערפאר אפ מיט'ן איינ-
ביז איצט בישט געווען קויפען ראדיא - אפאראטען!
כעדייטענדער אונטערשיד אין פרייז!

„NEWSTAR" און „DANDY"
(סופערהעטעראדין אין 7 ליניעס
אנצושטעלען). פויליש-אמע-
ריקאנער אויסארבייטונג
אויסשליסליכער פערקויף:
Składy Radjotechniczne B-cia LAJB
Centrala: Piotrkowska 50, tel. 152-02
Filja: Zgierska 9, tel. 164-95

קויהלען און קאקס
צו פערקלענערטע פרייזען
עמפפעהלט פון לאגער און וואגאן-ווייזע
Spółka Węglowa „IGNIS"
ŁÓDŹ, Al. Kościuszki 1
telefon 129-28

איבערראשונג
„PAW" ארדענט-איין דעם 12-טן ד. ח. א געלעגענהייטס-פערקויף
צו פערקלענערטע פרייזען פון 5 ביז 30 פראצענט
„PAW"
פאבריקס-לאגערן. איינצעל-פערקויף.
לאדז, פיעטריקאווער 154, טעל. 234-03
„ פיעטריקאווער 55, טעל. 118-95

Dr. med. R. Zalcwasser
כירורג
ציגעל-גאס 19 טעל. 125-17
נעהמט אן פון 1–2 און פון 4–6 נאכמ.

צאהן-ארצט
ס. וואטניצקא
האט זיך איבערגעצויגען
אויף באפיורקאווסקא 65
לעטשניצע-פרייזען.

נאר
KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16
פערקויפט צו פאבריקס-פרייזען
אין א גרויסען אויסוואהל
רעשטען און קופאנעס

Ogłoszenie.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na sprzedaż z majątku miejskiego Rszew 7 sztuk koni oraz 8 wybrakowanych krów.

Inwentarz powyższy można obejrzeć na miejscu, dojeżdżając tramwajem linji Łódź—Lutomiersk do przystanku Żabiczki skąd jeden kilometr bocznej drogi do Rszewa.

Oferty składać należy w zamkniętych kopertach w Wydziale Gospodarczym, ul. Zawadzka Nr. 11, III piętro, pokój Nr. 50 do dnia 19 listopada 1934 roku, godziny 13-ej, w którym to czasie odbędzie się przetarg przy współudziale oferentów.

Do oferty załączyć należy wadjum w wysokości zł. 200.—

Łódź, dnia 9.XI 1934 r.

Zarząd Miejski w Łodzi.

Dr. HELLER
ספעצ. פאר הויט און וועטערישע
קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט,
זונטאג פון 11–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזן

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער
און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג
פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע - זאל פאר פרויען.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-
קראנקהייטען
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr. med.
S. LIEBESKIND
Akuszer-Ginekolog
przeprowadził się na ul.
Andrzeja 2, tel. 216-66
przyjmuje od 4–6.

פעטריקאווער 98
דארט קויפסטו אלעס אין די העכסטע
קוואליטעטן און צו די נידריגסטע פרייזן
WHOLE WORTH
דאס הייסט קויפען אין
דעם גרעסטען
ווארען-הויז
שפארזאמקייט

פאר שאכטעל-מאכער,
ליניער, בוכבינדער און
דרוקערייען!
רעפעראטורען פון מעסערן
פערשידענע מאשינען - טייל
און שווייסונגען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
11/13 האנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און וענע-
רישע קראנקהייטען (סיפיליס און
טריפער), היילט מענער - שוואכע
וואלינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9
אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

לעטשניצע
פאר וועגערישע קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע
און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-גאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי אנאנאס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

פאקען-פעלטענס און זשרעבע
פעלטענס ווי אויך סקונקס קרעגען ביליג
געלעגענהייטליך ביי
Najtańsze źródło wyrobów futrzanych Brzezińska 25/27
(פראנט-געוועלב)

לאקאלען
א גרויסע שטוב פריש רעמאנט
75 זל. א קווארטאל, זאפארט איבער
געבען אהן אפטרעט-געלד. צו ערפאר
וואלטשאנסקא 159, וו. 30.

פרייע פאסטענס
א נייהערין צו סוויטערס און
זאל קענען נייהען אויף א נייה-מ
קען זיך ווענדען צעגעלניאנא 6, וו.
עס ווערט געזוכט א קוואליפיצ
טע שמולערין אויף קראפט, ווסכאדני
וו. 48.
א טיכטיגער יונגע קען זיך
דען אין שאקאלאד-פאבריק „R A"
Nowo-Zarzewska 2. בעפארצוגט
קאנט אין דער בראנזשע.

פערשידענעם
לעכער און געוואלדריסען אין דאמען-
און אין הערן-גארדעראבען ווערען קינסט-
ליך פערשטאפט, נישט צו דערקענען,
אויסגעפיהרט פון ערשטקל. פאכלייט, צו
זעהר ביליגע פרייזען. נאד-לודקא 12,
אין נייעם הויז, אין דער קונסט-שטאפעריי
קיין ארץ-ישראל! געניע און מאס-
געבענדע אינפארמאציעס קילינסקעגא 21
וואוינונג 4, פראנט, 1-טער שטאק, פון
6–5 נאכמיטאג.
Primeros
א פאלעסטינער בירגער קען מיט-
נעמען א פרוי עווענטועל מיט קינדער
נאך ארץ-ישראל – אפאהר צו יעדער
צייט. אפערטען סוב. „A 2000" אין אד-
מיניסטראציע פון „נ. פאלקסבלאט".
איך נעהם אן אלערליי פוטערס צו
פארבען, שטרייכן און גארבען. אלעס אין
דער בעסטער אויספיהרונג. דאלנא 32,
ראזענצווייג, צופאהר מיט'ן טראמוואי 5.

Dr. med. Józef Imich
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז
און אויערען-קראנקהייטען
ארדינאטאר פון לארינגאלישען אפטיילונג אין
פרעז. נארוטאוויטש שפיטאל
מאניושקי 1, טעל. 209-97
נעמט אן פון 5—7 אוונט.

Dr. med.
L. Liebeskindowa
Chor. dzieci
przeprowadziła się na ul.
Andrzeja 2, tel. 216-66
przyjmuje od 3–5 popoł.

J. Rapaport
ברוך-קראנקע!!!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע
הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז
גאנץ פויילן בעריהמטען ספעציאליסט
ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט,
וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען
אנערקענט פון פיר בעסטע פראפעסארען.
ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי-
הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגן אהן שום אפער ציע, ראדיקאל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, געפערליכסטע און פערעלטערסטע ליידענדע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צו ריקנעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען ארפאלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליעס, הויקערס און אלערארט
פעהלער פון גוף!
אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפארטיגט די היילבארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מאדערנע ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארסעטען פאר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, לאמונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע קינסטליכע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישטע ארטאפעדישע שטראמפען פאר שמערצליכע פלאטפיס לויט גיפס-מאדעל.
אכטונג
אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיק, פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (מאסא-כאריך).
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאנק
היערמיט דריק איך אויס עפענטליך מיט גרויס צופרידענהייט מיין הערצליכסטען דאנק דעם בעריהמטען ספעציאליסט פאר ברוך-קראנקהייטען דיר. י. ראפאפארט, פון דער ערשטער און איינציגער ארטאפעד. הייל-אנשטאלט אין לאדז וואלטשאנסקא 10, וועלכער וואס ער האט מיר געראטעוועט פון פיל גרויסע ברוך-שמערצען, איך האב א סך יאהרען געליטען פון מיין יעהר שווערען פערעלטערטען ברוך, וואס קיין שום פאס האט מיר נישט געקאנט צוריקהאלטען, דאנק א דאנק זיין מיר פערלעגטען אויסגעצייכנעטען ארטאפעד. הייל-באנדאזש, האט ער מיר באפט א וואונדער בעוויזען, איך פיהל מיך אויסגעצייכנט גוט און בין פעהיג צו יעדער ארבייט.
1/6 1934
(—) יוסף ברוך לאזינגער.
לאדז, וואלבארסקא 26.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami; Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.